

Vd. 17t.
2.

Contenta in hoc Volumine II. :

23. Masoor, Joh. Jac., oratio de ortu et progressu iuris publici in Germania. Lipsiae 1719.
24. Reier, Adran., ditpud. de censibus promobilibus. Jenae 1706.
25. Müller, Petr., de Camera Principis. Jenae 1715.
26. Ludwig, Joh. Petr., dissert. de iure Regiarum hereditario. Halae 1704.
27. Kressii, Joh. Paul., dissert. de iure officiorum et officialium. Helmstadt 1732.
28. Roehmer, Ge. Ludov., Princeps S. R. I. ius suum vi atque armis tuens. Götting. 1745.
29. Wernhet, Joh. Balth., de iure repressaliarum inter Principes Imperii. Wittebergae 1715.
30. Wildvogel, Christ., tractatus de iure Principis eminenti circa Reges. Jenae 1755.
31. Bonhoeffer, Joh. Fred., comment. iur. publ. Germanici, qua ius detractus superioritati territoriali vindicatur eoque vera indoles ostenditur. Götting. 1777.
32. Wagenpil, Joh. Ehrph., de re monetali veterum Romanorum dissertatio. Altonae 1728.
33. Bastineller, Gebh. Christ., dissert. de iure viarum publicarum. Wittebergae 1729.
34. Kyrer, Georg. Henr., de diversitate legum ac consuetudinum Germanicarum circa regale molarum prolesio. Göttingae 1772.
35. Hoffmann, Gadofr. Dan., de regali marmoris iure. Turing. 1757.
36. Hinüber, Georg. Henr., exercitatio de iure statuum S. R. G. I. Francof. et Lips. 1756.

37. Roth, Henr. Balth., dissert. de revalibus. Jenae 1749.
38. Baeris, Joh. Heint., dissert. de reservato Pistorum Caesaris proprio, et qua tali a statibus Imperii agnito. (Francof.) 1745.
- 38^a. Corollaria ex universo iure. Bambergae.
39. Thomassi, Christ., dissert. de bonorum secularifactorum natura. Halae 1730.
40. Schmid, Paul. Wilh., dissert. de iure praedationis fisco, intuitu tributorum, praee creditore hypothecario, cuius simul pecunia fundus est acquisitus, et cui dominium a venditore cessum, competente. Jenae 1760.
41. ———— dissert. controversias quasdam circa recessum executionis a. 1649. Norimbergae conclusam exponens eiusque convenientiam cum ipso instrumento pacis Westphal. vindicans. Jenae 1756.
42. Hoffmann, Christ. Gadofr., dissert. de ratione interpretandi leges Imperii Romano-Germanici publicas. Lipsiae 1733.
43. Heuser, Just. Georg., specimen iuris publici de distinctione regalia inter essentialia et accidentalibus eiusque usu. Göttingae 1755.

COMMENTATIO
IVRIS PVBLCI GERMANICI

QVA

IVS DETRACTVS
SVPERIORITATI TERRITORIALI
VINDICATVR EIVSQVE VERA INDOLES
OSTENDITVR.

AVCTORE
IOANNE FRIDERICO BONHOEFFER
I. V. D.

GOTTINGAE

APVD IO. CHRIST. DIETERICH ACADEMIAE TYPOGRAPHVM
MDCCLXXIII.

15

171

COMMENTATIO
IVRIS PVBlici GERMANICI

BYA

IN DETRACTVS
SUPERIORITATI TERRITORIALI
INDICATVS IVRISQVE IVRA INDICES
O. S. P. D. V. G.

AUCTORE
IOHANNES FRIDERICUS BONHOFERUS
P. D. V. G.

BOITINGAE
IN CUIUS DITRICTO S. P. D. V. G. P. D. V. G.
P. D. V. G.

CONSPECTVS

PROOEMIUM, quo exposito discrimine inter censum emigrationis et detractum instituti ratio indicatur.

CAP. I. De fundamento ac natura iuris detractus ex iure publico vniuersali.

A) Generalia *iuris territorialis*

a) Indoles domini ciuitatis ex occupatione territorii intelligitur.
§. 1.

b) *Complexus iurium, quae illo continentur, dicitur ius territoriale:* §. 1. cuius vis se exserit

α) intra ciuitatem §. 2.

β) intuitu exterorum

1) generatim §. 3.

2) Ipeciatim, quoad adquisitiones eorum, praefertim ex hereditate ciuis vel aduenae §. 4.

B) Applicatio *iuris territorialis*

a) in genere ad ius excludendi peregrinos, vel eos sub quacunque conditione admittendi. §. 5.

b) figillatim ad *ius exigendi detractum*, quod

α) soli imperanti competit. §. 6.

β) plenum eius exercitium definiendi arbitrium continet. §. 6.

γ) salute publica metiendum est. §. 7.

CAP. II. De originibus ac fatibus iuris detractus in Germania.

SECT. I. Fata *peregrini heredis* ante vestigia detractus.

A) Sub regibus Francorum *albinagium* obtinuit §. 9.

B) Quod post Carolidarum interitum *mitigari* coepit §. 10.

a) *Redempta pretio hereditate* peregrinos heredes admisissent principes in *Septentrione*. §. 10.

b) *Prac-*

- b) *Praescriptione annali introducta* intra annum extraneus heres aduenae admittebatur: vbi de occupatione eiusmodi hereditatis post annum praescriptae differitur. §. 12.
- c) *Remissa occupatione hereditatis ciuim improlium* peregrini eorum heredes sub diuersis conditionibus admittebantur a principibus: praesertim in ciuitatibus §. 13. quae etiam si autonomia praeditae erant, Sec. XII. et XIII. ius in peregrinos statuendi non habebant. §. 14.

SECT. II. Historia detractus.

- A) Prima vestigia detractus a peregrino herede in ciuitatibus nonnullis territorialibus Sec. XIII. vsque ad med. Sec. XIV. exacti tum ab aduocato principis tum a ciuitate ex priuilegio principis: vbi pro mitigatione iuris antiqui habendus esse videtur. §. 15.

abrogata redemptione hereditaria et remanentibus vestigiis iuris antiqui. §. 16.

- B) Detractus ex autonomia in ciuitatibus nonnullis Hanseaticis a peregrino herede inde a med. Sec. XIV. vsque ad priuilegia ciuitatibus imperialibus concessa maxime ob causam onerum exactus: §. 17.

intra quod tempus deprehenduntur adhuc vestigia exclusionis peregrini heredis. §. 18.

- C) Priuilegia caesarea detractus ciuitatibus imperialibus ob causam potissimum steurarum concessi, et ab omnibus peregrinis bona ex quocumque titulo transferentibus exacti post medium Sec. XV. vsque ad initia detractus territorialis §. 19.

vbi tamen

- 1) aliae ciuitates tum imperiales tum territoriales ex autonomia et diuersis causis detrahebant §. 20. et
- 2) iuris antiqui vestigia supererant et exclusio peregrini heredis tum ex reuersione vel sine ea fiebat. §. 21.

D) De-

D) *Detractus territorialis* inde a primo eius exemplo de ao. 1527. vsque ad vltimum decennium Sec. XVI. ex *retorsione* potissimum introductus, et tum intra territorium tum contra extraneos exercitus: vbi simul *effectus* eius intuitu eorum, qui in territorio *detractu* vsuri erant, traduntur: §. 22.

Continuatis

- 1) *privilegiis caesareis* ciu. imp. concessis §. 23. et
- 2) *vestigiis exclusionis peregrini heredis* vel ex *retorsione* vel *fine* ea §. 24.

E) Inde ab vltimo decennio Sec. XVI. occurrunt *nouae mutationes* §. 25.

quae vel

- a) *communes* sunt *detractui territoriali* et *ciuitatum*: vt
  - a) *paetra* de tollendo vel imminuendo *detractu* §. 26.
  - b) *determinationes* *nouae* intuitu 1) *personarum*, quae ab eo exemptae vel ei subiectae sunt. §. 27. 2) *honorum* eadem ratione §. 28. 3) *modi* *exactionis*, qui *cautior* factus est §. 29. 4) *caussarum* *impellentium*. §. 30.
- β) *propriae* *detractui territoriali*:
quod *pro regali* nominatim *declaratus* est in nonnullis *territoriis*. §. 31. Additur his *continuatio*
  - 1) *caussarum* *detractus antiquarum*, ex quibus tum in *territoriis* tum a *ciuitatibus* exactus est. §. 32.
  - 2) *effectuum detractus territorialis* intuitu *detractus* *ciuitatum* et *nobilium*. §. 33.
  - 3) *vestigiorum* *exclusionis peregrini heredis* vel ex *retorsione* vel *fine* ea §. 34.

CAP. III. Quomodo *detractus superioritati territoriali* vindicatur, eiusque vero *indoles* ostenditur.

- A) Praemisso *examine sententiarum*, quas alii tum de *origine* §. 36. tum *fundamento* *detractus* propofuerunt §. 37.
- B) Vera *indoles iuris statuendi* in *peregrinos* exponitur

* 2

a) pri-

- a) *privati* ex potestate dominica §. 38.
- b) *publici*: quod superioritati territoriali vindicatur
  - 1) ex applicatione principiorum iuris publici vniuersalis §. 39.
  - 2) ex historia detractus
- a) quoad ius excludendi peregrinos §. 40.
- b) quoad *detractum*. §. 41.

Ex quibus, quum limites ostendi nequeant, consequentia ducitur: hodienuum adhuc

- 1) competere super. terr. ius illud, eamque detractum *introducere* posse §. 42.
- 2) plenum *arbitrium exercitium detractus* definiendi ei esse tribuendum §. 43.
- 3) Superioritatem territorialem *solam* per territorium ius detractus habere, vbi *supra*, an ciuitatibus ex possessione immemoriali competat? disquiritur §. 44. At salute publica illud metiendum est §. 45.

PROOEMIUM.

Censum emigrationis, cui bona ciuis vel subditi emigrantis subiiciuntur, et *detractum*, cui obnoxiae sunt res, quae peregrinis in aliena ciuitate hereditatis vel alio titulo obtingunt, easdem in Germania origines habuisse, eodem fundamento niti, et iisdem finibus circumscribendos esse, qui de iure detractionis commentati sunt, tradunt plerique. Conuenire in eo, quod in utroque pars bonorum detrahatur, et eam conuenientiam ad iuris detrahendi *oecumna* condendum, sub quo haec instituta comprehendi possint, sufficere arbitrantur. Quod ad origines attinet utriusque, easdem fuisse non probant, sed vel diuinando vel pro auctoritate adfirmant. Fundamenta vero, quae in medium adferunt iis non ubique respondere, quae de censu emigrationis et detractu leges et statuta Germaniae praecipiant,

A

cipiunt, quoad detractum infra patebit. Nec feliciori successu in finibus vtriusque regundis vtuntur. Eius rei causam si quis quaerat, tum in coniunctione ipsa, quae non potest non suspecta esse ei, qui haec instituta accurate considerat, tum in neglectu fontium, qui in hac materia adeundi sunt, deprehendet. Differunt personae, quae censui emigrationis et detractui obnoxiae sunt, differunt earum iura et obligationes, differt quoque ius eius, qui vel detractum vel censum emigrationis exigere potest. Alias origines in Germania, alia fata habuit census emigrationis, alia detractus, quod docent monumenta historica, quae de vtroque nobis sunt prodita. Itaque si ingenue fateri licet, horum institutorum vera indoles exponi non posse videtur, nisi separatim tractentur. Nec in detractone subsistendum est, sed vniuersim ius imperantis considerandum, quod vel in ciuem habet emigrantem eiusque bona, vel in peregrinum res in ciuitate adquirendum. Illud quidem ex natura subiectionis et imperii, hoc autem ex habitu, qui est inter diuersas ciuitates, intelligitur. Ex quibus principiis fundamenta ac naturam horum institutorum exponi posse ac debere nobis est persuasum. Inde ratio constabit, quare in quaestione proposita: *detractus in Germania an sit ius superioritatis territorialis?* de detractum solo nobis sermo sit. In ea excutienda ita versabimur, vt primum ex iure publico vniuersali fundamentum ac naturam detractus examinemus, deinde origines, fata, ac causas detractus in Germania tradamus, ex quibus denique, quid pro superioritate territoriali adfirmandum sit, adparebit.

CAP. I.
DE FVNDAMENTO AC NATVRA IVRIS
DETRACTVS EX IVRE PVBLICO
VNIVERSALI.

§. I.

*Indoles dominiū ciuitatis ex occupatione territorii intelligitur, in
quod imperanti ius territoriale competit.*

Est unicuique ciuitati dominium, quod omnes res omniaque iura, quae ei propria sunt, complectitur. In primis sub illo continetur territorium, regio, in qua sedes habent, qui sunt ex ciuitate. Constat illud ex rebus, quae ad singulos, quae ad familias, quae ad vniuersitates pertinent, et rebus, quae vel praecipuis ciuitatis commodis ac tuendae imperantis dignitati inferuiunt, vel quae sunt in speciali vniuersorum dominio, omnibus vsu communes. Originem tam diuersarum territorii partium et veram dominiū ciuitatis naturam inuestigaturi ad natales eius deducimur. Originarius omnium rerum acquirendarum modus est occupatio. Ponamus ergo, populum quendam sedum quaerendarum consilium capere, et coniunctim regionem, in qua habitatum concedere possit, in potestatem redigere; patet eam illi, quum sicut singuli res in statu libertatis naturalis positas adprehendendi ius habeat, occupatione propriam fieri, proprietatem autem porrigi, quousque signa adpareant occupationis. Iam ex natura ciuitatis et adprehensionis simul factae intelligitur, nec singulis partes, quas quisque

occupauit, iure proprio cedere, nec imperanti, sed vniuerso populo, cuius ille pars est, totius regionis dominium adquiri a). Quum e re ciuitatis communio rerum occupatarum videri haud possit, imperans vi imperii, quod in ipsum ab vniuersis translatum est, et cui exercitium iurium domini occupatione in totam regionem quaesiti adhaeret, fundos eius singulis ad culturam assignabit b); qua assignatione facta oriuntur dominia singulorum, quorum censu etiam habentur familiae ac vniuersitates, si quae sunt in ciuitate, et hinc *res* singulorum, familiarum, vniuersitatum *privatae*. Verum non omnia diuidet, fundos v. c. quibus colendis paucitas populi haud sufficit; aut cuncta parui non poterit, veluti flumina, montes, vias et alia eiusmodi, haec remanent in dominio speciali vniuersorum, quod κατ' ἔξοχὴν *publicum*, et res eo comprehensae res ciuitatis *publicae* vocari solent. In diuersa haec rerum genera totumque territorium imperanti sunt iura, quae ex natura domini publici et imperii intelliguntur. Complexum horum iurium *ius territoriale* appellamus, cuius vim nunc tum in ciuitate, tum intuitu exterorum exponemus.

§. II.

a) Quod in translatione imperii dominium territorii non simul transferri contendit G. S. TREVER in annot. ad Puffend. de Off. H. et C. L. II. c. XV. §. 6. n. z. s. de COCCII in annot. ad Henrici de Cocceii Grot. ul. L. I. c. III. §. 8. p. 245. et L. II. c. III. §. 4. p. 465. Perill. G. L. BOEHMER in eleg. diss. de iure principis circa loca et opera publica c. I. §. 4. id omnino huc referendum esse putamus. Egregium vsum hoc praeceptum in multis quaestionibus

habet. In distinguendo dominio feudorum Imp. R. G. directo et prodominio Imperatoris sublimi acute illum idem Vir Perill. ostendit, in diss. de consolidatione feudorum impedita §. 2.

b) Partitionis ab vniuersis factae exemplum de Germanis commemorat TACITVS de mor. Germ. c. 26. Agri pro numero cultorum ab vniuersis per vices occupantur, quos mox inter se secundum dignationem partiuntur.

§. II.

Vis iuris territorialis intra ciuitatem.

Exemptae e communione totius ciuitatis res singulorum assignatione imperantis sunt adhuc partes dominiū, quod est totius populi, et in quas imperans ius habet territoriale. Regit itaque non tantum illarum vsū, vt ad commune ciuitatis bonum tendat, sed etiam necessitate publica id exigente iis abuti, easque pro salute reipublicae deuouere potest. Potissimum vero subsunt supremae imperantis inspectioni res publicae, de quibus statuendi apud eum summum ius est. Dispicit itaque uolens singulis usum eorum promiscuum relinquere, eumque iusto arbitrio definire, an uero ciuitati magis expediat, ut res illae peculiaribus reipublicae commodis aut ad dignitatem ipsius tuendam adhibeantur. Eodem iure de fructibus dominiū publici accessionibusque tum naturalibus tum fortuitis disponit, quibus si singulis uti licet, id vnice eius permisso fieri dicendum est. Ex quo id multo magis intelligitur, eo non consentiente, neminem sibi ea propria reddere posse, quum hoc nec dominiū ciuitatis, cui subsunt, nec ratio imperii ferre videatur c). Neque contrarium efficit, quod singulos interdum res minimi momenti in ciuitate occupare videas, quum nihil impediat, quominus indultu imperantis id fieri adfirmemus, quippe qui illi occupationi promiscuae modum statuere, aut eam prohibere potest.

§. III.

c) Quod perill. G. L. BOEHMER LEYSERVM vrget, qui in *sp.* 439. in laud. *dis. de iure principis circa loca et opera publica* c. III, §. 4. contra *med. ad pand.* res, quae sunt in dominio publico, nullius esse adfirmat.

§. III.

Vis iuris territorialis intuitu exterorum generatim.

Potissimum vero ius territoriale imperantis se exferit intuitu exterorum. Omni dominio hoc inest, quod dominus de re sua pro arbitrio disponere, eaque exclusis omnibus aliis vti frui possit. Iam cum princeps iura domini territorialis exerceat, quatenus intra limites salutis publicae continentur, ab huius arbitrio omne ius peregrini in territorio pendere patet. Nemo alienum fundum invito domino ingredi potest; omnibus igitur, qui sunt extra civitatem, si territorium eius introire velint, consensu imperantis opus est. Siue transitori, siue in eo aliquandiu commoraturi sint, ea concessione indigent, expresse interueniat aut tacite nihil interest, sufficit quemque posse sine iniuria arceri. Si admittitur peregrinus, imperans admissioni eius legem scribere potest, cui ille subiicitur, cum primum civitatis territorium ingressus est, et si ingredientem nulli conditioni expressae obnoxium reddit imperans, fit tamen subditus temporarius. Eadem ratione res peregrinorum, quas illi secum adferunt, aut quae sine dominis territorium transeunt, iuri territoriali imperantis subfunt, qui earum transitum vel inuentionem ratione salutis publicae regit.

§. IV.

Vis iuris territorialis speciatim intuitu acquisitionis exterorum.

Communione iuris civitas continetur, ad quam omnino ius res in civitate acquirendi est referendum. Hac carent omnes, qui

qui non sunt ex ciuitate. Itaque peregrinus res alieni territorii sine expresso vel tacito indultu imperantis sibi proprias reddere nequit. Non emere, non conducere, nihil ei donari, nihil cedi poterit, et quae sunt reliqua, nisi ei permittatur. Civem autem res suas in extraneos transferentem imperium principis cohibet. Atque id non tantum ad eos pertinet, qui plane sunt extra territorium, sed etiam qui illud ingressi iuri imperantis ad certum tempus se subiecerunt. Multum conditio subditi temporarii a ciue differt; quemadmodum enim illa obligationem onera ciuitatis ferendi in peregrinum non transfert, ita etiam ius commoda ciuitatis percipiendi haud communicat *d*). In primis ciuibus propriae sunt eae acquisitionum formulae, ad quas lex ciuitatis vel ius acquirendi adstrinxit, vel quibus vim addidit. Illas quidem hoc loco silentio praeterimus, de his vero, quarum e numero prae reliquis esse arbitramur testamenta et successiones ab intestato, sermo iniiciendus esse videtur. Sunt quidem, qui eorum causam ex lege naturali defendant, eaque adeo inter gentes vim habere adfirmant, quos vero controuersiam de iure pleno heredis agi non perpendere nobis est persuasum. Morte domini in statu naturali omne eius dominium cessare, adeoque res defuncti primo adprehendenti cedere, acutissimis eius legis *e*) interpretibus *f*) est persuasum. In omni successione legitima

d) Quod bene monet *Cel. F. W. PESTEL* in *disq. qua iustitiam et benignitatem legum germanicarum erga peregrinos examinat* §. 2.

e) Quae scilicet complexum iurium, quae plene alteri debentur, conti-

net; nisi enim his finibus regatur iurisprudentia vniuersalis idoneo per multas quaestiones iuris publici vniuersalis et gentium decidendi fundamento carebis.

f) Horum in numero sunt inprimis

gitina certae personae et ex certo ordine vocantur, de quibus omnibus lex naturalis tacet, et quae vnaquaeque ciuitas, prout e republica esse videtur, definit g). Sine vtriusque consensu ex iure naturali nullam iuris alterius translationem fieri posse test in propatulo. Nemo ergo ex testamento ius succedendi habere potest: qui transferet, qui velle desit, qui acceptabitur ab eo, qui promittere nequit h)? Siue igitur peregrinus sanguine sit proximus, siue agnatus siue cognatus, siue heres institutus, siue legatarius nullum ius habet succedendi. Quod non tantum verum est, si ciuis vel subditi perpetui heres esse vult peregrinus, sed etiam tum, si hereditatem subditi temporarii vel aduenae in alieno territorio ad se pertinere arbitretur. Aduena enim cum territorium ingressus communionis iuris ciuitatis particeps non fiat, testari non potest, vt res quas secum habet in heredes transferat, nec ab intestato ei succedendi quisquam ius habet: nec in ciuitate eiusmodi hereditas fit res nullius, quas in ea non deprehendi supra euicimus, sed accessione fortuita in earum rerum censum venit, quae sunt in speciali dominio ciuitatis sub inspectione imperantis;

mis N. H. GUNDELING in *I. N. et G. c. XX, §. 66.* G. S. TREYER c. 1. *L. I. c. 12. §. 10. Perill. G. CH. GEBAUER* in *dis. de iure successionum vet. Germ.* quae est in *vestigis iur. germ. antiq. in Taciti Germ. obuiis XIII. p. 553.* b. G. ACHENWALL in *L. N. §. 273.*

g) Videndus est eam in rem omnino MONTESQUIEU *Esprit des Loix L. XXVI, ch. 6.* Exemplo esse pos-

sunt fata successionis legitimae apud Romanos, et in ipsa patria.

h) *Iidem* quos n. f) excitauimus, testamenta c. l. ex iure naturali proscribunt; quibus hoc loco addendi sunt c. van BYNCKERSHOECK *Obs. iur. Rom. L. II, obs. 2.* CHR. THOMASIVS *de orig. success. testam. prod. §. 8. seq. I. H. BOEHMER in I. P. V. part. spec. L. III, c. 4. §. 7. n. b).*

S. V.
*Deficiente iure acquirendi peregrinus vel plane excludi vel
quacunque conditione admitti potest.*

Iam cum peregrino ob rationem domini publici in alieno territorio nullum ius sit res acquirendi; sponte consequitur, illum ab imperante vi iuris territorialis sine iniuria posse excludi. Multo magis igitur, si admittitur, admissio eius certis limitibus circumscribi poterit. Ex innumeris conditionibus, quibus ille subiaci potest, esse posse eam, quis dubitet? vt ciuitati partem acquisitionis relinquat vsibus eius publicis inferuituram: quae vero conditio cuiusque ciuitatis praecepto demum est praeceptanda, cum ius publicum vniuersale tantum ius eam praescribendi tueatur.

S. VI.

Indoles iuris detractus ex iure publico vniuersali.

Iuris exigendi detractum quae sit secundum ius publicum vniuersale natura, ex proposito fundamento plenissime constat. Primum enim inde intelligitur illud soli imperanti esse tribuendum, qui iura domini publici per totum territorium exercet. Dubitationem forte mouent vniuersitates publicae, quae auctoritate imperantis stabilis finis obtinendi causa in perpetuum in republica confociatae sunt, et particulari quadam rerum iuriumque communiione fruuntur, liceatne illis ob finem communem eos, qui sunt extra vniuersitatem, ab acquisitione rerum in dominio vniuersitatis constitutarum prohibere? Sed primum huic liberta-

ti in extraneos statuendi ipsa vniuersitatis publicae origo obstat, quam imperanti debet, a quo lex vniuersitatis profecta est, et qui ideo adeundus omnino est, si eius extensionem commune vniuersitatis bonum desideret. Deinde euertit eiusmodi libera vniuersitatis dispositio vel iura imperantis vel reliquorum ciuium. Duplex scilicet harum intuitu est extraneorum genus; nonnulli plane non sunt eiusdem reipublicae, nonnulli vero eiusdem sunt ciues. Illos quidem admittendi vel excludendi est ius imperantis, quod ei per totum territorium competit, hi vero, quoniam communiione iurium fruuntur ciuitatis, possunt etiam bona vniuersitatis acquirere, quae sub illa comprehenduntur. Itaque vt ille iure suo se abdicet, horum vero libertas restringi possit, id vniuersitati ex concessione imperantis acquirendum esse patet. Quam quidem concessionem expressam esse debere arbitramur, quum ex possessione quantumuis diuturna eius iuris translatio colligi nequeat, quae vis ei demum ex lege ciuili accedit. Porro ex allata causa in detractu definiendo summum imperantis esse arbitrium cognoscitur. Nemo, qui est extra ciuitatem, quicumque etiam ille sit, ipso iure ab eo exemptus est, nisi exemptionem beneficio imperantis consequatur. Nullum est bonorum, quae extraneis acquiri possunt, genus, quod iuri detractus non substat, siue sint domini priuati ciuis, siue domini publici, vt hereditas aduenae. Nec titulus acquisitionis differentiam efficit, siue extraneus emat, siue ei donetur, siue heres sit ex testamento siue ab intestato, iuri detractus subiici potest. Bona transferantur et territorio exportentur nihil interest, an in eodem remaneant.

neant? Quantitas etiam detractus intra certos limites haud
confinetur, et quae sunt eiusmodi plura, quae facillime addi
possunt.

§. VII.

*Exercitium iuris statuendi in peregrinos salute
publica metiendum est.*

Quum vero salus populi imperantis suprema lex sit, ad eam
quoque vel exclusio vel admissio peregrini sub conditione detra-
ctus exigenda est. Ex frequentia peregrinorum in territorio et
commerciorum libertate commoda cuiusque ciuitatis maximope-
re augeri constat. Itaque illis omni modo fauere principes de-
bent, eisque concedere, quibus sine detrimento ciuitatis frui
possunt. Utuntur omnes gentes eodem iure, nonne si altera v.
c. hereditates denegat, aut summo rigore detractum exerceat,
altera id retorquebit, vel retorquere poterit? Nisi igitur mani-
festa reipublicae exigat utilitas summo iuri benignitas in pere-
grinos omnino erit praeferenda.

792

B 2

CAP.

CAP. II.
DE ORIGINIBVS AC FATIS DETRACTVS
IN GERMANIA.

§. VIII.

Introitus.

Pergimus ad ea, quae in peregrinos in Germania statuta sunt, praesertim ad origines, fata, ac causas iuris detractus. Subiiciebatur ei initio solus peregrinus heres, eiusque prima vestigia incidunt in tempora, in quibus iam erunt domini territorii. Hi igitur tum, sicut olim imperator per totum imperium, in peregrinos per territorium statuebant. Mutata erat peregrinitatis ratio, cum non tantum is, qui Germanus non erat, sed Germanus in ipsa Germania peregrini censu haberetur, si alieni erat territorii vel alienae ciuitatis. At benigniores quoque fieri coeperant principes, praesertim in peregrinos heredes, remisso sensim summo iure, quod antea in eos statuebatur. Igitur antequam historiam detractus ipsam aggrediamur, non incommodum erit praemittere, quibus fati peregrinus heres ante eius introductionem usus sit; deinde historiam ipsam, in eaque pro diuersitate temporis diuersas eius mutationes, quae inde ab eius initis circa illum contigerunt, persequemur.

SECT.

SECT. I.

FATA PEREGRINI HEREDIS ANTE VESTIGIA
DETRACTVS.

§. IX.

Sub regibus Francorum albinagium obtinuit.

Conuenit temporibus illis, quibus post Romanos deiectas euer-
sis fere omnibus commercijs nullo pæne vinculo diuersi Eu-
ropæ populi summæ iuris in peregrinos obferuantia.
Ab illis haud incommodè MONTESQVIEV a) origines albinagii b)
repetit, ex quo res peregrinorum per omnem propemodum Eu-
ropam a principibus vindicabantur. De rigore huius iuris a regi-
bus Francorum exercito insigniã extant documenta. In diplo-
mate c) quo restitutionem ablatorum ecclesiæ Scotorum Hona-
giensi iniungit Carolus M. "*commendat omnibus iudicibus terræ il-
lius ut illi quaerant omnes res ecclesiæ cum ratione secundum legem
Francorum quia res peregrinorum propriæ sunt regis*". Prae-
cipue

a) *Espirit des Loix L. XXI. ch. 17.*
b) Recte sentire eos putamus, qui
albinagii vocem ex alibi natis con-
tractum esse censent. Locus qui in
dipl. Ludou. Pii pro ecclief. Parif. ao.
820. apud BALVZIVM T. II. p. 1418.
extat id confirmare videtur: *ut nullus*

*comes ullum censum de terra S. Ma-
riae accipiat nec de familia ipsius ec-
clesiæ nec de aliis liberis hominibus
vel incolis quæ rustice Albani dicuntur.*
c) apud MABILLON *Act. Ord.
Bened. T. II. p. 699. ECCARD Orig.
Habsb. p. 105.*

B 3

cipue ad peregrinum heredem pertinere videtur locus insignis in capit. 814. d) quo praecipit idem Carolus M. "ut ipsi vicarii de hereditate foris heredibus si exstiterit ad opus nostrum recipiatur ne illud fraudetur" e). Erat itaque tum temporis occupatio hereditatis peregrinorum pars reddituum regionum.

.XI

§. X.

Post tempora Carolingorum melior esse coepit peregrini heredis conditio.

Extincta stirpe Carolingica obsolescere coeperunt leges et capitularia regum Francorum et omnia mores et consuetudini permittebantur. Augebantur interea duces, comites, et reliqui officiales regum munificentia, auferque proprio potentia ac opibus, iuribus imperatorum sibi assertis. Muniebantur vrbes, ad quas undique confluebant, qui secure, qui beate vivere volebant. Ad harum iura regenda consuetudo sola sufficere non videbatur. Itaque conditores vel domini inter reliqua privilegia leges quoque scriptas ciuitatibus suis concedebant. Effecit deinde ratio commerciorum quibus ciues et incolae ciuitatum operam imprimis dabant, vt benignior esse in Germania peregrinorum conditio inciperet. Eius benignitatis vestigia nunc legemus, quae ex legibus ciuitatum aliisque eius aevi monumentis adparent.

§. XI.

d) apud eundem *ALVZIVM T.*
I. p. 508.

e) Verba vel iniuria temporis mu-

tila facta, vel summae latini sermo-
nis illius temporis corruptioni tri-
buenda sunt.

In Septentrione principes redempto pretio hereditate peregrinos heredes admittebant.

Primum huc referemus redemptionem hereditariam *Erbkauff f)* dictam, institutum septentrioni visitatum. Obtinuerat apud Suecos, Danos, et in regionibus nonnullis Germaniae, quae illis finitimae sunt, lex *Danaarff g)* dicta, ex qua hereditates peregrinorum ante regum ac principum addicabantur *h)*. Cuius rigor concessa peregrinis tum hereditatem transmittendi tum acquirendi facultate pro certo pretio redempta mitigabatur. Pretium hoc *Inngeld, Ervkoep, Erbkauff* audiebat. Vestigia redemptionis hereditariae deprehenduntur potissimum in statutis ciuitatum ducatus Slesvicensis, ex quibus vniuersa eius ratio adparet; Antiquissimum est *statutum ciuitatis Slesvicensis i)*, quod ao. 1156.

a rege

f) Egregie de hoc instituto exposuit *Cel. l. c. h. BREYER in spec. iur. publ. Lubec. de iure naufragii p. 131.*

g) originem vocis *Perill. es. de EVENDORF in obs. I. Vniu. T. III. obs. 14. §. 5. n. ** a *Dannehof* quod in vetustis legibus danicis supremum iudicium designat, repetit, ita vt summi iudicis hereditatem denotet *Danaarff. LOCCENIUS et WACHTERVS in Glos. a voce dan, dain, dauth* mortuo deriuant, quasi mortui hereditas indicetur: Alii a finitimis Danis ad omnes peregrinos nomen translatum esse putant.

h) Quod intelligitur ex *leg. We-*

strogoth. c. 14. apud LOCCENIUM in Lex Iuris Sued. Goth. v. Danaarff vbi haec verba leguntur: *Si decedat hic vir Germanus nec exsint liberi, rex capiet hereditatem, hoc vocatur Danaarff.*

i) Historiam stat. Slesvicensis refert *Cel. c. g. RICCIUS im zuverlassigen Entwurf von Stadtgesetzen p. 146.* Verba statuti quae huc pertinent, articulo 37. continentur: *Itt ys to wetende, dat de Koeninck heeft etliche sundere plicht binnen Sleswick und ys geheten Ervkoep, darmede koefft man dat Erbe deriennen, de dar sterven binnen Sleswick, so scholen*

a rege Daniae Suenone III. concessum est, vbi huius instituti mentio fit. De vsu eius per Sec. XIII. testantur iura antiqua ciuitatis *Ripensis* *h*) lata a Christophoro I. rege Daniae a. 1257. repetita ab Erico VI. 1269. item statuta *Flenopolitana* *l*) a Waldemaro IV. 1284. data, cum quibus amice conspirat ius municipale *Apenradense* *m*) quod est eiusdem anni, denique statuta *Haderstebiensis* a. 1292. a duce Waldemaro promulgata *n*).

§. XII.

Praescriptione annali introducta hereditas aduenarum demum post annum occupabatur.

Alterum, ex quo meliori conditione peregrinum post tempora Carolidarum usum esse adparet, est tempus aduendae a peregrino

doen alle de greine Boergers en synt, und alle Geste, de vth dem Hartichrycke, vth Sassen Lande, vth Freeslande, vth Tslande, van Börnholm edder anders war her, idt en sy dat se yn dem Leer ende vrigh kopen er Erve mit IIII. schill. niger pensinge in Sundheit, wan se moegen holden eine meine pund, anders höret er Erve dem Künninge.

h) apud de WESTPHALEN mon. ined. T. IV. p. 1999. n. 107. *Vbiunque quis moritur et solutionem suam proprie Anticoep pro se persoluerat, ibidem vbiunque locorum bona defuncti in regno sunt libera ab omni impetitione esse tenentur.*

l) apud eundem t. c. p. 1898. art. 12. *Die Herrschop hefft Inngeld bin-*

nen Flensburg, dat hetet Ervkop, wol dat nicht vtgiffst, unde stervet hier in der Stadt so ervet enede Herrschopp, et a. 14. alle Geste wo se herkamen kopen, eren Ervkop mit enen Schilling Lubsche und enen Penninge.

m) apud Cel. I. C. H. DREYER in der Sammlung vermischter Abhandlungen P. III. p. 1373. vbi eadem verba sunt ac in stat. Flenopolitano.

n) apud de WESTPHALEN in monum. ined. T. IV. p. 1978. n. 11. *Ein jeder so sich in der Stadt niedergelassen, soll sich erkauffen mit 23 Schill. — Sterbet jemand und hat sich nicht erkauffet, ist solches Erb dem Hertzoge verfallen.*

peregrino hereditati statutum. Olim enim statim post fata res peregrini in manum principis vel eius advocati o) veniebant; sed postea hoc temperamentum adhibitum est, vt extraneus heres demum post annum excluderetur p). Initia praescriptionis huius annalis, quae etiam aliis in causis q) medio aetate visitatissima fuit, in exclusione peregrini heredis adhibitae Sec. XII. deprehendimus. Subsequenti autem seculo, ex quo ingens statutorum numerus superest, fere omnibus continetur. Effecere instituta religiosa et efflorescentis in ciuitatibus commercii ratio, vt permulti peregrini adcurrerent, qui vel aliquandiu in ciuitatibus commorarentur vel transirent, e quibus si quis fato fungeretur vel testatus vel intestatus, eius heres intra annum admittebatur, vt res defuncti sibi habere posset; eo autem effluxo submouebatur r). In praescriptione hac annali ad institutum nostrum po-

o) quod patet ex superioribus, et ex statutis *Susatens. antiq. latinis* apud *Cel. F. D. HAEBERLIN* in *anal. med. aevi* p. 24. et *EMMINGHAYS* in *mem. Susat.* p. 103. vbi: *Iuris est advocati hereditatem accipere Frisonum et Gallorum et in Skraa antiq. Susat.* apud *de WESTPHALEN* in *monum. ined. T. IV.* p. 3064. n. 39. *Der Vreyßen und der Waleu Erve binnen der Stadt, dat is des gerichtes umses Heren van Colne.* aliud *MST.* habet *van Cleve.*

p) Id iure Sueogothico introductum apud Germanos postea inualuisse haud improbabili ratione conicit *Perill.* de *PYENEDORF* l. c. §. 5. Suffragatur ei coniecturae *Lex Westro-*

gotth. c. 14. Si vir Anglicus hic in regno moriatur nec adsint eius agnati hereditas eius per annum stabit.

q) v. c. in seruitute; in possessione dotis etc. Vid. omnino *Cel. CH. G. RICCI* *Spec. iur. germ. de praescript. Germ. c. 4. §. 1.* et alibi passim. De praeser. annali hered. agit *c. IV.*

r) Tum ex analogia statutorum, in quibus de praescriptione hac annali agitur, tum ex ipsis eorum verbis, quam in plerisque nomen adnae vel exilis occurrit, consequi videtur, eam tantum ad hereditates aduenarum pertinuisse, quanquam ad res ciuis defuncti ab extraneo adquirendas nonnulli extendant. Accedit quod

C

tissimum pertinere videtur, cui aduenae hereditas post annum
 cesserit? quod permultum ad historiam detractus declarandam fa-
 cere existimamus. Et primum quidem non licebat ciuibus res
 eiusmodi promiscue occupare; hinc hospites pro furibus reputa-
 bantur, qui illas in diuersis sibi vindicare, aut partem earum
 fraudulenter retinere auferant *s*), et Fridericus II. Imp. ao. 1220.
 eiusmodi direptionibus poena tripli et amittendae testamentifa-
 ctionis proposita modum statuit *t*). Fisco suo eiusmodi heredi-
 tates principes initio soli vindicabant. Ad imperatorem ipsum
 id ius in ciuitatibus imperialibus pertinuisse testatur priuilegium
 Friderici I. ao. 1186. *Labcessibus* datum *u*). In priuilegio Fri-
 der. II. ao. 1219, *Goslariensibus* concessio *x*) aduenarum heredi-
 tates

in nonnullis expresse alia disponantur
 de hereditate ciuis, alia de rebus ad-
 uenarum, e quibus instar omnium
 est stat. *Viennense* ao. 1198. apud
 LAZIVM in *Vienna Austriae* p. 74.
 ubi heres *ciuis* plane excluditur, nisi
 se in locum hereditatis conserat; he-
 res *aduenae* autem intra annum libe-
 re admittitur; post annum praescri-
 ptione remouetur. Et certe pruden-
 tia magis conueniebat in conceden-
 da aduenae hereditate liberaliorem
 esse, quam in rebus ciuium.

s) Testatur id *statutum Viennense*
 modo excitatum. ubi: *hospes eius, in*
caius domo moritür; statim summam
honorum suorum coram ciuibus et iu-
dicio manifestet, et si quid fraudulenter
fortasse retinuerit, de bonis illis eorum-
dem fur reputetur.

t) *auth.* Omnes peregrini *C. comm.*
de success.

u) apud *LYNIG R. A. T. XIII.*
p. 1331. Si intra tempus illud (annuum
 et diem) nemo proximorum suorum
 venerit, quaecumque hereditas re-
 giae potestati soluantur. Addi potest
 priu. *Bremense* 1186. apud eundem
 c. II. p. 220.

x) apud *HEINECCIUM* in *Antiq.*
Goslar. p. 219. *Aduocatus civitatis*
nullius hereditatem debet accipere, praer-
terquam histrionum, iaculatorum, et
aduenarum; sed aduenae hereditatem
per unius anni circulum in manu ali-
cuius Burgensis saluam faciet obserua-
ri, infra quod tempus si nemo venerit,
qui eam petat, tunc demum aduocatus
ipsam hereditatem sibi retinebit.

tas post annum aduocato caesareo vindicatur. Dominos territoriales res peregrinorum post annum sibi afferuisse, euincunt per multa eius aequi documenta, ex quibus nonnulla pro instituti ratione allegare sufficiat. In privilegio, quod Henricus Leo Bauariae et Saxoniae dux *Gütersibus* no. 1163. concessit, post annum eorum hereditates in ciuitatibus suis per iudicem ciuitatis sibi vindicat y). Ex privilegio ciuitati *Hamm* ao. 1213. ab Adolpho comite de Marca et *Altona* indulta alienigenae in oppido defuncti hereditas post annum cedere dicitur domino ciuitatis z). Privilegium ciuibus *Nihemensibus* dioeceseos Paderbornensis ao. 1289. datum pro iure episcopi haec habet: "Si nullus verus heres infra dictum tempus venerit bona hominis (aduenae) nostra erunt" a). Effecit insignis indulgentia, qua tum Imperatores tum domini territoriales in ciuitates, ecclesias, et pias causas erant, vt has quoque eius iuris participes facerent. Hinc ei aequo partitio bonorum aduenae post annum vacantium solemnis esse coepit, legibus et chartis priuilegiorum statuta. Trium partium disiunctarum b)

y) apud LEIBNITZ *Script. rer. Brunsv. T. III. praef.* "Si quis Gütersium in quacunque ciuitate nostra mortuus fuerit, bona sua heres vel cognatus eius, si forte praesens est, recipiat. Sin autem, bona illa in eadem possessione qua obierit annum et diem referuntur. Si vero nullus infra tempus deuotum bona ista requisierit, iudex ciuitatis ea recipiat."

z) von STEINEN in der *Westphäl.*

mentio-
Schen Geschichte St. XXVII. p. 640.
 a) In *SCHATENII Ann. Paderborn.* T. II. p. 120.
 b) Ex hac tertia parte, quae ciuitatibus cessit, posteriori tempore normam *tertia de tractus* in ciuitatibus Saxoniae inferioris defunctam esse, probabile nobis videtur. Aliam coniecturam adfert *Perill. de pyren.* in *Obs. T. IV. obs. 253.* ex ratione quantitatis solemnis laudemii.

8. C

mentionem faciunt Statutum *Friburgense* in Brisgonia ao. 1120. e); *Leges Brunsvicensis* antiquae ao. 1232. d), et iura a Wenceslao I. Bohemiae rege ciuitati *Brunnensi* in Morauia ao. 1243. concessa e). Alibi duae partes addictae sunt domino, et vna data est pro remedio animae, vt in priuilegio Leopoldi VI. ducis Austriae ciuitati *Viennensi* ao. 1198 dato f). Alibi exclusis piis causis duae partes cesserunt domino eiusque aduocato, vna ciuitati; quod habet ius statutarium ciuitatis *Holtesminne* ab Ottone, comite de Euerstein ao. 1245. confirmatum et auctum g). In nonnullis denique statutis ita indulgentes in ciuitates suas fuere principes, vt illis duas partes assignarent, ipsi vnam sumerent, vt in statutis Luppoldi pro ciuibus in *Dammone* ao. 1230. h); *Lüneburgensibus* a duce Ottone concessis ao. 1247. i). *Stadensibus* Hildeboldi Archiep. Bremensis ao. 1259. k), denique *Vlzensibus* a Iohanne duce Brunsvicensi ao. 1270. datis l). De partitione in duas partes testatur Codex iuris *Lubecensis* ao. 1266. ciuitati Dantiscanae commu-

e) apud SCHOEFELIN *Hist. Zaring. Bad. T. V. n. XXV.* vbi: vna pars pro remedio animae suae, altera domino, tertia dabitur ad munitionem ciuitatis.
d) apud LEIBNITZ *Script. Ker. Brunsv. T. III. p. 434. a. 39.* — de dridde del des kerkspale da he sterft, de dridde del armen luden, de dridde del dem voghede.
e) In de SENCKENBERG *vison. diuers. de coll. leg. Germ. app. II. n. 4. a. 31.* vbi: tertia iudici tertia ciuitati tertia pro remedio animae cedere

dicatur.

f) In LAZII *Vienna Austriae p. 74.*
g) apud SCHEIDT in *Cod. d. pl. xii den Anmerk. über Mosers Braunschweig. Lüneb. Staatsrecht p. 592.*
h) In app. des Gegenberichts in puncto iuris praesidii militaris ciuitatis Hildesensis lit. B.
i) apud RETHMEYER in *der Lüneburgischen Chronik p. 1833.*
k) in app. T. II. obs. *Perill. de FVENDORF p. 157.*
l) apud eundem T. I. obs. in app. n. 8.

communicatus *m*) vbi ciuitati cedere dicitur *medietas* et *regiae potestati pars reliqua*. Praeter communes rationes ob quas principes ciuitatibus fauebant, earum admissionis ad participationem exuuiarum aduenae addita est in plerisque statutis causa munitio- nis et structurae *n*), vt eius impensas faciliori ratione ferre possent. Exempla sunt ex statutis allegatis *Friburgense*, vbi *tertia ad munitioem ciuitatis*; *Luneburgense* et *Vlzense*, vbi *duae partes* cedere dicuntur *ad structuram ciuitatis*.

§. XIII.

Sec. XII. et XIII. ciuium peregrini heredes sub diuersis conditionibus admitti coeperunt.

Non tantum hereditates aduenarum olim a principibus occupabantur, sed etiam res ciuium, qui sine prole decedebant *o*). *Sec. XII. p*) autem et *XIII. q*) ei quoque iuri principes vel principes

m) apud *Cel. I. C. H. DREYER in der Sammlung vermischter Abhandlungen p. 450*. Inprimis ex hoc exemplo patet, quomodo ius principum sensim cum ciuitatibus communicatum sit, si conferantur hoc loco quae supra *n. u*) diximus.

n) Hoc annotare non praeter rem fuit, cum, vt ex initis detractus patebit, etiam nonnulla statuta hanc detractus causam allegent.

o) Huc referendus est locus insignis statuti *Morchingensis* in Lotharingia, quem infra excitabimus, vbi

id ius abrogatum est §. XXI.

p) Quod probare videtur locus priuilegii Leopoldi VI. *Viennensis* dati ao. 1198. cuius mentionem iam inieci- mus: — *Statuimus quod quicumque cuiusq. moriatur, si uxorem habet vel liberos, iudex se non intromittat ad bonis vel de domo ipsorum, sed sint in potestate uxoris vel liberorum*. Apud Francogallos idem ius antea obtinuit, quod hoc tempore remissum esse constat ex litteris Ottonis ducis Aquitaniae et comitis Pictaniae super priuilegiis hominibus de *Olerone* concessis

cibus civium vel motu proprio renūciare coeperunt. Admittentur tunc proximos cognatos intra civitatem, vel intra territorium habitantes r). Extranei vero vel plane excludebantur s), vel post omnes consanguineos in vrbe t), vel sub conditione, vt fe in locum, vbi hereditas esset, conferrent u), vel denique sub aliis

cessis, quae sunt eiusdem anni, apud LEIBNITZ *Script. Rer. Brunsv. T. III. praef. vbi: in possessionibus sine liberorum procreatione decedentium occupandis, quae apud Oleronem a principibus olim solebant fieri -- nullam vim vel molestiam inferemus.*

q) Habet hoc constitutio Henrici Hassiae Landgravi a. 1201. promulgata, vt perhibet *W. Gerstenberger in Chron. Franckenb. apud KVCHENBERGER in anal. Hass. coll. V. p. 182. Und wäre es Soche das jemand stirbe sonder Leibeserben; das alsdenn der Fürst sich nicht oder jemand von des Herrn wegen ziehen solt zu den verlassenen Gütern.*

r) In eadem constitutione post verba antecedentia pergit Landgravius: *sondern dieselben solten den nächsten Erben und Nachkommen folgen, die in dem Fürstenthum Hessen wonhaftig sind,*

s) Cuius exclusionis vestigia leguntur in statuto *Luneburgensi* a. 1247, supra allegato art. 4. *Quirunque extra civitatem uxorem duxerit, ea sine liberis mortua meritis obtineat eius suppellectilem, quae Rade dicitur; item filiae habeant Herwede patris: quod postea Legibus antiquis*

civit. *Luneb. de heredit. repetitum est generatim, quae reperiuntur apud LEIBNITZ Script. Rer. Brunsv. T. III. p. 754. Cum Stat. Luneb. concordant stat. Viennensi apud perill. de PFENDORF T. I. obs. in adp. n. VIII. tum quoad rem, tum quoad verba. Iungi possunt iura curiae liberae *Brackel* a. 1299, apud von STEINEN *Westphäl. Gesch. VI. Sh. p. 1828*, ex quibus pariter heredes, qui sunt extraneam, ab Herweda et Gerada excluduntur.*

t) In priu. Civium *Nithemensium* ab Ottone Ep. Paderbornensi a. 1280, concessio apud SCHATEN. *Ann. Paderb. T. II. p. 143. si aliquis in dicto oppido decesserit, liberi vel cognati secundum quod proximiores infra oppidum fuerint, defuncti recipient bona seu hereditatem, quae Herweda dicitur seu Rade. Si infra opidum consanguinei non fuerint habitantes, consanguinei extra opidum admittuntur suo iure.*

u) Quod continetur stat. *Viennensi* saepius allegato: *Si heres sit extraneus nihil cedat ei nisi stabiliter transferat in civitates nostras vel super alia bona nostra in Austria, sed omnia bona nobis cedant.*

aliis admittebantur, quas principes salutis territoriorum vel ciuitatum expedire iudicabant.

S. XIV.

Ciuitates autonomia praeditae Sec. XII. et XIII. ius in peregrinos statuendi non habebant.

Creuerant ciuitates Germaniae sec. potissimum XII. et XIII. commerciis, foederibus aliisque auxiliis α) opibus ac potentia et munificentia principum omnia obtinere coeperant, quae ad eas augendas pertinebant. Pertinent haec imprimis initia autonomiae Sec. XII. eis concessae, ex qua quae ipsorum commodis inferuebant, statuere poterant. Primum eiusmodi priuilegium *Lubeae* datum est a Frid. I. ao. 1188. γ). Sec. autem XIII. per multa inueniuntur eiusmodi priuilegia tum caesarea β) tum territorialia α) quae indicasse sufficiat. Verum etiamsi nonnullae ciuitates autonomiam habebant, ea tamen ius in peregrinos statuendi

α) De quibus omnino videnda est elegantissima commentatio *Perill. D. G. STRUBEN in den Nebenstunden P. I. n. V. §. 11. sqq.*

γ) apud LVNIG. *im R. A. T. XIII. p. 1331*, ubi: *dilectis Burgenfibus nostris singulari quadam gratia concedimus, ut quicquid intra ciuitatem suauitatis postea emendare voluerint sine tamen praecudicio nostri iudicis emendare non obmittant.*

β) ao. 1276. *Aug. Vindel. a Rudolfo I. apud LVNIG im R. A. T. XIII. p. 89.* ao. 1290, *Norhus.* ab eodem,

in der Historie von Nordhausen p. 210. ao. 1293, *Colmar. et Mulhus.* in Alsatia apud SCHOEFFLIN *Alf. illustr. T. II. p. 369. et 423. etc.*

α) 1222. *Suerin* a Burewino II. 1235. *Malchow* a Nicolao de Rostock 1236. *Roebel* ab eodem apud de WESTPHALEN *c. I. T. I. p. 2007. 1266.* *Wismar* ab Henrico Hierosolymitano domino Megapoleos apud de SENCKENBERG *in Sel. Iur. et Hist. T. I. p. 561.* ao. 1292. *Hamburg.* a comit. *Holfat*, apud LVNIG *c. I. T. XIII. p. 932. etc.*

tuendi non continebatur, quamdiu imperatori in ciuitatibus regalibus et dominis territoriorum in territorialibus iura aduocatae salua erant, quae sibi saepissime in concessione autonomiae expresse reseruabant *b*). Autonomia illa et iurisdictio ciuitatum tantum ad ciues pertinebant; peregrini vero sub tutela erant aduocatorum, qui in eos statuebant et iudicebant auctoritate eorum, quorum iura exercebant *c*). Ex quo intelligi potest, cur ipsi censum protectionis reciperent, et cur ciuitates exuias aduenarum occupare non possent, antequam priuilegiis id ius illis indulgeretur, cuius exempla antea allegauimus. Sequiori autem aeuo vel priuilegiis, vel redemtis aduocatae iuribus, vel ausu proprio ob impotentiam principum ius in peregrinos statuendi ciuitates asserere sibi coeperunt, quod mox videbimus.

b) Quo referenda sine dubio sunt verba priuilegii *Lubecensis* — sine praeciuicio nostri iudicis — et alia eiusmodi loca in priuilegiis autonomiae: vt in *Hamburgensi* c. l. vbi addunt in fine comites: — ne tamen ipsum ius et statuta — ad impugnationem exactionum et insularum quas

in ciuitate habemus se extendat.

c) Quod eleganter more suo obseruat *perill. de vffendorf de Iurisd. germ. P. II. S. II. c. 2. §. 171. et P. II. S. III. c. 1. §. 186. et ex monumentis medii aeu, quod satis est, probat.*

SECT. II.

HISTORIA DETRACTVS.

§. XV.

Origines detractus, in quibus pro mitigatione iuris antiqui habendus esse videtur.

Quae de fati peregrini heredis praemisimus, originibus detractus, quas iam aggredimur, cognoscendis sufficient. Peregrinum heredem bonorum *civis* Sec. XIII. sub diuersis conditionibus in ciuitatibus admissum, et ius admittendi apud principes eorumque aduocatos fuisse vidimus. Inter has referimus quoque detractum, cuius initia hoc tempore deprehendimus in *Legibus antiquis Brunsvicensibus a)*, quae ad annum 1232. plerumque referuntur *b)*, vbi tum ex hereditate *c)*, tum rada et herweda *d)* foris concedenda aduocato id vindicatur, quod optimum excipiat *e)*. Coniicimus videlicet ex verbis statuti "darne heft de

a) apud LEIBNITZ *Script. rer. Brunsv. T. III. p. 432.*

b) Historiam Codicis harum legum videlis apud eundem in *praef. et apud Cel. Ricium l. c. p. 162.*

c) *P. l. a. r. Swat binnen der stad besterft dat usen borgheren antritt darne heft de Voghet nicht an men ghevet buten de stad so is des Voghedes dat styck neyft dem besten.*

d) art. 36. *Swar besterfft rede gud*

edder herwede binnen der muren darne heft de Voghet neyn recht: man ghevet buten de stad so is des Voghedes dat stuecke neyft dem besten.

e) Sunt, qui hunc locum de iure aduocati in hereditatem suburbicariorum interpretantur, sed tum verba ipsa, tum statutum de ao. 1532, vbi pro parte optimae proxima *tertia* tribuitur aduocato, nobis persuadent, de detractu statutum esse intelligendum. Verba

de Voghet neyn recht an" aduocatum antea totam hereditatem occupasse, quod tunc, cum hae leges conderentur, ita mitigatum sit, vt partem tantum acciperet; cui coniecturae analogia superiorum suffragari videtur. Praeter hoc exemplum, in quo pro ratione illorum temporum aduocato non certa quantitas, sed pars rerum hereditariarum vindicatur, in statutis huius seculi nullum amplius deprehendimus. Sec. autem XIV. aliud nobis occurrit, quod eandem causam habere videtur. In priuilegio, quod Adolphus comes de Marca ao. 1341. ciuitati *Lunenfi* f) (*Lünen*) dedit, *art. XII. g*) renunciauit bonis ciuium tam mobilibus quam immobilibus per iudicem suum occupandis, et deinde *art. XIII. h*) senatui ius decimam geradae et herwedae peregrino delatae detrahendi concessit. Addita est causa concessionis "tho bettheringe unses Wybboldes" quae apprime conuenit cum iis, quae supra i) de causa indultae ciuitatibus post annum hereditatis

Verba statuti sequioris, quod publici iuris fecit, *Perill. de PVENDORF T. IV. app. n. 5. p. 102.* haec sunt: *Wur besteruet hergewede bynnen der muren dar hebben de Vogede neyn recht ane, so men dat gift buten de Stadt dar van schal man geuen de Vogeden den dridden Penningk.*

f) apud de STEINEN in der *Westphälischen Gesch. XXIV. St. adp. p. 240.*

g) *Wert Sake dat geuelle cynighen van dem Raide off Borgeren des Wybboldes tho sterben, unse Richter dar sulues en sal neyn recht hebn van un-*

ser weggen in bewachlichem off unbeweglichem Gude des doden.

h) Posteaquam de successione filii in herweda patris et filiae in gerada matris, et his deficientibus proximi agnati vel cognati dictum est; additur: *worde dat verstorven guet also von buten Luden uyt gewonnen und gebort, dairvon sul hebn dey Raitlude des — Wybboldes den teynden deel tho bettheringe unses Wybboldes* — Sub gerada et herweda tota hereditas in statuto intelligenda esse videtur; certe locus, qui ad peregrinum pertinet, omnia bona comprehendit.

i) §. XII. in fine.

tatis aduenarum attulimus. Iam quasi gradatim non aduocato, sed ciuitati ipsi ex beneficio principis ius detractus competere coepit, quod mox ab illis ipsis ex alia caussa introductam videbimus.

§. XVI.

Abrogatio redemptionis hereditariae, et vestigia exclusionis peregrini heredis.

Intra tempora detractus primi generis in Septentrione ob fauorem commerciorum principes remittere redemptionem hereditariam instituerunt. In charta de ao. 1286. *h*) Waldemar dux Iutiae *Slesuicenses* ab ea liberauit, et burgenfibus in *Gripesvold* id indulferunt reges Christophorus ao. 1320. et Waldemar III. ao. 1336. *l*). Alibi vero peregrinus heres, vt ante, plane exclusus est. Eam exclusionem continent priuilegia nonnulla ciuitatibus Gueftphalis concessa. Ao. 1309. ciuibus in *Lon* (*Iferlohn*) Engelbertus comes de Marca indulfit, vt omnes, qui non essent opidani a petitione Geradae et Herwedae arcerentur *m*) et ao. 1330. Adolphus comes de Marca ciuibus *Neostadiensibus* concessit,

h) apud NOODT in *Beyträgen zur Erläuterung der Historie der Herzogthümer Sleswig und Holstein T. I. P. III. p. 168.*

l) Locum qui id probat excitat *Cel. I. c. H. BREYER* in *land. comm. de iure littoris* p. 130. 131 qui alia plura priuilegia habet eam in rem ciuitati-

bus Hanfeaticis indulta.

m) apud VON STEINEN in der *Westphälischen Gesch. III. St. p. 1031.* vbi: *Concedimus ipsis de gratia speciali, vt nullus extraneus qui non sit opidanus in dicto opido de morte opidanorum ibidem Herwedadia seu Gherade possit petere seu recipere quoquo modo.*

fit, ne Gerada et Herweda ad extraneos deuolui possent n). Praefertim in curiis liberis Gueſtphalis extranei bonorum curialium heredes esse non poterant, nec eis pecunia legari, ut testatur privilegium Alberti I. Imper. curiae *Westhoven* ao. 1322. concessum o); et si quis sine liberis decedebat, Imperatori hereditas cedebat p).

§. XVII.

Detraetus ex autonomia in ciuitatibus nonnullis Hanſeaticis inde a med. Sec. XIV. usque ad privilegia caesarea detractus ciuitatibus imperialibus concessi.

Circa medium Sec. XIV. deprehenduntur initia detractus ex autonomia constituti in ciuitatibus nonnullis Hanſeaticis, quas si superiora huc transferamus, vel iuribus aduocatae potitas, vel consensu principum eorumque aduocatorum id ius exercere coeepisse probabile est. *Lubecenses* ao. 1348. Codici iuris suae ciuitatis statutum adscripserunt, ut ii, ad quos ciuium hereditates transferrentur, decimam ciuitati relinquerent, defunctus Lubecae diem obiisset supremum, an extra urbem q)? *Leges antiquae Goslarienteses*

n) apud eundem l. c. X. St. p. 318. vbi tamen charta ipsa non exhibetur.

o) apud eundem l. c. VI. St. p. 1562. *Ock en sall de hoffhorige Man offte Wyff die hoffhorige Guedder nicht verachten und hare darop gewonnene Penninge alu geen andere Erven buten den Hoff mogen leggen so nicht hoffhorig sind op de verbertermusse — van denselben gueddern.*

b) *ibidem*. p. 1567. *Wan de Erve op dem Gude versterft undt kein Erff bloet achter leetet so valt dat guet weder an den Kayser.*

q) Eius statuti mentionem inicit *Cel. l. c. H. DREYER in der Einl. zur Kenntniss der Lüb. Verordn. p. 44. n. V.* verba ipsa vero publici iuris non fecit, iam ao. 1273. ciuitas ex priv. *Rudolfi I.* obtinuit, ut in constituendo aduocato

larientes r) quae vel circa finem Sec. XIV. vel initio Sec. XV. conditae esse dicuntur s), a peregrino herede vel tertiam partem hereditatis, quae vñibus publicis inferuiat, exigunt, vel vt Goslariae habitatum concedat, praecipunt t), *Statuta Verdensis u)* quae demum post annum 1433 condita esse videntur x), nulla causa expressa, tertiam partem hereditatis vel herwedae peregrino delatae y) relinquendam ciuitati iniungunt. Et additio quaedam *statuti Gotingensis* de ao. 1462. z) eos, qui ciuitatis onera non ferant, et ex testamento mobilia ciuis accipiant, praestationi tertii nummi subiicit a). Causam detractus huius a ciuitatibus autonomia introducti si quaeramus, eam aut ius ciuitatis aut rationem

aduocato arbitrium eius esset ac consensus: vt videre licet apud eundem l. c. p. 44. n. V.

r) apud LEIBNITZ *Script. rer. Brunsv. T. III. p. 484*

s) Vt idem in *praef. p. 17. et n. M. HEINECCIUS in Antiq. Gosl. L. IV. p. 362. perhibent.*

t) *art. 46. Sterfft en unse borger oder borgerliche des erve upp enen gatt veld de gatt schall laten den dritden penningk des erves dem Rade tho hulpe to der stadt nod, tornen, muren unde grauen — wolde ouer de gatt tho goler wonen so stadet me ome to dem erve also enen anderen unseme medeborgern, sunder he moeste dat dem Rade schieren eder vorwissenen dar tho bliuende.*

u) apud *perill. de PFENDORF in obs. iur. vni. T. I. adp. p. 77.*

x) Vt valde probabilibus argumen-

tis euicit *Cel. OELRICHS in dem Vorbericht zur vollständigen Sammlung Bremischer Gesetze p. 31. n. 9.*

y) *Stat. 30. kamen Erven von buten tho. Were id Sake ein Borger oder Bürgerliche vorfelle van Dodeswegen binne unser Stadt — sunder Erven unde de negeste Erve van buten tho keme sothane gutt tho vermanende dar he Recht tho wurde so schall de dritde Penning des Gudes bliuen by der stadt, gelik also de dritde Pennig van dem Hergewede.*

z) apud *perill. de PFENDORF l. c. T. III. adp. p. 191.*

a) *Welk man — eder frunne syne vurende habe eder redschyn in synem testamento eder zelegerede vorgeve dem eder den de der Stad neine plicht en dede it weren vthude eder nicht von der giff egent de Rad und Stad den dritten Pennig gelik also eff de dar mede beervet*

onerum, quibus ciues vel conseruandae vel defendendae ciuitatis ergo subiecti erant, fuisse, ex statutis ipsis adparet. Extranei sub legibus ciuitatis, ex quibus certis personis hereditas deferebatur, comprehensi non esse videbantur, nisi incommodis subiiciuissent, quibus ciues obnoxii erant. Hinc in Legibus *Goslariensibus* extraneo optio relinquitur, velitne vel certam partem ciuitati relinquere, ex qua necessitati publicae subueniri posset, vel domicilio in ciuitate fixo perpetuo contribuere; et statutum *Gotingense* expresse eos, quos detractui subiicit, describit "*de der stad neine plicht en dede*". Continet illud alia quaedam praecipua, quae annotare non praeter rem erit. Primum ex illo adparet, initio tantum heredes ab intestato extraneos detractui subiectos fuisse, inualescente autem testandi licentia, qua bona peregrinis relinquebantur, ad eiusmodi heredes testamentarios illum extensum esse; quod colligimus ex verbis "*gelike alse eff de dar mede beervet were*". Forfan iam antea eam ob causam detractum ciuitas exegit, si quis extraneus intestato cui successerat, in quo tamen probando monumenta nos deficiunt. Deinde prima exemptionis a detractu initia continet, cum ecclesias et pias causas in ciuitate excipiat "*uthgenommen wat de kerken closteren eder godesdienste gegeven worde hir in unser stad*".

§. XVIII.

beervet were uthgenommen wat de kerken closteren eder godesdienste geven worde hir in unser stad.

S. XVIII.

*Vestigia iuris antiqui et exclusionis extranei heredis intra
tempus §. antec. definitum.*

Subiungimus exemplis detractus ciuitatum autonomia in-
troducū nonnulla, quae alibi peregrinum heredem exclusum esse
intra tempus, cuius paragrapho antecedenti mentionem inieci-
mus, euincunt. Ciuibus *Pragensibus ad S. Iohannem Anna Bo-*
hemiae regina ao. 1364. indulgit b) vt bona intestatorum cum li-
beris venirent ad proximos adfines in ista fundatione et ea dioe-
cesi habitantes, et "si liberi morentur tunc ista bona manebunt pe-
nes cognatum habitantem tamen in ea dioecesi". Ex priuilegio ciui-
tati minori *Pragensi* ao. 1372. concessio c) ciues ciuibus tantum
bona testamento relinquere d) et ab intestato deficientibus libe-
ris ii succedere iubentur, qui ciuitatis onera ferant e). Oppi-
danis in *Loñ Engelbertum* comitem de *Marca* concessisse supra
vidimus, ne *Gerada* vel *Herweda* ab extraneis peti possent; idem
ao. 1366. f); posteaquam, vt hereditas, *Gerada*, et *Herweda* ad
eosdem heredes transmitterentur, constituerat; bona eiusmo-

b) apud de SENCKENBERG in *sel. iur. et Hist. T. II. p. 663.*

c) apud de WEINGARTEN *fasc. diu. iur. L. I. P. III. p. 156.*

d) Quod in priuilegio *Caroli IV.* generatim expressum erat bona pro arbitrio ad conferuandam ciuitatem dari secularibus posse, id apud eundem n. IX. authentice interpretatus est *Wenceslaus de iis*, qui onera ferent.

e) ab intestato sollen wo keine Kinder vorhanden den nächsten Befreunden welche zugleich mit der stad alle burgerliche onera und Losungen beytragen die Erbschaften heimfallen.

f) apud von STEINEN c. l. III. *St. p. 1017. Is zu dem gude dat dar ir storben — is neyn recht volger so is dat Erve Herwede und Gerayde zusammen unfer und unfer Erven vurscreben.*

di, in quae succedendi nemini ius esset, ad se pertinere pronunciauit. Episcopus *Osnabrugensis* accepto a consulatu theloneo iuri exuuias incolarum illegitimos, et legitimorum, quorum heredes alienae essent dominationis et aduenarum occupandi ao. 1424. renunciauit g). Denique in statutis *Saydensibus*, quae ao. 1442. ciuitati indulta sunt, Gerada et Hergewetta foris ciuitatem non concedi dicuntur h).

s. XIX.

Detractus ciuitatum imperialium priuilegijs caesareis post medium

Sec. XV. concessus usque ad initia detractus territorialis.

Penitus aliam naturam induit detractus, quum praeter heredes extraneos, qui quocumque titulo bona ciuitatum acquirebant, ei sublici coepissent, quod post medium Sec. XV. in priuilegijs, quibus imperatores ciuitatibus nonnullis Germaniae interioris ius detrahendi concesserunt, contigisseprehendimus. Dominatur in illis causa steurarum, quae exportatione quacunque bonorum imminui credebantur. Ideo plerumque ius census emigrationis et detractum exigendi coniunctim indulgebatur,

g) Quod testantur *Chron. Osn.* ad h. a. apud MEIBOM *Script. Rer. Germ. T. II. p. 248.* Conuentum fuit quod huiusmodi Herwadia et ecumalia per Episcopos *Osnabrugenses* et suos officarios exigi non deberent et in recompensum assignauit *Conf. Osnabr. Epi-*

scopo telonium perpetuo more suo percipiendum.

h) apud KREYSIG in *der diplomat. Nachlese T. II. p. 148.* Keine Gerade noch Heegerathe sollen sie aus unserer Stadt nicht geben.

cum nihil interesse videretur, subtraheretne feuris bona cuius emigrans, an extraneus ea acquirens? Diu ante extraneis ob rationem exactionum, quae bonis immobilibus inhaerebant, eorum, possessio denegata erat, quod priuilegiis primum obtinuerant ciuitates i), et statutis deinde repetierunt k), cum ea condendi ius essent consequutae. Admissi extranei vel onera ciuitatis ferre, vel ea vendere ciuibus cogebantur l). Immutabatur Sec. potissimum XIV. in plerisque ciuitatibus exactionum ratio, ita vt quae antea de omnibus bonis praestabantur m), nunc vel folis immobili-

i) Rudolphus I. anno regni sexto id indulfit ciuibus *Mulhusanis*, vt testatur charta, quae extat apud LYNIG *R. A. T. XIII. p. 1432.* et de GRASHOF in *origg. Mulhuf.* qui illam in *adp. doc. n. 30.* ex autographo exhibet: confirmauit hoc priuilegium ao. 1302. Albertus I. vt ex eodem videre licet *c. l. p. 213.* Idem Rudolphus I. ao. 1288. ciuibus *Augustanis* concessit: vt bona sita in decimis ciuitatis perpetuo contribuerent. Priuilegium habet LYNIG *c. l. p. 90. n. 3.* apud quem etiam reperiuntur confirmationes Alberti I. de ao. 1306. et Caroli IV. ao. 1349.

k) Inftar omnium esse potest additio statuti *Mulhusani* ao. 1302, quam videtis apud de GRASHOF *c. l. p. 26.* Eadem ciuitas, vt ciues deterreret, ne contra sanctionem ciuitatis bona immobilia extraneis testamento relinquere, testatoribus poenam proposuit in *stat. germ. fol. 202.* apud eundem *p. 152. Wer abir von leginden*

guten bescheydet in fremde hende als vil als der bescheydet hab als vil sol her geben an die stad. Statutum hoc intra annum 1337. et 1348. conditum esse idem valde probabilibus argumentis ibidem euicit.

l) Quod continetur in confirmatione priuilegii *Augustani* de extraneis a possessione immobilium arcendis ao. 1306. ab Alberto I. facta, quam modo allegauimus: Bona ad extraneos devoluta exponi debent venditioni ciuium *Augustensium* intra annum, quod nisi extraneus fecerit ciuitas illa bona attrahendi ius habet: et aliis eius aeuimentis, quae nunc praetermittimus.

m) Vt testatur *stat. antiq. Mulhus.* ex Sec. XIII. apud de GRASHOF *l. c. p. 117.* vbi: *von allem daz der Mensehe hat sal her Schoz ge be ane Wappen und cleyder. hette her abir mer wappen und cleyder dan her dorfte czu sinem libe die solde her ouck verschozze,*

E

libus imponerentur, vel quae eis inhaerebant, auferentur *n*), quum illae vel ob impensas munitionis, vel ob damna bellis priuatis, quibus perpetuo implicabantur, illata, aliisque ob causas magnum aes alienum conflarent *o*). Ad hoc exsoluendum definita nummorum quantitas imperabatur, eaque pro ratione bonorum in ciues diuidebatur. Itaque si translatione pars quaedam contribuere desierat, reliquis id maximo oneri fiebat, qui tunc quoque partem deficientem soluere cogebantur. Hinc eo tempore initia census emigrationis deprehenduntur, qui in solutione partis aeris alieni consistebat, et detractus, cui peregrinus subiiciebatur, bona eiusmodi sturis ciuitatis obnoxia ipsi aduicta venditurus, quod antea libere fieri poterat. Accidebat interdum, vt pristinus possessor in soluenda parte sua morum neceretur; ideoque superessent adhuc, quae ex tempore antecedenti praestari debebant: hinc duplex causa esse videbatur, ob quam, ne damnum incurreret, bona eiusmodi a ciuitate detinenda erant, altera, ne definitam quantitatem bonis inhaerentem, altera, ne debita antiqua amitteret. Ex his intelligi poterit, cur ab hoc inde

n) Quod intelligitur ex loco Chron. MST. eiusdem ciuitatis apud eundem l. c. p. 118. ao. 1306. al. 1316. habent die von Mulhausen mit den Ritterseln eine Schlacht auf dem Lerchenfeld gethan und viel Volks verloren daraus großer Schaden und Beschwernis der Stadt erfolget das man auch den Gefchoß auf die guter hat fezen müssen der zuvor nicht gewesen,

o) Quod patet ex Stat. ciu. Dat-

tenriet in comitatu Afsgaugensi de ao. 1358. apud WENCKER de Pfsalb. p. 179. ex Priu. August. ao. 1376. apud LVNIG R. A. T. XIII. p. 98. et ex duobus SC. Mulhusanis de ao. 1387. et 1397. apud de GRASHOF l. c. S. III. c. V. §. 15. De quibus si haec opella nostra aequis rerum aestimatoribus non displicuerit, alibi agere constituimus.

de tempore detractus *Nachsteuer* et *Abzug* audire coeperit, cur non certa quantitas saepissime definita esset, sed arbitrio Senatus relinqueretur, quantum extraneus dare deberet. Quantumvis iustae autem hae caussae detractus essent, nondum tamen statuere id poterant ciuitates ipsae, sed priuilegiis ius detrahendi obtinendum erat. Tentauerant quidem nonnullae id facere, sed impeditae imperatorem adibant. Singula nunc ex priuilegiis ipsis probabimus. Ciuitati *Norimbergensi* ao. 1464. Fridericus III. concessit p), vt de bonis vel a ciuibus vel ab extraneis translatis steuras nondum solutas et detractum pro arbitrio Senatus exigere possēt q), et *Dunckelsbuhlae* idem ao. 1476. indulsit r), vt bona ad extraneos titulo hereditatis deuoluta detinendi ius haberet, donec steurae residuae cum detractu solutae essent s). De detractu ex pretio venditionis immobilium exacti eiusdem ciuitatis priuilegium locum insignem habet t) et aliud *Rotenburgen-sibus ad Tubarim* ao. 1521. a Carolo V. concessum eiusdem quoque vestigia habet u). Generatim in compensationem steurarum

p) apud LVNIG I. c. T. XIV. p. 132.

q) die unbezahlte Losungen — mit samt der Nachsteuer die der Rath daraufgesetzt oder künstlig darauf setzen wird.

r) apud eundem T. XIII. p. 477.

s) Ob einich Erben bey zu gefiele dasz sy dann solch Erbe und gut in einich Hant und Gewalt zu übergeben und folgen zu lassen nicht schuldigh seyn sollen sy werden den zuuor irer Steuer,

Nachsteuer, und Geldschuld so nach Stadtordnung darauf stund oder man zu schuldigh were bezalt und begnugig gemacht.

t) auch in seinem verkaufen und verändern Nachsteuer zu geben schuldigh seyn.

u) apud LVNIG c. I. T. XIV. p. 349. Venditio bonorum postea remissa statuto est, et solus detractus exactus ex obseruantia ciuitatis.

exportatione imminutarum detractus a Maximiliano I. ao. 1508. ciuitati *Campodunensi* x) et a Carolo V. ao. 1521. *Lindauensi* y) concessus est; quo referimus quoque priuilegium *Ueberlingensibus* ab eodem ao. 1526. indultum z). De nonnullis eiusmodi priuilegiis causae concessionis nos latent; quas tamen easdem cum superioribus fuisse valde probabile est a). Nonnulla tantum ad heredes extraneos pertinent, vt illud, quod ciuitati *Isnensi* dedit ao. 1521. Carolus V, b). Permulta vero adhuc in chartulariis ciuita-

x) apud LVNIG c. l. *Part. spec. cont.* 4. P. I. in add. tit. *Kempen* §. 21. p. 1520. *Dafs Burgermeister und Räte von solchen Hab und gütern ligenden und fahrenden (quae quocunq; titulo ad extraneos veniant) durchaus allezeit den zehenden Pfenning für ihre Nachsteuer zu Ergötzlichkeit des Abzugs und Nachtheils so ihnen dadurch an ihrer jährlichen Steuer be- schiht, nehmen sollen.*

y) apud eundem l. c. cont. IV. P. I. 29. *Abf. tit. Lindau* §. 23. Quod priuilegium fere eadem verba habet, et ad aliud eidem ciuitati a Maximiliano I. concessum prouocat: at collectione Lunigiana illud haud continetur.

z) apud eundem l. c. P. II. 45. *Abf. t. Ueberlingen* §. 8. p. 547. Habet illud hoc praecipuum, quod extraneo optio permittatur, velitne intra quindecim annos cum ciuibus onera ferre, an vero pro arbitrio Senatus detractui obnoxius esse. *Würde denselben (Extraneis bona vel hereditatis vel*

emtionis vel alio titulo valido Ueberlingae adquirentibus) die vorbestumbte 15. Jahr solch Burgerrecht anzunehmen nicht gemeint seyn, so sollen alsdenn — dieselben — von solcher ererbten oder an sich gebrachten gütern — nichts ausgenommen — durchaus der nachbestumbten Summen einer nemlich den 3. 6. 8. 10. Pfenning allwegen nach Willen und Wohlgefallen des — Burgermeister und kleinen Rath zu gemeiner Statt Ueberlingen Nutz ihres — Rechenmeistern ohne alle Widerrede für den Abzug zu geben — schuldig seyn.

a) Vt de priuilegio quod Fridericus III. ciuitati *Alsatiae*, cui *Ehnus* interfluens nomen imposuit, *Oberaena* dictae ao. 1466. concessit; quod tantum allegatur a *SCHOEFFLINO* in *Als. ill. T. II. p. 404.* Editio documenti ipsius expectanda demum est in Codice diplomatico *Alsatiae* illustratae, qui tantopere desideratur.

b) Cuius mentionem iniicit LVNIG c. l. T. XIII. p. 1249.

ciuitatum recondita esse, quae nondum in lucem producta sint, non immerito coniecimus, quum edita saepissime ad anteriora prouocent c). Ex iis autem ciuitatibus, quae ius detractus statuto introducere conatae sunt, et quum eis contradiceretur, imperatorem adierunt, priuilegia eius iuris impetraturae, fuerunt *Compodunensis d)* et *Rotenburgenfis e)*, quarum mentionem iam iniecimus. Caeterum in priuilegiis his caesareis deprehenduntur adhuc aliae causae, ob quas imperatores petitionibus ciuitatum annuebant: vt in priuilegio *Norimbergenfi* Fridericus III. auxilii rationem habet, quod ciuitas in dissidiis Bohemicis imperatori praestiterit, et alia eiusmodi: et in priuilegio *Ueberlingenfi* Carolus V. ideo precibus ciuitatis se annuere ait, quod illa in seditione rusticorum compescenda conatus Ferdinandi fratris, qui vice sua tum temporis fungebatur, prae aliis adiuerit. Ex quibus in concessionibus eiusmodi detractus imperatores haud leue pretium statuisse, easque pro insigni beneficio reputasse, quo ciuitates mactarent, constabit.

§. XX.

c) Vt *Lindaniense* ad priuilegium Maximiliani I. et *Rauenfurgense* de ao. 1530 ad concessionem detractus ab eodem impetratam.

d) vbi: *es soll ihnen — in solchem iherem nottursügen fürnemem Eintrag begegnen.*

e) Quae in primis quietum iuris

detractus exercitium confirmatione Caroli V. impetrauit, cuius ob praeeptum de bonis immobilibus vendendis grauissimae contentiones et querelae ortae essent. Verba priuilegii ipsius satis verbosa l. c. videri possunt,

E 3

§. XX.

Diuersa ratio detractus aliarum ciuitatum intra idem tempus.

Neque tamen omnibus ciuitatibus intra tempus, de quo nobis sermo est, eadem causa detractus fuit, nec eius eadem ratio. Ex *statuto Geraico antiquo a)* ao. 1487. a comite confirmato *b)*, non tantum peregrinus heres, sed omnes extranei bonis ciuium potiturus, ad acquirendum ius ciuitatis, et translatis postea bonis ad soluendum censum *Abschied* dictum obligantur *c)*. Ad ius ciuitatis facultatem hereditates ciuium et incolarum libere acquirendi adstringit *statutum Hamburgense* ao. 1497. conditum *d)* et ab admissio peregrino herede decimam exigit *e)*. Vinculo subiectionis et iurisdictionis ius heredis metitur *statutum*

a) apud *Cel. c. r. WALCH vermischte Beyr. zu dem deutsch. Recht, P. II. n. 17. p. 90.*

b) Non tantum ex hac confirmatione, sed etiam *art. 95. statuti* ius detractus ex consensu comitis ciuitatem exercuisse constat: *Es hat — der Rath von der Stadt wegen andere Nothdurft und Ordnung — zu ordnen, doch nicht ferner denn unter Bürgern und in der Stadt aber dennoch mit Rath und Vorwissen der Herrschaft. Addi potest hic locus iis, quae §. XIV. de finibus autonomiae diximus.*

c) *art. 64. Wenn ein Bürger oder Bürgerinn verstorbet, können dann aus andern städten oder Gerichten die sich zum Gute ziehen Erbtheil nemen und das Gut hinwegwenden oder verhausen wollen, oder in welcher maass*

sich jemandes der nicht burger ist Stadtguths unterziehen oder das andertigen will, die müssen vor Burgerrecht gewinnen und gleich andern darunhe pflegen nehmlich zwanzig Groschen und Abschied von dem Guthe als je von funfzehn Schocken eines dem Rath von der Stadt wegen reichen.

d) In *Thef. Iur. prou. et stat. T. I. p. 683.* iam sui iuris ciuitas tum erat, cum inde ab ao. 1292. autonomia vteretur, vt ex superioribus patet, et aduocatae iura ei cessissent.

e) *L. I. art. 28. So welcher Hand erve gndt verstorvet hyr in düsser Stadt van Borgeren effte van Lüden de hyr wanafftig sin up Lüde de hyr neene Borger syn de schollen düsser Stadt den teynden Penningh geben alle des gudes dat also verstoruen is,*

Friburgense in Brisgouia ao. 1520. a Senatu conditum f), ideoque peregrino, cui hereditas ciuis defertur, quintam detrahit g). Iuri antiquo proxime accedit *Skraa noua Sufatensis* ex Sec. XVI. h) ubi peregrino hereditatem ciuis exportaturo, si scilicet ei concedatur i), vt decimam ad vsus publicos ciuitatis relinquat, iniungitur k). Nulla in his omnibus onerum mentio fit, ob quae extraneus bona ciuitatis adquirens detractui subiiciatur. Interim supponi potest ea causa, cum omnibus ciuitatibus certa onerum praestatio tum communis esset, et nonnulla ex his statutis extraneo heredi optionem permittant, velint in loco hereditatis vel habitare perpetuo, vt in *Sufatensi* l), vel ad certum tempus, vt in *Friburgensi* m), an detractui obnoxius esse: quam conditionem onerum potissi-

f) Quando ciuitas autonomiam aut iura aduocatae adquisierit, nos latet; quae tamen Sec. XII. apud duces Zaehringenses conditores vrbs fuisse certum est ex statutis antiquis, quae supra excitauimus.

g) *Tract. III. tit. X. n. 4. es solent alle die so fremd oder nit in unserm gezwang und obrigkeit sind; so in unser statt Fryburg und deren gebieten und obrigkeiten gut erben zu Abzug allweg von hundert guldin und deren werdt fünff gulden zu geben schuldig seyn.*

h) apud EMMINGHAUS *mem. Sufat. in doc. part III. n. V.* apud de WESTPHALEN l. c. locus de detractui non continetur.

i) Non tantum olim heredes extranei plane excluderentur, cum aduocati adhuc eorum hereditates occupa-

rent, de quo locum supra ex statutis latinis attulimus; sed etiam ex *Skraa antiq. n. 132.* heres extraneus arcebat: apud de WESTPHALEN c. I.: et ex pacto ao. 1507. cum sex vicinis ciuitatibus Guesphialis inuito mutua denegatio hereditatum tollebat: quod exstat apud de STEINEN *Westph. Gesch. III. St. p. 1055. in Beyl. n. XVII.* vt adeo Sufati detractus promitigatione iuris antiqui non immerito haberi possit.

k) art. IX. *Wey Erve also dair eme tho gestadet wird mit unse stad wil bringen moit he den teinden Penning von laiten tho unse gemeinen Nuzen.*

l) Additur in fine: *blivet hri binnen unse Stad en behouet he des nicht tho doen.*

potissimum causa adpositam esse putamus. Nos certa iuris vestigia persequi studuimus. Habent quoque nonnulla statuta exemptionum exempla, quae commemorare non praeter rem erit. Ex statuto *Friburgensi* nobiles, et qui in ciuitate domicilium habent n), et ex statuto quodam recentiori *Lubecensi* de ao. 1517. legata ad pias causas extraneas delata eximuntur o).

§. XXI.

Vestigia exclusionis peregrini heredis ex retorsione vel sine ea.

Aucta in peregrinos heredes beneuolentia effecit, vt in nonnullis locis tantum iure retorsionis excluderentur. Quod ius retorquendi a ciuitatibus vel priuilegiis vel confirmatione statutorum obtinebatur. Ciuitati *Hamm* Ioannes dux *Cluuiæ* et comes de *Marca* ao. 1495. ius, iis, a quibus eius ciuibus *Gerada* et *Herweda* et hereditas non darentur, eadem ratione denegandi concessit a). Ex *statuto Misnico* quod ao. 1525. confirmatum est, *Gerada*

m) Ein jeder ingesetzter erb, der den abzug — verbunden ist, hat die wal, das er sich zu dem gut setzen, in eine zunft oder mit dem satz nachdem sin stand unser will und gelegenheit ist, vertragen mag und so er das thut so soll er dieinen abzug zu geben verbunden sin, doch das er zehen jar an einander sin gewonliche gemeine haushaltung by uns thuge. Si ante decennium exactum discedit, detrahit subicitur, si interea moritur, pe-

regrini eius heredes semel ei obnoxii sunt.

n) c. l. n. 5. ussgenommen Edellit und die so by uns im satz sizend, die sollent von diesem abzug gefryet sin: quod postea accurate tum quoad personas in linea ascendenti tum descendenti definitur.

o) apud *Col. I. c. H. DREYER I. c. p. 142,*

a) apud *von STEINEN c. l. P. VI. p. 17799. dat wy — geven — unsen — Stadt*

Gerada et Herweda iure retorsionis denegantur b). Nulla retorsionis habita ratione ex ordinatione eiusdem ciuitatis c) bonorum, quae subfunt iurisdictioni senatus, exportatio sine eius consensu non concedi dicitur. Denique aucti in peregrinos fauoris absolutissimum testimonium perhibet locus insignis statuti *Morchingensis* d) in Lotharingia, ex quo comites ac dominos eius vici

20.

— *Stadt Hamm sothane Herligkeit als in Wath, Plaitz, Steden, Wikbilden oder Dorpen, dae imandi nach toidter Handt von denselben unsen Burgern wefs anstorve — darinn dafs also unsen — Burgeren von Hamme nichtz wollen gestaden tho boiren und oick folgen tho laiten sunder Unterscheidt dafs sie nun vorimehr — in geliker manthe, darentgegen nicht wiederumb en sollen geuen oder folgen laiten, dann dat beholden tho behouff und Betterunghe unser Stadt alldair.*

b) *Willkühr der Stadt Meissen apud KREYSIG et SCHOETTGEN diplom. Nachl. T. I. p. 306. et p. 309. das Heergeräthe nehmen die Söhne, so die nicht da sind der nächste Schwerdmagen aus Städten und von Enden da man wiederum Heergeräthe hieher folgen läßt; Idem de Gerada dicitur p. 312.*

c) *Ibidem: Meissnische Stadtordnung n. 14. Erbe und Güter — so in der Burger Stadt oder Gerichtsziwang gelegen sind — sollen ausser der Stadt an fremde nicht gebracht werden es geltehe dem durch Nachlassung gemeldeten Raths.*

d) *Cuius compendium exhibet de*

SENCKENBERG in Corp. Iur. Germ. T. I. P. II. coll. V. idque ad annum 1345. refert; nos vero locum, qui huc pertinet, tempore, cuius statutum ipsum mentio iniicit, proferre maluimus. Verba eius haec sunt: nachdem etwan der brauch zu Morchingen gewesen: so ein Burger oder Burgerin oder Inwohner — one Libeserben verscheiden das die nächsten Siperben usserhalb des Flecken gefessen den oder die abgestorben Burger, Burgerin oder Inwohner der Erbfelle nit geerbt — sunder das die Graven und Hern zu Morchingen solch Erb und gut — geerbt und eingenommen haben; Ist — ao. 1501. nach dem Brand zu Morchingen zugelassen — das solcher brauch abgestelt sein soll: sunder das die Burger In des Flecken Morchingen — die freyheit haben so dieselben — one Leibeserben verscheiden und absterben — von iren nächsten siperben inne und ausserhalb des Flecken wo die gefessen sindt nach gewonheit recht und herkommende des landes geerbet. dieselben Siperben — sullent zu allen und zu yeden guter liegende und fardende

F

Gelt

20. 1501., promissa a ciuibus steura annua, iure hereditates ciu-
um improlium occupandi se abdicasse, et peregrinos heredes ad-
missuros esse promississe constat. Confirmat ille egregie ea, quae
de admissione peregrinorum heredum ciuis sub diuersis conditio-
nibus, et de occupatione eiusmodi hereditatum ceu parte redi-
tuum principum supra in medium attulimus. Illustrat quoque
origines steurarum territorialium, quae ex Sec. XVI. potissimum
repetendae sunt e).

§. XXII.

Initia detractus territorialis usque ad finem circiter

Sec. XVI.

Post constitutum iudicium camerale publicatamque eius
ordinationem domini quoque territoriales iudicia ordinare et sa-
luti territoriorum legibus prouincialibus prospicere instituerunt.
In his deprehenduntur vestigia detractus, quo illi per totum ter-
ritorium vti susceperunt, intenti sine dubio iuribus, quae exer-
cere se posse sentiebant. Detractus huius territorialis quaenam
causae, quae vis, et quinam effectus fuerint nunc videbimus,
non neglectis iis, quae ad continuandam historiam superiorum
pertinere videbuntur.

Primaria

*Gelt und geltswert — zu erben und
mit den ererbten gütern nach irem be-
sten Nutz und Gefallen zu handeln zu-
gelassen werden, dagegen sollen die
Burger jerlich — der Herschaft ein
ziemlich steuer zu geben schuldig
ein.*

e) Vt exemplis ostendit in elegan-
tissima commentatione de *collectarum
et acrariorum prouincialium origine
praesertim in terris Brunsvico-Lune-
burgicis et Episcopatu Hildesensi Per-
ill. D. G. STRVBEN in Obs. Iur. et
Hist. obs. III.*

Primaria eius causa fuit ius talionis, cuius iam ante aliquod vestigia deprehendimus, quae vero ab hoc inde tempore dominari coepisse dici potest. Continetur illa primum in constitutione Ioachimi I. *Electoris Brandenburgici*, qua de successione per *Marchiam* praecepit, ao. 1527. euulgata a), vbi generatim ius retorsionis contra extraneos statuitur b): porro in statuto *Franckenhusano*, quod ao. 1558. confirmarunt *comites Schwarzburgici* c), et in quo nominatim retorsio introducti detractus causa esse dicitur d), nec minus in ordinatione provinciali *Württembergica* ao. 1567. promulgata e), et in constitutione Augusti *Electoris Saxoniae*

a) Quam notis illustravit CH. G. HOFFMANN in peculiari dissertatione Erf. 1733.

b) Tit. VII. §. 2. ib. p. 87. Locum, vbi speciatim de detractu disponitur, mox excitabimus.

c) apud Cel. C. F. WALCH in den *vermischten Beyträgen zum deutschen Recht P. I. n. IV. vbi L. III. art. 53.* *comites aiunt: Unfern Unterthanen ist ahn vielem ortem bey Städten unnd obrigkeit begegnet wan ihenenn eine erbschaft daselbsten aufferstorben das sie den dritten theill allda haben lassenn oder sich mit der obrigkeit darumb vertragen müssen. Tunc conceditur ciuitati ius detrahendi decimam, cuius concessionis verba mox allegabimus.*

d) primam eius editionem de ao. 1499. et editiones proxime subsequentes videre nobis non licuit. Tit. 4. haec habet: *Wenn einem auswärt-*

tigen im Fürstenthum Erbe zufällt, so sollen die Amtleute darauf sehen, ob in demselben Ort, wo der Fremde gefessen, Abzug eingezogen wird oder nicht: im letztern Fall soll die Rentkammer auch nichts nemen, wenn die fremde Obrigkeit sich beständiglich deswegen vergleichen will, im erstern Fall aber soll der zehende Pfening abgezogen werden, wenn sich die fremde Obrigkeit nicht vergleicht.

e) in *Cod. Aug. T. I. p. 74. P. III. c. 38.* *Obwohl das ius retortionis — simpliciter — nicht statt haben kan, so ist doch dasselbe nicht allein gut, sondern auch billig, wenn es zu Besserung des gemeinen Nutzes dahin gerichtet wird, das in burgerlichen Sachen und Handlungen rechte Proportion gehalten werde. Und ist demnach nicht unbillig, das man wider die Oerter von dannen man die Erbschaft, Gerade, Heergewette und dergleichen garnicht oder*

niae ao. 1572. euulgata, qua de processu iudiciario praecipitur: denique in rescripto, quo contra comitatum Saynensem ao. 1574. f) et in mandato generali ao. 1588., quo omnibus praefectis retortionem detractiois iniunxit *Electo Treuirensis* g). Neque tamen omnibus constitutionibus prouincialibus huius aevi retortionis causa communis est, sed continent nonnullae vel causas praecipuas vel plane nullam allegant. Ex bonis immobilibus ad extraneum titulo hereditatis delatis in statuto *Franckenhusano* antea allegato quartam partem accipit vel ciuitas vel in pagis praefectus h). Soli iuri territoriali innituntur, nec praecipuam causam

oder allein eines theils folgen läßt, solches ius retortionis — hinwieder auch gebrauchte und der Ende solche stücke mehr und weiter denn sie gegeben nicht folgen lasse. IC. Saxonicos interpretatione huius constitutionis effecisse putamus, vt ius retortionis pro generali detractus causa adsumerent permulti.

f) apud de HONTHEIM in *Hist. Treu. dipl. T. III. p. 40.* „Wir kommen in Erfahrung das diejenigen, so sich aus der graffschaft Sayn in unser ampt Lympurg bestatten den zehenden Pfening von ihrem gütern, zum abzug der graffen erlegen müssen“. Quo facto praecipit praefecto, vt eodem modo decimam exigat ab eis, qui in comitatum Saynensem concedant. Tum hoc, tum sequens documentum loquuntur tantum de censu emigrationis; at ex pactis, quibus postea hoc ius detractiois sublatum est,

patet simul detractum introductum esse.

g) apud eundem l. c. p. 159. vbi, quae in priori documento reperiuntur, fusius explicantur: post quae Elector ait: „Ob wol nit one, das solche eingeführte neuerung dem armen man, so one das bey diesen sorgfamen zeitten fast erschöpft und verderbt zu unleidlichen nachtheil gereichen thuet, so ist es doch andeme das dieselbige dasjenig, so sie gegen uns und die unsere pilligen und wir gegen deren angehörige mit gutem bestandt auch vorwenden mögen uns nit unbilligen können etc.“ tunc exactio detractiois praecipitur iure retortionis.

h) L. II. art. 16. ej. stat. extraneis possessio immobilium denegatur: „weil daraus allerley unrichtigkeit, und beschwerunge erfolget, dann die jharende geschofs unndt zinnfe
,,zu

causam prae se ferunt *statuta Weichbildi Otterndorfensis* a duce Magno ao. 1541. promulgata ⁱ⁾ ex quibus tum werigeldi, tum hereditatis ad extraneum venientis decima exigitur, et *Ius provinciale Dithmarsicum* de ao. 1567. ^{k)}

Neque tantum contra eos, qui extra territorium constituti bona in territorio acquirere volebant, detractus territorialis vim habebat, sed etiam contra ipsos subditos vel ciues, qui de loco in locum hereditates transferebant. Patet illud primum ex allegata constitutione Ioachimi I. ao. 1527. lata ^{kk)}, deinde ex ^{ordina-}

„zu gebürlichen Zeiten nicht können eingebracht werden“ et tunc *art. 18. ej. libri* disponitur „Wen sich ein Todesfall alhier zutregt undt der verstorbenne leßt unbeweglichende guther undt erbnehmen, die nicht jun der Stadt sonndern ahn einem andernn orthe außserhalb unser Herrschafft wonnen, so soll dem Rathe undt unserm Ampte der vierthe theill — bleiben“ Si heredes extranei bona illa retinere volunt, ciues fieri; si nolint, intra annum vendere debent. Nisi fallimur, haec quarta exigitur in omnem euentum, fiatne ciuis extraneus, an vendita bona transferat.

ⁱ⁾ apud *perill. de PFENDORF* in *Obs. Iur. Vniu. T. II. adp. n. 6. p. 173. art. 10.* in fin. „Wenn ein uthlendisch Man wil Erve oder Blutgeld nemen de schall sik wo Recht vor einen eheliken Erven intugen und den teynden Penningk den Gerichten lathen“. *Judicia dux per comitem con-*

fules et senatum tum administrabat.
^{k)} ex edit. a. 1711. 4. Nec in *cod. iur. Ditm.* de ao. 1447. apud *de westphalen l. c. T. III.* nec in dem *Landboke* de ao. 1539. detractus mentio fit: itaque tum primum constitutum esse probabile est. Verba *art. 40.* haec sunt: „So einer storve in unserm Lande Dithmarschen und syne Erben de tho den nagelatenen Gudern de negsten weren, wahenden bithem des Landes Dithmarschen und Unser forstendomen Schleswÿk und Holsteen, skahmen denn desulve und willen de Guder buhten Landes bringen, so schollen sie uns lathen den teinden Penningk von sodanen Gudern. Darup dem Vage de jeder Tyd flytuge up achtinge tho geben by sinem Eede, hiermit schall sin uperlecht“.

^{kk)} Tit. IV. „Wer Kindergeld oder Erbgut von dem Rath oder aus dem Gericht wegbringen will soll geben dem Rath in Städten oder der Herrschafft

F 3

ordinatione politica *Custrinensi* de ao. 1540. l) et ex iure praefecturae *Hagensis* ao. 1580. iussu Archiepiscopi *Bremenensis* in scripturum redacto m), ex quo illi tertia debetur de bonis ex vna iurisdictione in alteram translatis n); aliisque constitutionibus provincialibus.

Inprimis vero introducto detractu territoriali intelligebatur, neminem in territorio esse, qui ius detrahendi habeat, nisi principem, adeoque ad illud exercendum vel diuturna possessione eius auctoritate firmata, vel expressa concessione opus esse, Vtriusque statuta ciuitatum exempla habent. Ad possessionem longaeuam prouocant statuta *Salsfeldensia* ao. 1558. a duce confirmata o), *Osterodensia* de ao. 1580. p), et constitutio *Electoralis Saxonica*,

„Herrschaft in dörfern von jeglichem Markischen Schock vier märkisch Grotschen und dem Richter von jeglicher Person welche solch kindergelt oder Erbgut aus dem Gericht nimpt und wegbringt zwölff markisch Grotschen“. Inferuiunt quoque hic et sequens locus iis, quae mox dicemus, introducto scilicet detractu territoriali, iuris detractus exercitium solos principes moderatos esse.

l) c. XL. „Wer in andern Gerichten darinnen er nicht gefessen Erb nehmen wurde soll vermöge dem Landesbrauch und ordnung als 12 Gr. den Gerichten vom Haupt und dem Rath von jedem Schok 4 Argr. so hoch sich das Erbe an fahrender und unfahrender Haabe erstrecken wird zum Ab-

„schofs geben“.

m) apud *perill. de PVFENDORF* l. c. T. III. in *adp.* n. 1.

n) p. 17. „wenn ein Hergewede oder Frawen Gerade aus dem einem Gericht ein das andere gezogen wirdt geburet unserm gnädigsten fursten und hern etc. wegen des haufes Hagen von beiden theillen das dritte theill“. Id moris esse iudicium *Rechtenflethense* respondet praefecto *Hagensi* iussu Archiepiscopi quaerenti. Plural. c. videri possunt.

o) apud *Cel. C. F. WALCH* *vermischte Beytr. zum deutsch. Recht* P. I. n. III. art. 26. „Es sollen alle diejenige, so ausserhalb dieser stadt Salsfeld und derselben Weichbild gefessen und etwas allhier ererbt, schuldig seyn, che

xonica, quam excitauius, retorsionem ciuitatum in exercendo detractu possessione, vsu, ac obseruantia circumscribit q). Expressa concessione exercitium iuris detractus in statutis obtinuerunt ciuitates *Frankenhufana* ao. 1558. r), et *Gothana* ao. 1579. s). Nonnullis partem tantum detractus permiserunt principes, alteram ipsi perceperunt, quemadmodum id supra in occupatione hereditatis post annum praescriptae contigisse vidimus. Communio huius vestigia sunt in statuto ciuitatis *Wasungenfis*, quae est in comitatu Hennebergico ao. 1561. condito v), vbi dimidia detractus

comiti

„ehe denn sie etwas desselben von hinnen wenden allemahl davon von zwanzig einen Gulden E. E. Rathe allhier zum gemeinen Nutzen wie von alters hergebracht zum Abschied geben“.

p) apud *perill. de PYFENDORF l. c. T. II. n. 11. art. XI.* „Begebe sichs, das jemand von unten hero Erb und gut aus unser Stadt oder Dorf Uehrda fodern und erlangen wollte damit er erblich befället wäre so soll derselbe solches seines gefoderten Erbes und Gutes den dritten Pfenning wie von alters hero continuirt bey unserer Stadt lassen“.

q) „Wenn eine Stadt solch unbillig Recht im Gebrauch und doch gleichwohl dasselbe wider eine oder mehr gewisse Städte niemals ins Werk gerichtet hätte, so können solche Städte und Oerter sich hinwiederum des iuris retorsionis gegen selbige Stadt auch nicht gebrauchen“.

r) l. c. apud *Cel. WALCH* vbi verba

concessionis haec sunt: „Wenn sich in der Stadt Franckenhauß ein fall zuträgt das einem frömbden einn erbe gänzlich oder zum theill aufftirbet so soll der Rath gemeinem Nutzen zu gute den zehendenn Pfenningk von dem erbe so dem frömbden linge gebieredt — zubehalten haben“. Speciatim ex immobilibus bonis extraneo delatis quarta ciuitati concessa est (n. h.).

s) in *Gotha diplomatica P. III. c. 29. Stat. art. 21.* „Was auswärtigen Burgerskindern oder andern fremden Personen durch Todesfälle oder andere rechtmäßige Mittel in dieser Stadt an unbeweglichen Gutern zuzufallen wurde, und dasselbige gelöste Geld hinweg wenden wolten, davon sollen sie dem Rath von 25 Gulden 1 Gulden geben“. Probat hoc exemplum quoque fundamentum detractus ex bonis immobilibus venditis.

t) apud *KREYSIG l. c. T. I. p. 413.* „Wer — anerbte Güter in eine fremde

„de

comiti, dimidia ciuitati cedere dicitur: et quodammodo in statu-
to recentiori ciuitatis *Brunsvicensis* de ao. 1532. vbi ex herweda
extraneo delata aduocato tertia, senatui scutum et arma debentur *a*).

§. XXIII.

*Priuelegia detractus caesarea post initia detractus
territorialis concessa.*

Accefferunt post initia detractus territorialis numero priuile-
giorum caesareorum *Rauenspurgenſe* de ao. 1530, quo priuile-
gium a Maxim. I. eidem ciuitati indultum eo extenditur, vt plus
decima iure retorsionis sumere possit *a*). Porro *Spirenſe* ao. 1566. *b*)
et *Francofurtanum* ao. 1570. *c*) a Maximiliano II. concessa. Vtra-
que ciuitas ante non detraxerat, quod expresse in priuilegiis con-
tinetur; vtriusque priuilegium quoad concessionem ipsam eadem
verba, et censum emigrationis ac detractum coniunctos habet *d*).

At

„de Herrschaft wenden will, der soll
„von hundert gulden fünf Gulden zu
„Abschied geben — die halb uns, die
„andere Helfte der Stadt Wasungen
„folgen sollen“.

a) apud *perill.* de PVFENDORF l. c. T. IV. n. VI. p. 101. vbi ex hereditate post annum vacante senatui scutum et arma deberi dicuntur, et deinde „myt denjenigen so dat hergewede buten fodern schall dat myt dem harnsche unde der were ok so gehalten werden“ et p. 102. „Wur bestervet hergewede bynnen der muren dar

„hebben de Vogede neyn recht ane, so
„men dat gift buten/de stadt, darvon
„schall mangeven dem Vogeden den
„dridden Penningk“.

a) apud LVNIG c. l. T. XIV. 38. Abh. tit. *Rauenspurg* §. 39. quod tantum allegatur.

b) apud LVNIG R. A. T. XIV. p. 539.

c) apud eundem l. c. T. XIII. p. 670. et in *priv. ciuit. Francofurt.* P. II. p. 428.

d) „dafs sie und ihre Nachkommen
„von allen und jeden Burgern Manns-
„und

At caussis, ob quas ius detractiois ab imperatore petierunt differunt. *Spirenses* allegant damnum, quod ex translatione bonorum ipsis inferatur, quum territorio careant, et praeter streuras et Vngeldum nullos redditus habeant; praeterea in matricula imperii plus contribuant, quam possint, ita quidem, vt nisi eiusmodi priuilegio subleuentur, nec officiales sustinere, nec imperio et circulo praestare possint, quae debeant. *Francofurtani* autem ad aes alienum prouocant, quod per obsidionem, qua ao. 1552. cincti fuerint, ob sumtus aedificationi et munitioni ciuitatis impensos, aliasque calamitates constauerint; ac praeterea aequum esse putant, vt reipublicae ex bonis sub eius tutela partis atque ei subtrahendis pars aliqua relinquatur. Haec omnia in priuilegiis ipsis fufe exposita sunt. Ex precibus enixissimis harum ciuitatum detractum ab illis, etiamsi iam autonomiam et iurisdictionem in ciues habebant, sponte introduci non potuisse intelligitur: et *Rauenspurgense* priuilegium vel maxime docet, quam parum tum in potestate ciuitatis fuerit ius detractum concessum definiendi.

§. XXIV.

„und Weibspersonen, Witwen, und
 „Burgerskindern so aus der Bürger-
 „schaft bey — Leben ihrer Eltern auch
 „nach deren Tod aus der Stadt oder
 „derselben Landwehr ererben und mit
 „derselben an andere Orte bringen — nie-
 „mand ausgenommen nun hinführo
 „ewiglich von allen und jeden dersel-
 „ben baarschaften, Haaben, und Gu-
 „tern welcherley die sein möchten —
 „allweg den zehenden Pfenning nach
 „gleichmäffigem Anschlag zu Abzug
 „und Nachsteuer — nehmen sollen.“

G

*Vestigia exclusionis peregrini heredis vel ex retorsione
vel sine ea.*

Quemadmodum arbitrium superioritatis territorialis in confirmando vel concedendo iure detractus se exeruisse supra vidimus; ita quoque in denegandis hereditatibus vim habuit. Ius retorsionis in excludendis peregrinis heredibus in statutis confirmatum est ciuitatibus nonnullis Misnicis ao. 1553. ciuitati *Geithayn a)* et ao. 1556. ciuitati *Mügeln b)*. Generatim illud ciuitatibus firmavit *Constitutio Electoris Saxoniae*, cuius verba antea attulimus *c)*. Nulla retorsionis mentione facta senatus longaeuam possessionem in occupandis Herwedis ad extraneos deferen-

dis

a) apud *Cel. c. F. WALCH* in den *Beiträgen zu dem deutschen Recht II. Th. n. VIII. p. 179.* vbi Senatui iniungitur, vt geradas et herwedas iure retorsionis vel denegat, vel concedat: „So es an die ort gefordert „wirdet, do dannen manns hinwieder „in gleichem fahl gegen Geithan nicht „lest folgen, so sollen sie dafür sein, „dafs es dahin auch nicht gegeben „werde“.

b) apud *KREYSIG c. l. T. I. p. 151. n. 25.* vbi eadem verba reperiuntur ac in superiori. Ceterum in vtroque monumento conceditur extraneo hereditas, si in ciuitatem se conferat, et per decennium ibi habitet: quo non facto primum proximis consanguineis in vrbe vel extraneis, qui conditioni

illi deesse nolint, et dein demum Senatui conceditur occupatio.

c) Ex qua hoc loco adiicimus ordinem, quem generatim ciuitatibus in denegandis hereditatibus praescribit. Quoniam scilicet non priuati, sed magistratus retorqueant, constituitur, vt tantum hi illud ius habeant, „jedoch „nicht dergestalt, dafs die Erbschaften „Legitima, Gerade, und Hergewette, „und dergleichen der Obrigkeit bleiben, sondern/dafs sie denjenigen, „welchen sie ohne das nach Erbgangsrecht — gebühren, folgen sollen“; siue in loco hereditatis sint, siue alibi, vbi non denegatur hereditas: „Da aber keine Erben vorhanden oder aber „die Erben — alle der Enden selbsthaftig, von dannen man solche Güter — „nicht

dis tuentur *statuta Muhlbergensia* ao. 1563. confirmata d). Ex-
presso priuilegio ciuitati Gueſtphalae *Swelhem*, cum ao. 1590.
muris, portis et turribus inſtrueretur, Willhelmus dux Cliuia
conceſſit, vt geradas et herwedas, quae extraneis obtingerent,
ad impenſas munitiois adhibere poſſet e).

§. XXV.

Fata nouiſſima detractus inde a fine Sec. XVI.

Grauiſſimas mutationes ſubiit detractus inde ab vltimo de-
cennio Sec. XVI., ex quarum complexu nouiſſima hiftoriae detra-
ctus epocha conſtat. Inita ſunt pacta de eo tollendo vel immi-
nuendo, eximebantur frequenter certa perſonarum ac bonorum
genera, vel nominatim ei ſubiiciebantur, de quibus ante nulla
vel exigua veſtigia, definiiebatur modus detractus exigendi,
accedebant nouae cauſſae, inprimis nonnullos territorii dominos
in vindicando iure detractus ſollicitos illud pro regali declaraffe
deprehen-

„nicht will folgen laſſen, auf den fall
„ſollen ſolche guter der obrigkeit des
„orts — bleiben, damit wir denn gnä-
„diglich zufriednen — und ſollen alſo,
„— die Gerichte — erkennen“.

d) apud KREYSIG c. l. T. l. p. 471.
„Aufs Land oder aus der Stadt giebt
„man kein Heergeredte, ſondern den
„Einwonern in der Stadt als leibli-
„chen Erben oder ſonſt Befreundten,
„den giebt man Heergeredte. Wo
„kein Befreundter noch Erbe iſt in

„der ſtadt, ſo ſället es dem Rathe aus
„alter Gewohnheit Übung und Ge-
„rechtigkeit anheim, welches vor al-
„ters und allwege alſo — gebraucht
„iſt worden“.

e) apud von STEINEN in der *Westph.
Geſch. XXI. St. p. 1347*. „Oich ſoll
„man fortan uyt unſer Stadt Swel-
„hem kein hergeweide noch gerade
„geuen dan ſolches gelik Unſer Stadt
„het negen tokhieren to timmerung
„und veſtung der ſtadt“.

deprehendimus. Singulas has nouas determinationes ordine nunc exponemus, et deinde historiam superiorum continuabimus.

§. XXVI.

Pacta de tollendo vel imminuendo iure detractis.

Creuerat maximopere Sec. XVI. detrahentium multitudo, cum plerique domini territoriorum detractu uti coepissent. Summa haec iuris detractus incrementa effecerunt, ut de nouo hoc onere acerbae mouerentur querelae, mutua territoriorum beneuolentia sublata, commerciorum libertas imminuta, et ob ius retorsionis commoda publica detractus exercitio promota haud uiderentur. Hinc eueniebat, ut de eo tollendo vel imminuendo cogitaretur. Pertinent huc inprimis pacta eam in rem inita, quibus detrahentes mutuam humanitatem in concedenda libera bonorum acquisitione, quam iure exigere non poterant, sibi pollebantur. Solenne eiusmodi foedus de iure detractus tollendo a. 1590. factum est inter principes Electores Moguntinum ac Treuirensium *a)*, et eodem anno de eo conuenit inter Moguntinum et Francofurtanos *b)*. Inualuerat scilicet, ut uidimus, paullo ante detractus potissimum in circulis Rhenanis, cui ob causas allatas *c)* obuiatum

a) apud de HONTHEIM *Hist. Tren. dipl. T. II. p. 166.*

b) In *collectione priuilegiorum Francofurt. p. 421. ed. nou.*

c) In conuentione *priori c. l.* haec sunt uerba: "Als sich beschwehrun-
„zwischen unseren Unterthanen we-

„gen — abnehmung des zehenden
„Pfennings eräugnet — daher wir zu
„Erhaltung — nachbarlicher beywo-
„nung nit vor unrathsam ermeffen,
„darunter eine nachbarliche Verglei-
„chung zu treffen".

itum est. Ab hoc tempore quam maxime frequentes factae sunt eiusmodi conventiones, quas vel principes cum principibus, vel cum ciuitatibus, vel ciuitates inter se, neque tantum per Germaniam, sed etiam cum exteris inibant d). His ius detractus vel penitus tollebatur, vel exemptis certis personarum e) ac bonorum f) generibus, vel quantitate g) imminuebatur: quae vltterius non persequimur, cum ex instituti ratione hoc historiae detractus caput attigisse sufficiat.

§. XXVII.

Nova ratio detractus intuitu personarum, quae vel ab eo exemptae vel ei subiectae sunt.

Praecipuus est locus de personis, quae intra nouissimam historiae detractus periodum vel ab eo exemptae, vel ei nominatim subiectae sunt, quarum antea nulla vel perraro mentio est iniecta. Primum de exemptis nobis sermo erit, quarum frequentia

d) Exempla sunt conuentio inter *March. Badens. et Regem Galliae* de tollendo albinagio et iure detractus: apud *SCHOEFFLIN Hist. Zaringo-Bad. T. VII. p. 264.* et pactum de eodem inter *regem Galliae et Elect. Bau.* cuius mentionem iniicit *de KREITTMAYR in den Ann. zu dem Cod. Max. Bau. civ. T. V. c. 25. §. vlt. etc.*

e) Ex conuentione inter *Reg. Porus.* et *El. Saxon. nobiles* exempti sunt, vt patet ex rescripto reg. Porus. de ao. 1725, in *Corp. Const. March.*

T. VI. II. Alth. p. 367. Inter *reges Sueciae et Porus.* conuenit vt *officiales* vtriusque immunitate mutua gauderent *Ibid. p. 417. etc.*

f) v. c. bonorum mobilium, hereditatis etc.

g) Exemplorum magnam copiam continet humanissima *constitutio Brunsvicens. Luneb. de ao. 1737,* qua omnibus extraneis conuentio de tollendo vel imminuendo detractus oblata est; in *Corp. Const. Calemb. P. IV. c. VI. n. 8.*

G 3

tia multum quoque ad imminuendum detractus exercitium con-
 tulit. Inter heredes pro diuersitate gradus differentia facta est,
 ita vt *descendentes* atque *ascendentes* vel plane eximerentur, vel par-
 tem tantum soluerent, folis a latere heredibus detractui subie-
 ctis. Ex *statuto Osterodensi antiquo* de ao. 1580. nemo heredum
 extraneorum exentus erat a); *recens* autem tum ascendentibus
 tum descendentibus tertiam detractus remisit b). Dimidiam de-
 tractus a liberis defuncti exigunt statuta ciuitatis *Graesenhachmichen*
 ao. 1592. confirmata c): penitus eos eximunt statuta *Vinariensia*
 recentiora de ao. 1702. d) et *Seruestana* e) quae tamen hoc bene-
 ficium filiis ciuium extraneis denegant, si ante fata parentum
 alibi extra principatum Anhaltinum matrimonium inierint f).
 Exigebatur antea detractus etiam ab iis, qui in eodem territorio,

a) apud *perill. de WERNDORF* l. c.
 T. II. *app. n. XI.* art. XI. not. ***
 „und soll damit gar niemand ob er
 „gleich die Burgerschaft hette, und
 „aber alhier nicht wohnet, verchonnet
 „— seyn“.

b) *Ibidem* art. XI. „Tedoeh sollen
 „hierunter nicht die Erben in ab- und
 „auffsteigender Linie, wenn nemlich
 „die Kinder ihrer Eltern Erbschaft ad-
 „ren wollen, oder die Eltern ihre Kin-
 „der gedenken zu erben, sondern nur
 „die, welche dem verstorbenen von
 „der Gegenlinie angehen — verstan-
 „den seyn“.

a) apud *KREYSIG* c. l. T. II. p. 356.
 n. 14. „Es soll — von Erbfall 3 fl.
 „dem Rath gegeben werden nur die
 „Kinder die ausländisch und ihre El-
 „tern erben bezahlen die *Helste* 1½ fl.

„Die collaterales aber sollen 3 fl. un-
 „weigerlich geben, sonst verfallt ihr
 „Erbe — dem Rath“.

d) Ed. ej. anno *art. XXVII.* „Es
 „sollen von diesen statuten alle Kin-
 „der und Descendenten, wenn sie bey
 „ihren Eltern succediren wurden be-
 „freyet seyn“.

e) apud *BECKMANN Anh. Hist. III.*
Th. 2. B. I. C. §. 23. n. V. n. 7.
 „Wenn Kinder von Eltern und Gros-
 „eltern erben, so durffen sie keinen
 „Abzug davon geben“.

f) *Ibidem* n. 8. „Wenn ein Bur-
 „gersohn sich an einem andern Ort
 „außerhalb dem Fürstenthum Anhalt
 „verehliget, ehe seine Eltern ver-
 „storben, so muß er nach Absterben
 „seiner Eltern den Abzug geben“.

at alio loco, quam vbi domicilium habebant, bona adq̄sirituri erant g): quam consuetudinem domini territoriorum, cum et salutis publicae et rationi detractus aduersari videretur, legibus tollere instituerunt. Factum id est in *Ordinatione prouinciali Palatina* de ao. 1594. h), *Constitutione Brunsvicensi Guelferbyтана* de ao. 1651. i), duabus constitutionibus *Austriacis*, altera de ao. 1675, altera de ao. 1680. k), et *Ordinatione politica Magdeburgensi*, ex qua primum ao. 1673. iis, qui in possessione erant, ius detractus intra ducatum confirmatum l), et deinde ao. 1688. etiam his ademptum est m). Cum nonnulli plures prouincias imperio suo complecterentur, etiam his ob nexum communem prospectum est. Inter Bohemiam, Morauiam, Silesiam, et comitatum Tyrolensem ius detractus sustulit constitutio *Austriaca* de ao. 1696. n). Penitus intra omnes prouincias *Brunsv. Luneburgicas* illud abrogauit Georgii Ludouici Electoris Resolutio de ao. 1702. o), quae ad ducatus

g) Videfis §. XXII, in med.

h) *Tit. VII. p. 51. n. 1.* "Wer in der Churpälz — an einem andern ort als wo er wohnt Erbschaften erhebt, soll von Abzug und Nachsteuer frey seyn".

i) Adiecta est *privilegijs Henricopolitanis* p. 119. vbi constituta immunitate subditorum intra ducatum dux ait: "Wir wollen solchen Mißbrauch welcher wider den klaren mentem der in diesem fall gemachten Statuten lauft ganz abgeschafft wissen".

k) Priorem, quae in *Codice Austriaco* non continetur, posterior declarat "dafs innerhalb der Erblande kei-

ne Nachsteuer gefodert werden soll" Inuenitur ibidem sub *art. Abfahrtgeld.*

l) Cap. 56. "Es wäre denn von undencklichen Jahren an einem oder andern ort beständig hergebracht, dafs der Abzug genommen werden soll, so hat es dabey sein verbleiben".

m) In qua haec confirmatio omisa est. Videfis *CH. THOMASIVM* in *obs. sel. de iure detractus ad ord. pol. Magdeb. §. II.*

n) In *Cod. Ferd. Leop. Ioseph. Ca. vol. p. 582.*, et *Ord. prou. Bohemica 45. Nou. kk. 45. 40.*

ducatus Bremensem et Verdensem ao. 1732. extensa est p). Idem facturus erat *Rex Porussiae*, vt patet ex rescripto ad regi-Neomarchicum ao. 1743. dato q). Abdicauit se quoque ao. 1750. iure gabellam hereditariam exigendi, si intra prouincias suas hereditas transferretur, confirmata tamen nobilibus et ciuitatibus exercitii detractus possessione r). Verum anno post rex ipse abdicationem illam de translatione hereditatis e praefectura in praefecturam interpretatus est, ac praefectis detractum de bonis in potestatem ciuitatum et nobilium venturis deberi pronunciauit s).

Inter

o) *Corp. Const. Calenberg. P. IV. c. VI. n. XII.* vbi ius detractus in eodem territorio pro *odioso, duro, et iniquo* pronunciat.

p) *Ibidem* n. VI.

q) *Corp. Const. March. T. VI. Cont. II. p. 160.* vbi: "Da wir überhaupt finden, das der bisherigen Praxis dieses detracts einer königlichen Stadt oder Amts gegen die andern soviel speciem aequitatis es auch in den alten Zeiten wegen damaligen eigenen Umständen gehabt auf die jezige Landsverfassung und das wahre Interesse des Landes und der städte nicht mehr quadret, sondern vielmehr deren Flor und Aufnehmen verhindert und wir daher nicht abgeneigt sind dieses onus detractus in unsern Landen gänzlich abzuschaffen".

r) *Ibidem* T. VI. Cont. IV. p. 250. *Königlich Preussische Resolution auf des Generaliscals Anfrage die Abzugsgelder in einigen Punkten betref-*

send: "Wenn Leuten so bereits in meinen Landen etablirt seyend, aus einer andern Provinz, als in der sie wohnen, eine lucrative, oder auch sonst nur geringe Erbschaft zufällt, da — ordne Ich, das wennes auch bishero üblich gewesen, das mein Fisco davon gewisse Abzugsgelder bezahlt werden müssen, Ich dennoch solches nicht weiter verlange, sondern dergleichen Abzugsgelder, soviel solche mich und meinen Fiscum angehen gänzlich abgeschafft werden müssen". Tunc confirmat ciuitatibus et nobilibus, qui in possessione sint, et addit: "obgleich die Sache an sich selbst sehr unbillig und ungereimt ist".

s) *Im Rescript an die neumärkische Kriegs- und Dom. Cammer zu Custrin* de ao. 1751. apud BEHMER in *Iure Contr.* p. 374. "Was den Abzugsgelder oder gabellam hereditariam anlanget, so ist dabey zu obseruiren, das selbiger blos in dem fall, wenn

Inter ciues subditosque nonnulli ob praecipuam personae qualitatem a detractu eximi coeperunt. *Ministris* atque *officialibus*, vt eorum hereditates libere transferri possent, indulserunt *constitutiones Brunswicensis*, prima ab Henrico Iulio ao. 1590. promulgata), si heredes intra fines Imp. R. G. essent ac permanent; quam dux Vlricus ao. 1613. de heredibus in linea recta interpretatus est u); altera ducis Augusti de ao. 1657, quae tum quoad officiales ecclesiasticos, tum seculares eandem restrictionem continet x). Constitutio *Culmbacensis* Marchionis Georgii Wilhelmi; de ao. 1736. y) differentiam constituit inter consiliarios, vt his verbis vtamur, actuales et titulares, reliquasque personas honoribus insignitas: illos quidem penitus eximit z), has vero detractui subiicit, si bona ciuitatum possideant a). Ex interpretatione

„wenn eine Erbschaft aus einem Königlichen Amt in ein anderes Königliches Amt transportiret wird, cessire. Wenn aber die transportirung aus einem Amt in eine Stadt, oder aus einer Stadt in die andere, welche den Abchoß hergebracht, und dabey gleich denen von Adel geschutzt werden sollen, geschiehet, so gebuhret der Abchoß gleichfalls den Aemtern“.

i) In *Corp. Const. Calemb. P. IV. c. VI. n. 1.*

u) *Ibidem* l. c. n. II.

x) *Adiuncta priuilegii Henricopol. p.*

119.

y) In *Corp. Const. Culmb. T. II. P. I. p. 280. Erläuterung und Reguli-*

„*rung — wie es künftig der Nachsteuer halber zwischen den Städten und Beamten gehalten werden sol.*

z) §. 1. „Auch sind wirkliche Räte, the wie solches hergebracht, nicht weniger ihre Witwen und Kinder, von dem Abzugsgeld ihrer respectiue Verlassenschaft und Erbtheile, es mögen dieselben bestehen in beweglichen Gütern, gänzlich befreyet“.

a) §. 2. „Bey titular Raethen und andern titular Personen, graduirten, aduocatis, und priuatis, welche nicht burgerrecht haben erhebt der Rath die Nachsteuer, wo er sie hergebracht, und dafern sie burgerliche Güter besitzen“.

H

ne extensiu *Ord. Visit. Brandenb.* de ao. 1558. *b)* a consistorialibus facta, immunitatem plenam a detractu obtinere coeperant *clerici c)*, quam vero ad limites suos reduxit *resolutio regia* de ao. 1624. *d)*, ita quidem, vt bona immobilia eorum omnino quindenae obnoxia, mobilia vero immunia sint; viduarum vero mobilis hereditas nulla ratione eximatur, cum priuilegiis maritorum tantum gaudeant, quoad viuant. Clericos quoque, nisi bona sturis obnoxia possederint, exemit constitutio *Culmbacensis* de ao. 1697. *e)* *Nobilium Marchiae* bona immunia facta sunt a detractu, nisi vel iure retorsionis ei subiiciantur *f)*, vel si in ciuitatibus constituta, earumque potestati subiecta fuerint *g)*. Ordini equestri *Bremensi* possessio immunitatis a detractu confirmata est ao. 1651. et 1663. *h)*. Remissus est quoque heredibus nobilium *Guelpherbytatorum*, nisi in casum necessariae retorsionis *i)*, et *Holsatiae regiae*, nisi bona ciuitatum adquisierint, quae ei omnino subiecta sint.

b) Tit. vom Abschofs der Pfarrherrn "Der verstorbenen Pfarrherrn Weib und Kinder wenn sie von dannen ziehen oder sich in andere Gerichte begeben sind nicht schuldig von seiner fahrenden Haab oder Erbschaft den Gerichten, darinn der Pfarrherr verstorben Abschofs oder Abzug zu geben, sondern soll ihnen dasselbe frey ohne Beschwerung folgen. Aber von ihren liegenden Grunden sollen der Pfarrherrn Weib und Kinder was andere davon geben".

c) Praejudicia videlicet apud SCHEPLITZ L. I. P. III. Tit. VIII. §. 7. II. n. 7. p. 266. et decreta consisto-

rialia in *Corp. Const. March. T. VI. r. Abth. p. 138. et p. 249.*

d) *Ibidem* p. 319.

e) In *Corp. Const. Culmb. T. I. p. 471.*

f) Vi confirmationis priuileg. nobil. *Marchiae* ab El. Ioachimo Frid. ao. 1602. factae *art. 8.* apud LYNIG *Coll. von der mitt. Ritterseh. Tom. I. p. 883.*

g) Ex *Rec. pron. de ao. 1653. art. 39. Ibidem* p. 908.

h) Apud eundem l. c. T. I. p. 1288.

i) In confirm. iurium nob. *Guelpherbyt.* de ao. 1709. §. 70. apud eundem l. c. p. 158.

sint *k*). Fauorem exemptionis a detractū mereri quoque videbantur *personae Academicæ* earumque heredes. Indultus est ille Academiis Helmstadiensi *l*), Hallensi *m*), et Gottingensi *n*). *Miites* inferioris ordinis ac gregarios a detractū exemit *Rex Porussicæ* in decreto de ao. 1728., et constitutione de ao. 1735 *o*). Denique *nouis incolis* immunitatem a detractū concesserunt constitutio *Brunsvicensis Luneburgica* de ao. 1718. *p*), et *Porussicæ* de ao. 1702. et 1710. Neque tamen diuersa hæc exemptionum genera ita comparata sunt, v̄t regulam constituent; sed pro exceptionibus omnino habendæ sunt, cum vel in territoriis, vbi constituta sint, aliud subinde obtinuerit, vel personæ eiusmodi exemptæ alibi expresse detractū subiectæ sint. In *prouinciis Brandenburgicis nobilium* extraneos heredes detractū subiectos esse testantur rescripta de ao. 1731. *q*) et 1732. *r*). De *Holsatia regia* idem intelligitur ex extractū rescripti de ao. 1747 *s*). *Cleericum* quendam *Hafniensem* intra *Marchiam* hereditatem adquisiturum detractū obnoxium fecit constitutio quædam *Marchica t*).

Acade-

k) In const. regia de ao. 1746. in *Corp. Const. Regio-Holf. T. I. p. 14*
47. §. 5. 6.

l) apud LEYSER sp. 431. m. 4.

m) *Stat. Acad. Frider. Hal. §. 24.*
apud BREITHAVPT in der *Beschreibung*
des Saalkreises T. II.

n) In *Corp. Const. Calemb. P. I.*
c. I. p. 726.

o) In *Corp. Const. March. T. VI.*
P. II. n. 252.

p) In *Corp. Const. Calemb. P. III.*

c. IV. p. 130. §. 10.

q) In *C.C. March. T. VI. II. Abth.*
n. 422. De hereditate nobilis Bernburgum translata.

r) *Ibidem n. 228.* De alia in Me-gapolin exportata.

s) In *Corp. Const. Holfat. T. I. p.*
1451. De hereditate in Lusatiâ superiorem translata.

t) In *Corp. Const. March. T. VI.*
Cont. IV. n. 61.

Academicos Grifhiswaldienses bona ciuitatis adquisituros ad detractum soluendum obligari constat ex pacto inter ciuitatem et Academiam inito *u*). Nec *militēs in Bauaria* exempti sunt *x*). Vt alia taceamus. In plerisque statutis, quae de detractū praecipunt, agitur de bonis ciuium ad extraneos delatis, sed intra nouissimam detractū periodum deprehenduntur etiam, quae praesertim de hereditate incolarum ad peregrinos veniente detractum exigunt, quod continent statuta *Wismariensis* de ao. 1610. *z*), et *Ordinatio decimationis Hamburgensis* de ao. 1647. *a*). Verba statuti *Wismariensis* "*der nicht Burger ist*" ita concepta sunt, vt etiam de aduenis intelligi possint, qui vel transeunt, vel aliquandiu ibi commorantur. Denique commemoranda est *Hamburgensium* singularis detractū extensio ad omnes hereditates, quas heres sobrino gradu remotior percipit, etiam si cuius sit vel incola. Ex *Ordinatione decimationis* de ao. 1647. decimam *b*), ex nouiori autem *Senatus et ciuium placito* *c*) de ao. 1735. vigesimam praestare

u) apud *Cel. DAERNERT* in der *Samml. Pomm. und Rüg. Landesurk. T. II. p. 903.*

x) Vi mandati Electoralis de ao. 1740. §. II. cuius mentionem iniicit de *KREITMAYR* in den *Ann. zu dem Cod. Max. Bauar. civil. T. V. c. 25.*

z) apud *SCHROEDER* *Beschr. von Wismar* p. 577. art. 26. "Stirbt jemand zu Wismar, *der nicht Burger ist*, beerbt oder unbeerbt, so gebürt *der Cämmerey* der zehende Pfennig vor der theilung von allen Gütern".

a) *Sammlung Hamb. allg. Mand. T. I. p. 166.* art. 7. ex quo de hereditate incolarum, qui per decennium in ciuitate fuerunt, si peregrini heredes eam transferant, detractū exigitur. Definitum hoc loco accuratius est, quod iam in statuto de ao. 1497. supra allegato continebatur.

b) I. c. art. IX.

c) Quod *I. KLEFECKER* disc. de effectu priuilegiorum ab imperatore concessorum quoad ius collectandi statuum etc. sub N. I. adiunxit.

flare tenetur. Caeterum in hac extensione nihil praeter nomen superest, cum, quod a ciuibus praestetur, naturam collectae induerit.

§. XXVIII.

Noua ratio detractus intuitu bonorum, quae ab eo libera vel ei obnoxia facta sunt.

Exemptionibus bonorum a detractu, quarum exempla antea allegauimus, accesserunt hoc aeuo eae, quae doti indultae sunt: vt in *Ord. prou. Palatina* de ao. 1594. a) et in *Ord. polit. Magdeburgensi* de ao. 1688. b). Neque tamen immunitas haec vbique obtinere coepit. Nominatim detractiōni dotem subiecit *Ord. decimationis Hamb.* de ao. 1647. c), et *Ord. pol. Magdeburgensem rescriptum Electoralē* de ao. 1693. d) ita definiuit, vt primum quidem dos immunis censenda esset, sed collata, adeoque portionis hereditariae indolem sortita, detractui omnino subiiceretur. Nec *legata ad pias causas* vbique recentiori aeuo fauorem exemptionis expertae sunt. *Constitutio Austriaca* de ao. 1735. generatim omnes pias causas extraneas detractui obnoxias reddidit e). Olim quidem plerumque detractus de bonis exportatis exige-

a) art. 3. vbi additur "wenn keine Gefehrdē dabey ist".

b) cap. 36. §. 7.

c) *Sammlung Hamb. allgem. Mand. T. I. p. 66. art. 5.*

d) Quod CHR. THOMASIVS disc. all. ad *ord. pol. Magdeb.* §. 32. interferuit. Causa huius declarationis fuit;

quod ius retorsionis, cuius §. 6. mentio iniecta est, ad dotem non pertinere, de qua separatim dispositum erat, idque in praeiudicium ciuium Magdeburgicorum vergere videbatur.

e) In *Supplem. Cod. Austr. P. II. p. 877.* addi potest alius locus p. 519.

exigebatur, quod etiam tum intuitu bonorum mobilium tum immobilium in *Holsatia regia* nominatim nouiori aeuo constitutum est f): ideoque extraneus, si in locum hereditatis vel bonorum, quae adquisiturus erat, concederet, ibique onera ferret, immunis habebatur. Verum intra nouissimam detractus periodum is expresse in nonnullis Germaniae legibus etiam de bonis non translatis exigi coepit. Habet hoc in primis *statutum Lubecense* de ao. 1602. g), quod postea saepius repetitum est, ex quo extranei decimis detractus subiiciuntur, etiamsi hereditates in ciuitate relinquunt, onera ciuium laturi. (Huc referri quoque possunt *ordinatio decim. Hamb. art. VI.*, ex qua omnia, quae peregrinus hereditatis titulo accipit, non ea tantum quae exportat, detractui subiiciuntur h), et *constitutio Austriaca* de ao. 1735. modo allegata, quae piis causis extraneis detractus praestationem iniungit, etiamsi fors intra *Austriam* remaneat.

§. XXIX.

Modus exigendi detractum cautior factus est.

Vt certi essent detractus reditus omni modo cauere recentiori aeuo studuerunt detrahentes. Constituebantur certi magistratus,

f) In *constit. generali de detractui* ao. 1746. promulgata quae reperitur in *Corp. Const. Reg. Holsat. T. I. p. 1447. §. 1. et 8.*

g) apud *Cel. I. C. H. DREYER* in *der Einleitung zur Kenntniss der Lüb. Verordn. p. 142. n. III.* ubi compendium statuti, quod etiam ad censum

emigrationis pertinet, exhibetur.

h) "Bey dem zehenden Pfenning soll nicht was der fremde mit sich hinwegführt — sondern alles was er ererbt, oder an Mitgift empfängt, angesehen, und was jemand allhier ausgiebt oder bezahlet davon nicht abgezogen werden".

tus, qui detractum exigent, illisque eius cura sollicitè demandabatur a), quin vt attentiores essent, pars quaedam eis concedebatur b). Sine eorum praescitu nulla hereditas ab extraneis exportari poterat c). Detinebantur bona donec testimonio publico de detractū praestito liberarentur d). Fides, quae peregrinis de detractū interdum habita erat, tollebatur e). Ad accuratam rerum hereditariarum descriptionem f), aut iuratam confessionem g) extranei adigebantur, vt quantum ad eos peruenisset, vel quantum exportaturi essent, intelligi posset; vel ciuibus, vt peregrinos heredes denunciarent, iniungebatur h). Liberabat plerumque antea adquisitio iuris ciuitatis a praestatione detractus, quae cum nonnullis ciuitatibus minus expedire videretur, oneribus ab absentibus ciuibus frustratis, ad perpetuam habitationem adstringebatur peregrinus i). Qui detractum ex pretio venditionis bonorum

a) Videatur inprimis pactum inter Senatum et Centumuiros *Stralsundenses* ao. 1616. a duce Philippo Iulio confirmatum art. XIX. *Von der Zehnpfenning-Herrn Eid und Amt und wie hinführo der rote Pfenning eingehoben und zum gemeinen Gut gebracht werden soll.* apud DAEHNERT *Samml. Pomm. und Rüg. Landesurk. T. II. p. 67.*

b) *C. C. March. T. VI. cont. III. p. 86.* ubi Rex Borussiae procuratoribus fisci quartam partem detractus eam ob causam concessit.

c) *Resolutio Austriaca* deao. 1684. in *Cod. Iur. Austr.* sub art. *Absfahrtgeld.*

d) *Pactum Stralsundense* alleg. n. 4.

e) *Const. Reg. Holsat.* de a. 1746. §. 7. in *Corp. Const. Reg. Holsat. T. I. p. 1447.*

f) *C. C. March. T. VI. 1. Abth. p. 137. 141. Const. Brunsv. Guelph. in Priv. Henric. p. 119.*

g) *C. C. March. T. VI. 1. Abth. 565.*

h) *Pactum Stralsundense* all. n. 3.

i) *Stat. Hamburgense* deao. 1603. vbi nouissime loco de detractū additum est: „Wollte aber der fremde Mann, dem Erbgut in dieser Stadt angefallen, innerhalb Jahres nach befehener Theilung in dieser Stadt seine haensliche Wohnung anstellen und

norum immobilium exigebant, iudicibus ne instrumentum venditionis, et venditoribus, ne pretium traderent, antequam deductum praestitum esse scirent, praecipiebant *k*). Ab retorquentibus deductus exercitium cautio datis reuersalibus postulabatur *l*), et quae sunt eiusmodi plura *m*), quibus modus exigendi deductum pro securitate praestationis definiebatur.

§. XXX.

Nouae causae deductus exigendi.

Quam institutorum vsuumque publicorum in deductu exigendo rationem inde a primis eius originibus diuersimode habitam esse vidimus, eandem et recentius aeuum habuit. Ad sustentandos pauperes ex hereditate ciuis vel incolae a peregrino transferenda certam partem exigunt statuta *Dresdana* de ao. 1659. *a*): et ad conferuandum ergastulum publicum ciuitatis recens

„und die Zeit seines Lebens mit dem angefallenen Erbgut bewohnen bleiben und solches genugsam versichern, der soll den zehenden Pfennig von den ihm angeerbten Gütern zu geben nicht verpflichtet seyn“: et Privil. *Oldenburgica* ao. 1694. confirmata §. *Nachdem endlich* *Sc.* apud *OETKEN C. C. Oldenb. P. VI. p. 87.*

m) *Ord. polit. Nassou.* de ao. 1616. P. II. c. I. n. 10. et II. et *Ord. Prov. Nassou.* P. I. c. I. §. 17.

l) *Ord. prov. Palat.* de ao. 1594. T. VII. p. 57. n. 4. *Stat. Magdeburg,*

de ao. 1640. P. III. art. II.

m) Statuta *Wismariensia* all. de ao. 1610. praecipunt: „Der zehende Pfennig — soll bey Verlust des Erbtheils, so dem Fremden gebühret, der Caemmerey entrichtet werden, ehe das Gut aus der Stadt gebracht wird“. Vid etiam *Cel. I. C. DREYER Einleit. zur Kenntnis der Lübb. Verord.* p. 142. et 143. et *Stat. Lüneburg.* de ao. 1722. apud *Perill. de PUFENDORF* l. c. T. IV. n. XXI. in adp. P. IX. tit. XX.

a) Cap. II. §. 3. „von allen erledigten Erbfällen, so von unsern Burgen,“

cens conditae S. Georgii ad lacum (*S. Georgen am See*) dictae, vt portio hereditatis ab extraneo exportandae relinqueretur, constitutione *Culmbacensi* praeceptum est *b*).

§. XXXI.

Ius detractus regale declaratum in nonnullis territoriis.

Quemadmodum arbitrium superioritatis territorialis, vt ex iis, quae in medium attulimus, patet. in definiendo iure detractus intra nouissimam eius periodum maximopere creuisse dici potest: ita inprimis nonnulli territoriorum domini eo vsque progressi sunt, vt ius detractus nominatim pro regali ac iure superioritatis territorialis declararent. Extant eam in rem *rescriptum Brandenburgicum* de ao. 1596. *a*), in quo regale antiquum vsitatum Electorale dicitur: porro *decretum* de ao. 1647. et *mandatum generale Bavaricum* de ao. 1740. *b*); denique *constitutio Regio-Hol-*
satica

„gern und Schuzverwandten auſſer-
„halb dieſer Stadt Weichbilds an an-
„dere Orte — gegeben werden, iſt
„von jedem Hundert ein Gulden zu Un-
„terhalt der Armen zu entrichten.“

b) In *Corp. Conſt. Culmb. T. II. P. II. p. 373.* „Taxe — zum Behuf
„des neuerbauten Zuchthauſes zu S.
„Georgen am See —“ n. 26. „Von
„denen aus dem Land gehenden Erb-
„ſchaftsgeldern von jedem Gulden
„ein Kreuzer.“

a) In *Corp. Conſt. March. T. VI. I. Abth. n. L. p. 142.* vbi loh. Geor-

gius Elector ad nobiles de Quitzow
reſcripſt: „Ihr habt euch zu erinnern,
„was wir des Abſchoſſes wegen; ſo
„uns nach Landesgebrauch als ein al-
„tes gewöhnlich Chuerfürſtlich Regal
„von der Erbschaft und Abfindung
„die eures Brudes Witwe aus dieſen
„Länden bekommt, an euch gelangen
„laſſen“

b) Quorum mentionem inſiit de
KREITTMAYR *Ann. zu dem Cod.
Max. Bavar. civ. T. V. c. XXV. §.
13.* Iſorum copiam habere non po-
tuimus.

fatia de ao. 1746. c), quae feueriffima omnium iuris territorialis in detractu exercendo vindex est, cum excluso possessionis longaeuae titulo eas tantum ciuitates tueatur, quae priuilegio ius detractus sint consequutae.

§. XXXII.

Antiquarum detractus causarum noua exempla.

Praemissis, quae nouissime in detractu contigerunt, addenda nunc sunt, quae ad superiorum historiam continuandam pertinent. Diuersas pro diuersitate temporum detractus causas fuisse ex superioribus patet, quarum quaedam intra nouissimam eius epocham occurrant exempla, nunc uidebimus. Nitebatur ius hereditates acquirendi in nonnullis ciuitatibus iure ciuitatis, quo qui carebant, ad illud non admittebantur, nisi inter ciues recepti. Habent hoc statuta ciuitatis *Gräsenhühnichen* ao. 1592. a), et *Eisenbergica* ao. 1610. confirmata b). Ob defectum iuris ciuitatis

c) In *Corp. Const. Regio-Holsat.* T. I. p. 1447. §. 3. „Ob zwar uns als allerhöchster Landesobrigkeit kraft der uns zustehenden Regalien und Territorialhoheit und wegen des untern saemmtlichen Unterthanen zuleistenden Schutzes die Abzugsgelder zu fodern und zu erheben alleine gebührt; so wollen wir doch diejenige Städte, welche selbige entweder ganz oder zum theil aus einem ausdrücklichen speciellen privilegio der Landesherrschaft, keines wegs aber aus einer

„vorgegebenen Observance, als auf welche hiebey nicht gesehen werden soll, bishero genossen haben, solche hintühro bisweiter allerruldest genossen lassen.“

a) ap. KREYSIG T. II. p. 365. n. 14. „Jeder Fremde so außserhalb des Rathes Weichbild wohnt und der Gerade oder Heergewelte abholen will bezahlt dem Rath zum Burgerrecht zuvor 3. Gulden. — Eben so soll auch vom Erbsahl 3. Gulden dem Rath gegeben werden.“

b) ap. Ccl. c. F. WALCH verm. Beyr.

tis a peregrino decimas detractus exigit Senatus Suerinensis, vt testantur *iura et obseruantiae Suerinenses* de ao. 1593. c), et *statutum Magdeburgense* ao. 1639. conditum d) tum de Radeleba tum Heergewetta ad extraneos venientibus decem florenos detrahit. Ob causam onerum, ad quae extranei non contribuant, detractui subiiciuntur in *statutis Vnariensibus* recentioribus ao. 1702. confirmatis e), et *Luneburgensia* de ao. 1722. f) praecipunt, vt de

bonis
 Beitr. zum deutsch. Recht P. II. n. IX. c. X. n. 2. „Würde ein Fremder in der Stadt Eisenberg es wäre an Erbe oder Gerade etwas erben oder bekommen und bis anhero gebräuchlichen gewesen, das sie zu Abzuggeld nicht mehr als 3. Gulden als ein Bürgerrecht gegeben, so soll es nochmals dabey verbleiben.“

e) E MSS. Senat. Hoesischii sub rubro *Schwerinisches Recht* ap. de WESTPHALEN I. C. T. L. p. 2041. „Dass auch ein Rath die decimas von den Fremdlingen so erbe nehmen und keine Bürger sind bekommen moegen; dann noch innerhalb der Stadt wird keinem Fremden der kein Bürger Erbe zu nehmen gestattet, er muss dem Rathhause den roten Pfennig davon geben.“

d) Ed. de ao. 1664. P. III. art. I. „So jemand in unser Stadt Ringmarten oder Gebiete verfürbe und seine nächste Erben. Hier im Bürgerrecht nicht nach sich Weise, so sollen des verforbenen Radelebe und

Heergewette jedes mit 10. Gulden beschworot seyn und von denjenigen die solches fordern uns dem Rath — erstlich bezahlt werden“.

e) art. XXVII. „Nachdem — zu Erhaltung Friedes und Ruhe, darzu guter Polizey, Regiments und Ordnunge, darunter ein jeder bey seiner Nahrung und Güter bleiben, und die soviel leichter bessern und mehren kan, nicht allein unsere Bürger, sondern auch derselben auswärtige Freundschaften genieffen, allerley Last und Bürden auf gemeine Stadt und unsere Rathhäuser gehen, darzu die auswärtigen nichts thun noch helfen etc.“ tunc confirmatur ciuitati ius exigendi quinque de centum a peregrinis heredibus, diuturna possessione acquisitum.

f) ap. *Perill. de PFENDORF T. II. Obs. in ad. n. XXI. P. IX. tit. XX.* „Es sollen unsere Cammer-Herrn — darauf sehen das uns der zehende Pfennig von allen denen Gütern die uns einmal schosbar werden und darnach aus solcher verruckt — werden gebührlich eingebracht werde“.

1
 2

bonis, quae feuris ciuitatis obnoxiae fuerunt, illisque subtrahuntur, decimae praesentur. Ad expungendum aes alienum, per damna ex pestilentia orta contractum, ciuitati *Viennensi* ao 1680. ab imperatore ao. 1684. concessum est, vt de bonis ex potestate eius ad homines alienae iurisdictionis transiatis partem detraxere possēt g). Ex pretio bonorum ab extraneo venditorum decimas detractus exigit *Ordinatio politica Nassouiensis* de ao. 1616. h), et *Ordinatio prouincialis Hohenzollerana* de ao. 1698 i) ementi extraneo res intra comitatum laudemii praestationem iniungit. Nominatim de bonis immobilibus venditis ab extraneo exigit detractum *Ius prou. Badense* de ao. 1710. k). Ius retorsionis tum in constitutionibus prouincialibus tum statutis ciuitatum fere omnibus recentiori aeuo ad ius detractus adplicatum est, ita quidem, vt vel introductionis causa esset, vel vbi ex alia causa certa quantitas

g) In *Cod. Austr.* sub v. *Absahrtgeld*. Quantitas sunt 3 crucigeri de floreno.

h) Ed. ao. 1711. *P. II. c. 1. n. 10.* „Dieweil von — Ausländischen, denen durch Sterbfall oder sonst an Erb und ligenden Gütern und dergleichen in unserm Gebiete und Ortschaften etwas angefallen furters aber dieselben nach Gelegenheit verkaufft — haben, uns als dem Landesherren von solchen Kauffsummen der zehende Pfenning je und allweg ist hinterlassen — worden: so lassen wir es nochmals bey solchen Herkommen bewenden“.

i) *Tit. XXIV.* „Es soll von allen Dingen so in unserer Grafenschaft ge-

„kaufft werden von den fremden und ausländischen das Handlohn wie von alters eingefodert — werden“. Si extraneo bona immobilia deferuntur intra biennium ea vendere tenetur; vt habet *tit. XXXIX. Wo aber etc.* in quo tamen nihil de detractu aut laudemio dicitur. Verum probabile nobis est ad detractum quoque pertinere, quae *tit. XXIV. de censu emigrationis* disponuntur: „welcher aufler der Grafenschaft Zollern in ausländische — Herrschaft ziehen will, der soll von allem seinem Vermögen von jeden Gulden 6 Kreuzer; Handlohn aber 3 Kreuzer zu geben schuldig seyn“.

k) *Part. VI. tit. 16. §. 3.*

tas exigebatur, ea vel augetur, vel aliae conditiones iure retorsionis praescriberentur. Ex constitutionibus prouincialibus prouocamus ad *Ordin. Elect. Palatinam* de ao. 1594. l), ad *const. Guelpherbytanam* de ao. 1652. m), et ad *Ord. polit. Magdeburgensium* de ao. 1688. n): ex statutis ciuitatum ad *Eisenbergica* de ao. 1610. o), *Dresdana* de ao. 1659. p), ad *Lauenburgica*, quae in primis retorsionis causam vberime exponunt q) et *Mühlhusana* de ao. 1692. r) et 1742. s). Sunt alia permulta vtriusque generis loca, quae idem probant, quae vero omittimus, ne praeter rem longi simus.

§. XXXIII.

Ex concessione expressa uel tacita superioritatis territorialis etiam nouissima tempore in plerisque territoriis nobilibus ac ciuitatibus iure detractus uti permiffum est.

Introducto detractu territoriali neminem in territorio ius detractus sine expressa uel tacita concessione superioritatis territorialis exercere posse in primis patebat; eius effectus nouissima quoque detractus tempora luculenta continent exempla. Extraneos

l) *Tit. VII. n. 2. et 4.* Ex proëmio eius patet, ius detractus tum primum introductum esse, cum diu ante vti eo essent vicini.

m) *Adiunctam priu. Henricopolitani* p. 119. in med.

n) c. 56. n. 3.

o) ap. *Cel. c. F. WALCH verm. Beytr. zum deutsch. Recht P. II. n.*

IX. Cap. X. n. 2,

p) c. II. §. 3.

q) apud *perill. de PFENDORF Obs. Jur. vniu. T. III. p. 291.*

r) *Willkühr der Stadt Mühlhausen I. B. art. 86.*

s) *Erbrecht der Stadt Mühlhausen art. VIII. §. 3.*

3

neos heredes subditorum fuorum detractui subicere conati erant nonnulli ex *Austriae inferioris* ordinibus; querelis propterea motis in constitutione de ao. 1591. Rudolphus II. Imp. id ius ad illos pertinere negavit, seque eos tantum, qui in eius iuris quasi possessione essent, defensurum professus est a). Arrogauerat sibi quoque exercitium iuris detractus Senatus *Leobschützensis*, at ao. 1725, quae loco detractus exegerat, reddere cogebatur, quod eius iuris possessionem probare non poterat b). Quantumvis verò aucta sollicita in vindicandis iuribus suis superioritatis territorialis recentiori aevo adpareat cura, in plerisque tamen territoriis longaeua eius iuris possessio possidentibus auctoritate publica firmata, vel si e re territorii vel ciuitatum esse videbatur, ius detractus nouissime est concessum. Confirmatae possessionis iuris detractus in Austria exemplum modo vidimus: iam huic alia addemus. In pacto inter Senatum et Centumuiros *Stralsundenses* ao. 1616. dux Philippus Iulius ciuitati immemoriam iuris decimandi possessionem confirmauit c). In diuturna possessione vigesima ex hereditate vel legatis ad extraneos translatis exigendae erant *Weissenfelsenses*, quam ao. 1662. vna cum statutis

a) In *Cod. Austr.* sub v. *Abfahrts-geld* — „Gegen Landrecht weder „Auf noch Abfahrts-geld zu nehmen. „Es soll aber des Abfahrts-gelds halber also gehalten werden, daß diejenigen, so dergleichen Abforderungen des *Lehensfund-gelds* von alters her in quasi possessione gehabt fürbass, dabey als einer erlebten Gerechtigkeit in Ueb- und Nießung gelas-

sen, die andern aber hievon gänzlich „ausgeschlossen seyn sollen“.

b) ap. de FRIEDBERG in *Tr. de iuribus Silesiae* c. 25.

c) ap. DAHNERT *Samml. Pomm. und Rüg. Landesurk.* T. II. p. 67. art. XIX. „Als auch diese Stadt über Menschen - Gedenken in quieta iuris decimandi possessione gewesen, und noch ist“.

tutis confirmatam obtinuerunt *d*). Eadem ratione confirmatis statutis longaeua iuris detractus possessio intacta mansit *Vnariensisibus* ao. 1702. *e*). In generali priuilegiorum confirmatione ciuitatibus suis iuris detractus exercitium simul firmavit Georgius Wilhelmus Marchio *Brandenb. Culmbacensis* *f*). Sublato iure detractus intra prouincias *Brunsv. Lüneburgicas* referuabatur illud, si exportarentur bona, iure retorsionis exercendum; tum ab Electore, tum a nobilibus, ciuitatibusque, si possessionem eius longaeuam probare possent *g*). Denique intra prouincias *Brandenburgicas* ciuitates nobilesque ius detractus possidentes religiose rexi diuersis rescriptis, decretis, ac constitutionibus defendit *h*). Nec

d) ap. KREYSIG, T. V. p. 168. cap. VIII. "Wenn jemand von hier anders wohin seine angefallene heredität oder legata — zu transferiren, oder ohne Erbsfall — seine Güter — in und außerhalb der Stadt zu gelassen gemeinet, ist *ex consuetudine* der Rath befugt certam portionem als den 20sten Theil von solcher Erbschaft und Legaten oder daraus gelöstem Geld so aus dieser Stadt an fremde Orte verwendet werden zu detrahiren: und weil der Rath vor 50 60 und mehr Jahren solch ius detractionis exerciret auch nochmals in possessione vel quasi solches exercitii sich befindet, so hat es nochmals dabey sein Bewenden".
e) art. XXVII. Post ea, quae §. antec. attulimus, pergit statutum: "Und über rechts verwehrte Zeiten in dieser Stadt diese beständige Ge-

defunt
wohnheit erhalten und von Jahren zu Jahren observiret worden, daß welcher von auswärtigen außerhalb dieses Fürstenthums — wonhaftig ein anerstorben Erbe alleine oder mit andern fodert von jedem hundert dem Rath 5 Gulden hat innen lassen — müssen, — als soll es bey hergebrachter Gewonheit gelassen werden".

f) In Corp. Conf. Culmb. T. II. P. II. Ciu. Culmbach ao. 1713. p. 462. §. 48. Ciu. Wunsiedel ao. 1714. p. 562. §. 40. Ciu. Hoff ao. 1717. p. 520. §. 47.

g) In const. alleg. de ao. 1708. l. c. "Da denn uns, unsern adelichen Gerichten und den Städten welche das Abzugsrecht erweislich hergebracht" etc.

h) Senatum Cobusensem ao. 1732. in C. C. March. T. VI. II. Abth. p.

desunt exempla, quae iuris detractus expressam continent concessionem a superioritate territoriali indultam. *Viennenses*, quibus pestilentia et obsidiones Turcicae magna damna intulerant, ex quibus aere alieno obruebantur, cum ad hoc exfoluendum ius detractus ab imperatore peterent, primum quidem ao. 1680. eis denegatum, quadriennio autem post concessum est *i*). Quo iure quum se abdicare postea nollent, eodem iure vt contra illos vti possent, priuilegio caesareo ao. 1714. obtinuerunt ciuitates Silesiae, Bohemiae, et Morauiae *k*). Interdum communes fuisse detractus prouentus inter principes et ciuitates supra diximus, huius communionis quaenam nouissima detractus aetas contineat vestigia superest, vt videamus. Duas partes decimarum detractus accipit aduocatus ducis, vnam ciuitates *Parchim* et *Sternberg* in Megapoli *l*). *Gustrouiae* si hereditas summam L florenorum non excedat, decimae ab extraneo herede foluendae ciuitati cedunt;

p. 439. generatim ciuitates nobilesque ao. 1750. cum ius detractus intra prouincias suas abrogaturus esset, vbi rex ait: "Wenn einige Städte, oder auch einige von Adel wirklich, berechtigt sind in dergleichen Erbschaftsällen von Erbschaften so, nach andern meiner Provinzen gehen einigen Abschofs zu fodern, so kan ich solchen ihre hierunter schon habende rechtliche Befugnisse und Priuilegia nicht nehmen, noch schmälern, obschon die Sache an sich selbst sehr unbillig und ungereimt ist". In *C. C. March. T. VI. Cont. IV. p. 259.* in med. In eandem rem

addi possunt rescripta de ao 1751. Ian. 29. de ao. 1752. Iul. 20. et de ao. 1758. ap. BEHMER in *Iur. Contr. p. 374. seqq.*

i) In *Cod. Austr.* sub v. *Abfahrtsgeld.*

k) In *Cod. Ferd. Leop. Ios. Carol. p. 717.*

l) Eleganter hunc locum de communionem decimarum detractus inter principem et ciuitates nonnullas in Megapoli habet de WESTPHALEN in *Mon. ined. T. I. p. 2041. n. IV.* quem ex *B. I. C. Beselini MST. de iuribus et iudicibus Mecklenburgicis* adfert. "Die Stadt Parchim bekommt von dem

cedunt; si excedat plane duci addicuntur, senatui vero ab extraneo datur, ein Rosenobel m). In privilegiis Henricopolitanis de ao. 1602. dimidia tertiae detractus cedit Sculteto principis, dimidia Senatui n). Eandem communionem decimarum detractus probant statuta Kedingensia ao. 1662. in scripturam redacta o).

§. XXXIV.

Vestigia exclusionis peregrini heredis.

Ultimo loco commemoranda sunt adhuc ea, quae peregrinum heredem etiamnum intra nouissima detractus tempora penitus exclusum esse testantur. Retorsionum plena sunt statuta civitatum, plenae constitutiones provinciales in denegandis hereditatibus vel Geradis et Herwedis. Ex his sufficiat *ius provinciae Moguntinum* de ao. 1755. a): ex illis vero *Statuta Mindensia* de ao. 1613. b), et *Hammensia* ao. 1636. renouata c), quorum copiam

praeter

dem Abschofs oder Zehenden einen Theil und der Stadtvogt wegen Ihr fürstlichen Gnaden zwey Theile, Gleichergestalt wird es zu Stern gehalten.

m) *Ibidem* "Zu Gustrau wo frembde und keine Bürger Erbe, nehmen und also den Abschofs oder Zehenden geben müssen werden die Kleinigkeiten als etwa 50 Gulden der Stadt alleine gelassen. Wenn aber der Abschofs höher und von 100 und mehr Thaler, bekommen Ihr Fürstl. Gnaden zu Gustrau selbigen allein jedoch müssen die Erben dem Rath

zu Gustrau auch einen Rosenobel geben".

n) *art. XIII.* "der dritte Pfenning soll halb unserm Schulttheissen zu Behuef unsers Amts Wolfenbüttel und die andere Helfte dem Rath gefolget werden".

o) *ap. perill. de PVENDORF in Obs. iur. vni. T. I. app. p. 161. tit. 30.*

a) *Tit. XIV.*

b) *Tit. IV. art. 2. ap. CRYSIVM in Comm. ad Ius Mind. p. 259.*

c) *ap. von STEINEN Westph. Gesch. VI. St. p. 1803.*

K

praeter rem augere nolumus, quum ius retorsionis contra extraneos ferè per vniuersam obtineat Germaniam. Nulla autem retorsionis habita ratione ciuitatibus *Bohemicis* ius hereditates extraneis denegandi ao. 1648. confirmauit Ferdinandus III. imp. d): et eodem modo Geradas et Herwedas ciuium extraneis denegant statuta *Lüneburgensia* de ao 1732. e), quae ius antiquum in denegandis hereditatibus extraneis, qui onera non simul ferant, ad haec vsque tempora sancte conseruata esse testantur. Denique nec aduenarum hereditas vbique immunis habita est. Ex constitutione *Hammensi* de Gerada et Herweda de ao. 1636., quam modo allegauimus, hereditas tum nobilium tum ignobilium, qui in ciuitate diem obeunt supremum, ex antiqua obseruantia ciuitati cedit, praesertim ea, quae ad Geradam et Herwedam pertinent f). Ao. 1709. *Rotweilenses* Wurtembergae cuiusdam res, quas secum habebat, iure Albinagii occuparunt, contra quos vt retorsio in simili casu exerceretur, dux constituit g).

CAP.

d) In *Cod. Ferd. Leop. Ioseph. Carol. p. 261. Ferdin. III. declar. über das Böhmisches Stadtrecht f. 9. in pto. Abfolgung der Erbschaften extra moenia*: „dass alle unsere königlich Böhmisches Stadt so weit sie dis Orts „in — Erbfalligkeiten von uns oder „unsern Vorfahren Königen zu Böhmen privilegiert seyn, darbey noch „malen gelassen; die aber mit keinem „dergleichen Priuilegio versehen „oder auch dass sich eine privilegierte „Stadt ihres Priuilegii — begeben „und einen dergleichen succedenten „extra moenia — zulassen wollte, sie „es thun möge“.

e) apud *perill. de PVFENDORF I. c. T. IV. in adp. n. XXI. P. VI. tit. I. §. 2. 3.*

f) ap. *von STEINEN Westph. Geschichte VI. St. p. 1803.* „Wenn „Fremde Adliche oder Unadliche da „von die Stadt und Burgerchaft „nichts zu erfrenen haben, in der „Stadt versterben, so verfället uhraltem „Herkommen nach was man bey „ihnen findet und unter Heergewette und Gerade gehört der Stadt anheim“.

g) Quod refert *Cel. GERSTLACHER Würtemb. Gef. Verf. T. I, P. II. p. 232.*

CAP. III.

QVO IUS DETRACTVS SVPERIORITATI
TERRITORIALI VINDICATVR, EIVS-
QVE VERA INDOLES OSTEN-
DITVR.

§. XXXV.

Transitus.

Praemissis, quae de fundamento ac natura iuris detractus ex iure publico vniuersali praemittenda fuerunt, et historia detractus, quoad per documenta, quorum copiam habuimus, exponi potuit, absoluta, iam in eo sumus, vt veram iuris detractus in Germania rationem, praesertim an illud superioritati territoriali vindicandum sit, tradere queamus. In quo vt minus impedita nobis sit via, antea quae alii vel de eius originibus vel caussis ac fundamentis in medium attulerunt, ex superioribus examinabimus, et quatenam inter detractum publicum et priuatum ex potestate dominica intercedat differentia ostendemus.

§. XXXVI.

Aliorum de origine detractus in Germania examinantur sententiae.

Infelici illo tempore, quo praeter iura peregrina iureconsulti Germani nihil sapiebant, adeoque iurium institutorumque

patriorum rationes ex illis tradebant, etiam origines detractus vel ex iure Romano vel Canonico expositae sunt. Lubentes praeterimus, ne taedium legentibus moueamus, permulta loca utriusque iuris, ad quae illi prouocarunt *a*), et subsistimus in sententia eorum, qui ortum detractus ex vigesima hereditatum legatorumque Romana repetendum esse crediderunt. Ferenda esset haec diuinatio nulla licet probabili ratione suffulta, si eadem personae in Germania detractui subiectae essent, quae olim vigesimam ex praecepto Augusti, vel decimam postea ex constitutio Caracallae soluebant. At vigesimae vel decimae Romanae obnoxii fuerunt ciues peregrinis plane ab hereditate ciuis exclusis; detractum vero inde a primis temporibus praefiterunt, qui non erant eiusdem ciuitatis, in qua acquirenda erat hereditas, ciuibus ab eiusmodi onere plerumque immunibus. Optime haec differentia ex iis, quae de ciuitate *Hamburgensi* supra *b*) in medium attulimus, intelligitur, in qua et vigesima a ciuibus soluenda, et decima detractus a peregrinis heredibus praestanda obtinent. Plura ad euertendam istam sententiam ex historia vigesimae Romanae et detractus adferri possent, quae vero, ne praeter rem longi simus, omittimus.

Decimam adhaerens a Iudaeis regibus olim Francorum praefitam decimis detractus et detractui ipsi occasionem praebuisse conicit Vir summus *Cel. de OLENSCHLAGER c*), addubitan-

a) Vide *CHR. THOMASII* in *obs. sel. de iure detraktionis* §. 2. 3. 4 aliosque, qui de eodem commentati sunt.

b) §. XX. not. *d*) et §. XXVII. in fin.

c) In der neuen Erläuterung der guldnen Bulle p. 191. not. *

tans tamen, probeturne illa coniectura iis, qui de originibus detractus in Germania solliciti sint? Si nos id studium adhibuisse adfirmare liceat, nihil nos deprehendisse, quod ei suffragetur, ingenue fatemur. Nulla quantitate definita initio ipsius hereditatis partem retentam esse historia detractus docet; et tum, cum decimae adpareant, illarum originem a decimis steurarum *d*), quae temporibus illis, quibus vestigia detractus reperiuntur, in civitatibus exactae sunt, repetere mallems, quam a remotissima regum Francorum aetate *e*); nisi decimas, quae in permultis caussis ceu norma aequae exactiois placuerunt, etiam in detractu initio adhibitas esse videri posse arbitremur. Originem autem rei ipsius a censu illo deriuari non posse abunde ex historia detractus patet.

Odio in peregrinos exactioem detractus deberi putant alii, ex eoque ortum eius deriuant. Verum enim vero tralatitii huius odii Germanorum in peregrinos nulla nobis vestigia adparuerunt, et patroni illius nullo id argumento probarunt. In fictitio hoc odio exterminando praeclare versatus est *Cel. F. W. PESTEL f*), qui *Leges*, inquit, *quae extraneos commodis quibusdam excludunt non proficiscuntur ex odio erga illos, sed intensiore cura emolumenta propria*

d) Videfis §. XIX. not. *f*. Qui per missum regium diuidenda decimum mancipium et decima virga hereditatis vindicantur.

e) Eodem iure prouocare possemus ad capit. Caroli M. de ao. 813. c. 7. ap. BALYZIUM T. I. p. 508: in quo sicut regio ex hereditate contentiosa

f) in dis. all. qua iustitiam et benignitatem legum Germanicarum erga peregrinos examinat §. 13.

K 3

propria amplificandi. Quod non tantum ex iure vniuersali verum est, ex quo peregrinus sine iniuria excludi, vel admissus cuiunque conditioni subiici potest; sed insuper etiam ex *cap. II.* egregie confirmatur, in quo tum exclusionis tum detractus causas diligenter notauimus.

Rem acu tetigisse arbitrantur, qui originem detractus moribus Germaniae et constitutionibus prouincialibus tribuunt, quam sententiam plerique omnes, qui in iure detractus elaborarunt, prae se ferunt. Verum quid hoc aliud est, quam principium petere? vnde sit illa consuetudo, quaenam causae fuerint legum de detractus, quaeritur?

Ex pristina seruitute Germanica praeeunte A. BEYERO ff) origines detractus repetunt alii, easque pro reliquiis habere non dubitant seruitutis, quam olim totam praeter nobiles Germaniam oppressisse putant. Haec sententia in auctores ipsos iniuria est, nec vlla ratione idonea probari potest. Quam enim inde arcesunt, quod detractus tantum rustici et burgenses obnoxii fuerint vel sint, nobiles vero vbique immunes, id omnino a vero abest. Neque enim rustici omnes serui olim fuerunt, nec omnes burgenses liberti, quod iam doctissimi iuris Germanici interpretes ostenderunt g). Nec nobiles, quod perhibent, semper a detractus liberi fuerunt. Primis enim detractus temporibus cur in ciuitatibus exempti fuerint, nullam videmus causam; cum aequae ac

alii
ff) In *Spec. Iur. Germ. C. XX.*
§. 4. 5. 6.

g) Conferendus est omnino eam
in rem *Generosiss. I. H. CH. DE SEL-*

CHOW in *eleg. comment. de statu ingenuorum in Germania* §. 7. seqq. et
§. 20. seqq.

alii communione iurium, quae ciuibus propria erant, carerent, si ciuitati adscripti non erant, vel onera non ferebant; eximendi itaque erant, vt exempti essent *h*). Introducto vero detractui territoriali eos detractui obnoxios fuisse, vel esse iure retorsionis, vel si bona ciuitatum possideant, vel alia ratione, euincunt ea, quae supra in medium attulimus *i*). Confundunt praeterea censum emigrationis et detractum, qui hanc sententiam sequuntur. Non enim ortum detractus ex statu seruili deriuant, sed census emigrationis, quum de concessione discedendi a seruo redimenda et pretio manumissionis disputent *k*); detractus autem quatenam ratio in seruis fuerit, vel esse possit, silentio praetereant: de qua mox nonnulla monebimus.

Denique exclusio extraneorum a possessione immobilium in ciuitatibus an detractui causam dederit, quod conuicit *Perill. de PVFENDORF l*), superest vt videamus. Inde enim factum esse existimat, vt quae ad eos deferebantur bona, vendere cogentur, adeoque laudemii instar detractus exigeretur. Vera quidem haec est detractus causa, vt ex iis, quae in historia detractus de diuersis eius causis diximus et probauimus, sed nec vnica nec prima fuisse videtur. Neque tertiam detractus ad eam pertinere ar-

bitra-

h) §. XX. not. n). „ziemlich billigen Abtrag der Leib-

i) §. XXVII. circa finem „eigenschaft und Nachsteuer“ ne quidem censum emigrationis ex statu seruili deducendum esse euincunt, quod tamen ostendere huius non est loci.

k) Quod facit inprimis LEYSERVS *sp. 430. m. 2. Rec. Imp. deao. 1555. §. 24.* sine dubio secutus, vbi tantum de censu emigrationis eorum, qui religionis causa discedunt, sermo est.

l) In *Obs. Iur. vniu. T. IV. obs. 256.*

bitamur, quam in ciuitatibus nonnullis Saxoniae inferioris deprehendimus: in his enim nullum vestigium detractus ex pretio venditionis bonorum immobilium exacti vidimus: nec tertia quantitas laudemii solennis est, cum decima certe aequae vtitata sit. Probabilem originem tertiae detractus supra *m*) proponere studimus ex diuisione hereditatis aduenae post annum praescriptae, inter quam et detractum maximam similitudinem intercedere historia detractus docet: nisi quis illam vel sturis vel arbitrio exigentium deberi malit, in quo vnumquemque suo sensu abundare lubentissime patimur.

S. XXXVII.

Fundamenta iuris detractus ab aliis proposita examinantur.

Quam diuersitatem in opinionibus de origine detractus s. antec. vidimus, eandem etiam in sententiis de fundamento iuris detractus deprehendimus. Fundamentorum eiusmodi duo adferuntur genera, alterum eorum, quae ex iure publico vniuersali, alterum eorum, quae ex iure Germanico repetantur.

Ex illo est primum ius collectandi. Collectam esse detractum statuunt, qui ex illo ius detractus deriuant. Verum si naturam collectarum animo accuratori consideremus, an in illarum numerum referri detractus possit, dubitamus. Collectae enim praestantur a ciuibus subditisque: detractum vero soluit, qui nec ciuis est, nec subditus. Exiguntur illae vi imperii, vel generatim ad conseruandam sustinendamque rempublicam, vel speciatim ad

m) §. XII, n. 6).

definitos usus publicos: imperii autem in extraneos nulla vis est, nec vlla ad contributiones alienae reipublicae, cui adscripti non sunt, conseruandae causa praestandas, illis incumbit obligatio. Neque patrocinatur huic sententiae, quod detractus ab extraneis exactus ad usus publicos adhibeatur; alias etiam vectigalia collectae essent, quae eadem ratione commodis reipublicae destinantur. Soluuntur vero vectigalia vel pro facultate transeundi vel mercēs transuehendi, quae extraneis ipso iure non competit, nec ex imperio vel iure collectandi, sed ex dominio publico repetendae sunt. Eodem modo detractus pro facultate bona in aliena republica acquirendi praestatur, et ex eodem fundamento deduci debet, vt ex iis, quae *Cap. I.* diximus, et quae infra dicemus, patebit. Hae itaque differentiae efficiunt, vt detractus e numero collectarum esse nequeat. Magis infirmatur ea sententia, si ea, quae *Cap. II.* de iure statuendi in peregrinos et historia detractus continentur, in auxilium vocemus. Quis ex iure collectandi exclusionem peregrini reliquasque conditiones praeter detractum extraneis praescriptas defendet? quis redemptionem hereditariam, aut pecuniam loco detractus pro acquirenda ciuitate solutam? quae ex vno eodemque fundamento deducenda sunt. Diu ante Francofurtanis et Spirensibus ius collectandi concessum erat, et nihilo tamen minus nouo priuilegio pro exercendo iure detractus illis opus erat. Quae ad euertendum hoc fundamentum sufficient.

Ex tutela, quam imperans bonis a peregrino transferendis praestiterit, in cuius compensationem vel remunerationem praestandus

standus sit, ius detractus imperanti tribuunt alii. Quam causam *Cel. F. W. PESTEL a)* recte minus idoneam vocat, et *LEYSERVS b)* ludibrio exponit. Adeo enim infirma est, ut indignam autoribus suis esse arbitremur. Quis enim iura plena grato animo metietur? quid si extraneus gratus esse nolit? si vexata ista bona non defensa adfirmet, ex quam causa, ut detractum soluat, adigi poterit.

Dominari videtur sententia eorum, qui causam detractus ex iure exigendi compensationem damni translatione bonorum ei, sub cuius potestate illa fuerunt, illati deriuandam esse putant. Damnum hoc nonnulli in amissione iuris collectas exigendi ponunt, ideoque detractum non nisi in illis bonis obtinere posse arbitrantur, quae antea steuris obnoxia fuerint. Verum ut taceamus eam necessitatem ab illis proponi, non probari, ex historia detractus abunde patet, de Geradis et Herwedis exactum esse detractum, vel exigi, de quibus nouiori praefertim aeuo, quo bonis immobilibus, vel rebus, quae consumuntur impositae sunt, steurae non soluuntur. Alii vero illud in omnium iurium, quae imperans in bona transferenda habuerit, amissu versari sibi persuadent, adeoque satis aequum esse putant, ut detractu praefito illud refarciatur. Sed primum translationem bonorum, ut detractus exigi possit, necessariam esse supponunt, sine qua damnum intelligi nequeat. Quod tamen verum non esse ex locis quae §. XXVIII. *in fin.* excitauimus intelligi potest. Et qua ratione exclusiones peregrinorum defendent? Deinde damnum illud, quod exportatione bonorum

a) In *diss. all.* §. XIV. *b)* In *Med. ad Pand. sp.* 430, m. 1.

rum inferri adsumunt, non eius esse naturae arbitramur, ut reparatio peti possit, si quod adfirmant, ius est peregrino ea adquirendi: qui enim iure suo utitur, nemini facit iniuriam.

Pergimus ad ea fundamenta, quae Germaniae nostrae propria sunt, quorum e numero est primum merum imperium, cui ius detractus adhaerere putant nonnulli. Deprehendisse videlicet exercitium detractus sibi videntur apud eos, qui illo instructi sint, ideoque coniunctionem vtriusque necessariam esse colligunt. At quid ius animadvertendi in facinorosos commune habet, cum iure ei, qui est extra territorium vel civitatem partem bonorum ad ipsum delatorum detrahendi? Nec historia detractus eius coniunctionis vlla habet vestigia. Plurimae civitates imperiales banno sanguinis iam erant instructae, cum priuilegia detractus ab Imperatore impetrarent, quod ex collectis illarum priuilegiis *c)* satis superque intelligi potest. Diuersa sunt haec summae potestatis iura, quae diuersa nituntur concessione, si ea quis coniunctim habeat, nec a concessione vnus ad exercitium alterius duci posse consequentiam est in propatulo. *d)*

Eadem opponenda esse videntur illis, qui iurisdictioni civili ius detractus annexum esse adfirmant. Quid enim hoc ad potestatem cognoscendi vel decidendi vel iudicatum exsequendi?

Vbi
c) apud LITNER in *R. A. T. XIII.* ganter disputant Perill. G. H. AVREER
 et *XIV.* in diss. *de iure occupandi bona vacan-*
d) Contra eos, qui ius fisci me- *tia*, in qua §. 5. seqq. causae huius
 ro imperio adhaerere statuunt, ele- *ineptae doctrinae propositae sunt.*

Vbi ius dicens simul detrahit non ex iurisdictione, sed ex alio fundamento ius detractus exercet, vel administratorio nomine, vel titulo praescriptionis, vel priuilegii, vel vi potestatis dominicae. Neque adeo pro fructu iurisdictionis haberi potest detractus, qui ad illam non pertinet. Multae sunt potissimum iurisdictionis fructus, quippe quae ad ius dicentis auctoritatem tuendam comparatae sunt, inter quas certe detractus referri nequit.

Denique autonomia et iure statuta condendi ius in peregrinos statuendi adeoque nec ius detractus comprehendere supra (§. XIII.), quod satis est, ostendimus. Ex constanti enim Germaniae usu illa tantum inter ciues vim habuit, nec ciuitates ea ad excludendos extraneos, vel ius detractus introducendum uti poterant, donec vel iura aduocatae adquisierant, vel ius illud ex speciali concessione obtinuerant (§. XXIII. etc.).

§. XXXVIII.

Differt a detractu publico detractus priuatus ex potestate dominica.

Cum sint, qui detractui, cuius nos rationem habemus, eum, qui in potestate dominica fundamentum habet, originem dedisse adfirmet, vtrumque ut distinguamus, antequam ad nostram sententiam transeamus, necesse erit. Eam ob rem nonnulla de natura ac satis detractus ex potestate dominica praemittimus. Nihil proprii sibi vindicare potest seruus, qui quoad personam est in proprietate domini, cuius beneficio habet, quae
ad

ad vitam sustentandam ei sunt concessa. Cum primum fato fungitur, res eius iure proprietatis ad dominum redeunt. Hoc iure primum dominos in Germania in seruorum demortuorum hereditates vfos esse docent monumenta historica *a*); nec seruus quamuis manumissus, antequam ad tertiam generationem peruenerat, ius hereditatem transmittendi habebat *b*). E re dominorum postea visum est, vel liberis hereditates parentum concedere vel agnatis cognatisque, quas tamen vel dimidia vel tertia vel quarta eius parte vel auacunque alii mortuarii praestatione e manu illorum redimere cogebantur *c*). Poterant vi iuris sui in heredes intra seruorum familiam constitutos benigniores esse domini, quam in plane extraneos, eosque tales fuisse non improbable est. Exstat eam in rem charta de ao. 1383. *d*), in qua lis inter homines proprios et abbatem Raitenbuchensem in Bavaria ita decisa est, vt huic dimidiam occupare liceret, si heres serui intra familiam esset seruorum monasterio addictorum: sin extra, totam. Eodem modo ab extraneis heredibus

a) Hildebertus *Cenom. ep.* 65. ap. HACHENBERG *Germ. med. diss.* II. §. 20. Locus *Guillelmi Britonis Philippi* l. 383. ap. *Perill. de PVFENDORF* l. c. T. III. *obs.* XIII. §. 8. etc.

b) *Lib. VIII. cap.* 208. *Bignon ad form. Marculsi* ap. BALVZIVM T. II. f. 904. Hinc eis manumittens dominus succedebat. *Leg. Ripuar. tit.* 57. §. 4. *tit.* 58. §. 4. *tit.* 61. n. 1. ap. BALVZIVM T. I. p. 41. et 45. etc.

c) Videndus est HALLTAVS in

Glofs. v. Butteil, Hauptrecht etc.

d) In *mon. Boicis T. VIII. p. 83.* inter *mon. Raitenb. dipl. miscell. n. LXI.*

e) "Wairen aber dieselben Erben „mit des Gotteshaufs aygen, so soll „de gegenwurtig Brobst und furbafs „ain yglich Brobst dasselbe Gut gar „erben, und sich des underwinden „unserm Gotzhaufs ze Nutz und ze „frum".

heredibus tertiam vel decimam exigere poterant domini, cum heredes domesticos iam liberos pronunciaissent. Quod quomodo et quando primum factum sit, nos latet. Itaque qui detractum hunc vi potestatis dominicae in heredes serui extraneos ante exercitum esse contendunt, quam detractum, cui extranei heredes ciuium hominumque liberorum subiecti sunt, ab iis adsertionis huius probationem iure postulamus. Quae quidem etiamsi adferatur, nondum tamen consequi putamus, vt detractus personarum liberarum analogia inde petita esse dici possit, cum ex suo vterque iure, ex separata vterque causa introduci possit. Diuersae personae, quae vtrique subiiciuntur, diuersum ius, ex quo vterque exercetur, insignem inter eos constituunt differentiam, ob quam alterum *priuatum*, alterum *publicum* adpellare licebit. Hic quidem vi iuris territorialis exercetur et ad solum imperantem pertinet, ille vero vnicuique domino tribuendus est, qui proprietatem in res et personam serui sibi vindicare potest, nec vlla ratione a concessione imperantis pendet. In Nobilibus diuersis in territoriis detractus exercitium confirmatum esse supra vidimus, ex quam autem causa detractum vti sint, quum defenderentur, nos latet. Neque enim omnes homines proprios habebant, nec omnes potestatem dominicam, ex qua detrahendi iure vti possent, etiam titulo concessionis expressae vel tacitae exercitium iuris detractus poterant habere, sicut iurisdictionem patrimoniam. Necessariam fuisse confirmationem iis, qui in subditos liberos iure detractus vti volebant, minus necessariam, at tamen vtilem fuisse putamus iis, qui ex potestate dominica detractus exercitium possidebant.

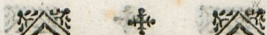

§. XXXIX.

Ius statuendi in peregrinos, sub quo detractus publicus comprehenditur, est ius superioritatis territorialis. a) ex applicatione principiorum iuris publici vniuersalis.

Remotis, quae ob stare poterant, ius statuendi in peregrinos praesertim detractum publicum, cui personae liberae subiiciuntur, quae in alieno territorio bona adquisiturae sunt, ius esse superioritatis territorialis, ex superioribus non ostendi, simulque vera eius ratio exponi potest. Superioritatem territorialem imperium civile esse regimini imperatoris totiusque imperii subordinatum inter omnes constat. Complectitur itaque omnia iura, quae imperio civili insunt, nisi vel legibus imperii publicis, vel legibus territoriorum pactisque, vel generatim naturae repugnent subiectionis. Cum unicuique imperanti exercitium iurium domini publici per territorium competat (§. I.): tribuendum quoque est superioritati territoriali ius territoriale per regionem, quae ei subest. Vis eius, sicut in imperante ex iure publico vniuersali, ita in superioritate territoriali tum intra territorium se exerit, tum, intuitu exterorum. Directionem vsus dominiorum priuatorum inspectionemque in res publicas complectitur in territorio (§. II.). Intuitu exterorum vero hoc habet, quod in territorio sine consensu superioritatis territorialis quidquam iuris nemo extraneorum sibi arrogare (§. III.), adeoque nec bona acquirere, nec speciatim vel hereditates aduenae vel ciuis iure exigere possit (§. IV.). Habet ergo, superioritas territorialis eos
 vel

vel excludendi, vel sub quacunque conditione admittendi, adeoque etiam partem acquisitionis detrahendi potestatem (. V.); quae ei soli, nec praeter eam cuiquam, nisi cui concessa est, in territorio competit; plenissimumque eius iuris exercitium definiendi arbitrium continet (§. VI.).

§. XL.

b) *Ex historia detractus: a) quoad ius eos penitus excludendi.*

Cum iis, quae ex iure publico vniuersali superioritati territoriali vindicauimus, amice conspirant, quae *Cap. II.* tum de exclusione peregrinorum ab acquirendis bonis in alienis ciuitatibus, tum de detractu ex monumentis historicis in medium attulimus.

Apud reges Francorum, cum soli adhuc per imperium omnia possent, ius in peregrinos statuendi, eosque ab hereditatibus excludendi olim fuit, qui inde prouenientes reditus per officiales ac vicarios suos exigebant (§. IX.). Transit postea horum ius administratorium in proprium, ex quo suae quis prouinciae dominus esse, et iura regia sibi afferere coeperat. Ab hoc tempore hi in peregrinos per territorium statuiebant, cuius iuris exercitii tum ante vestigia detractus, tum post ea luculenta dedimus exempla. Aduenarum hereditates mitigato iure post annum occuparunt (§. XII. n. y. z. a.), prohibita omni occupatione priuata (§. XII. n. c.). Iuri ciuibus improlibus succedendi renuncian-

nunciantes extraneos heredes vel excluferunt, vel sub diuersis conditionibus admiserunt (§. XIII. et XXI. n. d). Ciuitatibus ius in peregrinos statuendi eosque vel excludendi vel admittendi non competebat, neque illud priuilegiis autonomiae continebatur (§. XIV. et XX. n. b): sed a principibus id illis sigillatim vel concessis vel confirmatis statutis, vel expressis priuilegiis indulgebatur. Ne bona immobilia possidere possent extranei, interdicta impetrabant (§. XIX. n. i). Ad participationem exuuiarum aduenae post annum occupandarum diuersa ratione admittebantur (§. XII. n. c-m). Permultae, vt ab hereditatibus ciuium adquirendis arcerentur extranei, obtinebant (§. XVI. n. m. n. §. XVIII. §. XXIV. n. e. etc.). Diuersae exclusionum causae, quas historia detractus habet, ex vno eodemque iure superioritatis territorialis repetendae sunt. Impensarum munitionis causa hereditatis aduenarum pars ciuitatibus concessa est (§. XII. n. n.). Ad eodem vsu adhibitae sunt hereditates ciuium extraneis denegatae (§. XXIV. n. d). Ob rationem onerum, quae extranei non ferrent, alibi vt excluderentur, ciuitatibus concedebatur (§. XVIII. n. e). Vsitatissima exclusionis causa sequiori aevo fuit retorsio, qua vel principes ipsi utebantur (§. XXIV. n. c. §. XXXIV. n. a) vel vt ciuitates vti possent indulserunt (§. XXI. n. a), vel eius iuris possessionem illis confirmarunt (§. XXIV. n. a. b. c.). Quas exclusis extraneis statim alii occuparunt ciuium hereditates, eas alii territoriorum domini primum consanguineis permiserunt, extraneos proxime excipientibus, vel in eodem loco et territorio vel extra illud constitutis, si conditionibus hereditatis aduendae deesse nollent,

nollent, vel eorum principes hereditates eadem humanitate concederent; et post hos demum vel ipsi occuparunt, vel magistratibus occupandas indulserunt (§. XXIV. n. b. c.). Ex quibus omnibus ius excludendi peregrinos eiusque definiendi arbitrium omni tempore in Germania pro regali habitum esse sponte consequitur.

§. XLI.

β) Quoad detractum.

Quod de genere historia comprobavit, idem de singulis eius formis et speciatim de detractu comprobat. Cum primum detractus adparent vestigia, eo dominos territoriales vfos esse vidimus. Et primum illum in ciuitatibus per aduocatos (§. XV. n. c. d.): postea per totum territorium exegerunt (§. XXII. et XXXII.): et nouissimo tempore nominatim eius exercitium pro regali et iure territoriali declararunt nonnulli (§. XXXI.). Quemadmodum ciuitatibus ius in peregrinos statuendi vniuersim non competiit; ita etiam detractu vti nequibant, antequam eam potestatem essent consequutae. Ciuitatibus imperialibus priuilegia indulserunt imperatores (§. XIX. et XXIII.), qui in concessionibus detractus insigne pretium posuerunt (§. XIX. in fin. §. XXIII. in fin.): et nonnullae ex illis, quanquam iam egregiae libertatis factae erant participes, detractus tamen exercitium se sibi sponte assertere non posse senserunt (§. XIX. n. d. e.). Ciuitates territoriales exercitium detractus a principibus suis impetrarunt (§. XV. n. g. XXII. n. r. §. XXVIII. n. i. k.): a quibus nonnullae tantum in
commu-

communionem eius iuris sunt admiffae (§. XXII. n. t. u. XXXIII. n. m. n. o.) Sine priuilegio ius detractus poffidentibus tum nobilibus (§. XXII. n. k. l. XXX. n. g. h.) tum ciuitatibus (§. XXII. n. o. p. q. XXXIII. n. c. d. e. f. g. h.) confirmatione territoriali falua fiebat poffeffio. Absque autem priuilegio vel poffeffione longaeua nemini in territorio, vt iure detractus vti poffet, permittebant domini territoriales (§. XXXIII. n. a. b.), et nonnulli ne ex poffeffione quidem diuturna vel obferuantia detractus exercitium admittebant (§. XXXI. n. c.). Quae hiftoria detractus exempla continet detractus ex autonomia a ciuitatibus introducti (§. XVII. §. XX. etc.), ea fi quod §. VI. in med. §. XIV. et antec. aliisque locis diximus, huc transferantur regulam non euertere, fed confirmare videntur. Praeter concessiones arbitrii fuperioritatis territorialis vel in remittendo (§. XXVI.) vel definiendo detractus exercitio hiftoria detractus egregia habet documenta, quae tum intuitu perfonarum, quae iuri detractus vel fubiectae, vel ab eo exentae sunt (§. XXVII.), tum intuitu bonorum (§. XXVIII.), tum modi exactionis (§. XXIX.), larga manu attulimus. Inprimis illi fubfuffe vidimus cauffas, ex quibus detractum exegerunt domini territoriales. Mitigato iure in peregrinos principes Septentrionis extraneis hereditates pretio redemptas concefferunt, quod reddituum pars erat, ficut olim occupatio plenaria (§. XI.). Eandem rationem initio habuffe videtur detractus quanquam nomine caruit (§. XV.). Soli iuri territoriali nulla cauffa allegata inniffi sunt alii (§. XXII. n. i. k.). Nonnulli generatim ex vtilitate publica (§. XXXIII. n. n. etc.), nonnulli

nulli ex speciali causa, et ut definitis vñibus publicis inferuaret, de-
 tractus praestationem iniungebant (§. XXX. n. b. etc.). Laude-
 mii rationem habebat detractus, quem ex pretio bonorum immo-
 bilium venditorum exigebant nonnulli (§. XXII. n. h. §. XXXII.
 n. h. i. k.). Plurimi denique iure retorsionis vñ sunt (§. XXII.
 etc.). Eandem causarum detractus diuersitatem in ciuitatibus
 reperire licet, quas vel ipsae constituerunt sui iuris factae; vel
 ob quas detractus illis concessus vel confirmatus est. Ad vincu-
 lam subiectionis ius bona vel hereditates acquirendi adstrinxe-
 runt nonnullae (§. XX. n. g.): ad ius ciuitatis aliae (§. XX. n. e.
 §. XXXII. n. c. d.) ita quidem, ut extranei in communionem iuris
 demum admittendi essent, et quae pro admissione soluerent; pro
 praestatione detractus haberentur (§. XX. n. c. §. XXXII.). Per-
 miltae in exigendo detractus ratione onerum utebantur, quibus
 bonorum acquisitionem annexam esse volebant; ad quam ut pos-
 sent admitti, vel in ciuitate habitatum concedentes perpetuo o-
 mnia onera ferre, vel bona translaturi partem saltem relinquere
 cogebantur extranei (§. XVII. §. XIX. §. XXXII. n. e. f.). In
 nonnullis in compensationem scurarum imminutarum (§. XIX. n.
 x. y. z. §. XXIII. in med.), in aliis ad aes alienum soluendum di-
 uersa ratione detractus exigebatur (§. XIX. n. q. r. §. XXIII. in
 med. §. XXXII. n. g.). Generatim ex vtilitate publica aliae (§.
 XV. n. h. §. XX. n. k.), ad certos autem vsus publicos vñ. c. ad
 opera publica vel extruenda vel conseruanda (§. XVII. n. t.), vel
 ad alendos pauperes (§. XXX. n. a.) aliae detractus postulabant.
 Laudemii instar ex bonis immobilibus ab extraneo venditis, quae
 possidere

possidere non poterat, detractus nonnullis soluebatur (§. XIX. n. t. u. §. XXII. n. h. s.). Ingens denique ciuitatum multitudo retorsione, vt vidimus, vsa est (§. XXXII. n. o. s.), e quibus nonnullae cum iam ius detractus priuilegio impetraffent, iure retorsionis quantitatem detractiois augendi facultatem denuo sunt consequutae (§. XXIII. n. a.). Ex his omnibus exercitium detractus, eiusque definiendi arbitrium pro iure superioritatis territorialis omni tempore habitum esse abunde adparet.

§. XLII.

Hodiernum illud est adhuc liberum ius territoriale.

Iam si ius statuendi in peregrinos, sub quo tum exclusio eorum plenaria tum detractus comprehenduntur, ex iure publico vniuersali superioritati territoriali tribuendum est, idque omni tempore a dominis territoriorum, prout ipsis videbatur, exercitum esse constat; nullum est dubium, quin etiamnum illis huius iuris exercitum sit vindicandum. Possunt ergo omnes, qui superioritate territoriali gaudent, pro salute territoriorum extraneos ab adquirendis bonis excludere, a possessione immobilium eos prohibere, hereditates ac legata eis penitus denegare, et quae sunt eiusmodi plura, quae ius illud complectitur. Liberrima ipsis facultas est extraneis, quos admittunt, quascunque condiciones praescribendi, adeoque etiam detractui eos subiiciendi. Non desunt tamen, qui ius hoc ex diuersis causis restringendum esse contendunt. Nouam de detractu exigendo constitutionem *Rec.*

Imp. de ao. 1555. a) sunt, qui aduersari putent: in quo quippe ius detrahendi iis tantum confirmetur, qui diu ante fuerint in eius possessione. Careremus citra controuersiam hac obiectione, si qui eam proposuerunt, censum emigrationis et detractum distinxissent. De solo enim emigrationis censu in hoc loco sermo est, et ne generatim quidem, sed de eo tantum, qui a religionis causa discedente exigi possit. Cum vero census emigrationis et detractus, ut ex superioribus patebit, ut qui maxime differant, haec obiectio iis, quae adfirmauimus, obesse non poterit. Praeterea detractus exercitium hac lege limitibus circumscriptum non esse, abunde historia detractus docet, cum post annum 1555. in permultis territoriis detractus nouissime introductus sit. Qua ratione autem *Recessus* ille ad censum emigrationis pertineat, et quem modum ei ponat, disquirere huius non est loci. Sine legis auxilio ius detractus alii retorsione metiendum esse existimant, ita quidem, ut nisi in alieno territorio exerceatur, contra illud adhiberi nequeat. Sed horum sententiae tum ius publicum vniuersale tum historia detractus repugnant. Ex illo enim superioritati territoriali ut propositi fundamenti ex quacunque causa detractu

a) §. 24. "Wo aber unsere, auch
 „der Churfürsten, Fürsten und Ständ-
 „ten Unterthanen, der alten Reli-
 „gion oder Augspurgischen Confes-
 „sion anhängig, von solcher ihrer
 „Religion wegen aus unsern, auch
 „der Churfürsten, Fürsten und Ständ-
 „ten des heil. Reichs Landen, Für-
 „stenthumen Städten oder Flecken
 „mit ihren Weib und Kindern an an-

„dere Orte ziehen — wolten, denen
 „soll solcher Ab- und Zuzug, auch
 „Verkaufung ihrer Haab und Güter
 „gegen ziemlichen billigen Abtrag der
 „Leibeigenschaft und Nachsteuer, wie
 „es jedes Orts von alters anhero üb-
 „lich hergebracht und gehalten wor-
 „den ist, un verhindert männliches
 „— zugelassen seyn".

tractu uti licet; ex hac vero detractum non tantum ex retorsione, sed ex permultis aliis causis exercitum esse constat. Et profecto nemo retorquere potest, nisi qui iure principali iustructus est, quod exempla iuris retorsionis ciuitatibus tum in denegandis hereditatibus (§. XXI. n. a.) tum in exercendo detractu (§. XXIII, n. a.) concessi, quae supra allegauimus, satis superque probant. Quum itaque iuri statuendi in peregrinos et detractus exercitio, quod superioritati territoriali competit, nihil obstat, omnino pro *libero iure territoriali* habendum illud est, quod statibus imperii saluum esse iubent tabulae pacis Westphalicae b).

§. XLIII.

Plenum ius exercitium detractus definiendi superioritati territoriali competit.

Ex libero hoc iure territoriali plenissima exercitium detractus definiendi etiamnum uti possunt domini territoriorum facultate, quam ex iure publico vniuersali eis vindicauimus, quam historia detractus egregie confirmauit, et quae aliunde limitibus circumscripta non est. Itaque ex quacunque causa, qui in alieno territorio bona acquirere volunt, detractui a superioritate territoriali subiici possunt. Nemo ipso iure exemptus est, sed beneficio superioritatis territorialis exemptio quaecunque debetur, adeoque vel rebus defuncti vel heredi concedi potest. Rerum, quae extraneis acquiruntur, nulla est differentia, siue sint corporales

b) *Instr. Pac. Osnabr. Art. VIII. §. I.*

siue incorporales, siue mobiles siue immobiles, siue ciuis siue aduenae, omnes iuri territoriali subsunt. Bona transferantur nec ne, tertia exigatur, vel decima, vel quaecunque alia quantitas, nihil interest. Ex quocunque titulo extraneus acquirat, emtione vel donatione, testamento vel successione ab intestato detractus subiici potest. Plura alia ex iure publico vniuersali et ex historia detractus addi possunt, quae ad arbitrium superioritatis territorialis pertinent, quae vero, ne praeter rem longi simus, lubentes praeterimus.

§. XLIV.

Soli superioritati territoriali iuris statuendi et detractus exercitium per territorium competit.

Denique etiam hodiernum adhuc iuris in peregrinos statuendi et detractus publici exercitium soli superioritati territoriali per territorium est vindicandum. Concessione itaque indigent, qui praeter eam vti illo desiderant. Duplex autem illius esse dicitur forma, altera expressae, altera tacitae. De illa quidem nec ex iure publico vniuersali nec ex historia detractus dubium esse potest, quin ex ea valide acquiri possit detractus exercitium. At concessionis ex possessione immemoriali repetendae, an in acquirendo detractu aliqua vis sit videndum est. Generatim illi violentam praesumptionem inesse putant, pro legitima concessione olim facta militantem, qui eam ad iura imperii ciuiliis acquirenda sufficere contendunt. Verum quemadmodum ex iure vniuersali idoneo iuris perfecti constituendi fundamento destituitur praesum-

praesumptio, quae incerta est, et in vtramque partem vertitur, donec lege ciuili definiatur; ita nec ad perpetuam iuris imperii ciuilis translationem colligendam adhiberi potest, quum ad certum tempus, vel donec reuocetur, eodem modo concessum esse praesumi possit. Ex praesumptione itaque caussa praescriptionis secundum placita iuris naturalis defendi nequit. Neque vllum alium fundamentum, quod pro ea adfertur, obstat, quominus omnem eius vim ex lege ciuili repetendam esse adfirmemus. Qua si constituitur ad singulos tantum pertinet, sic vt omnes aliae leges priuatae; non autem a subdito contra imperantem allegari potest, qui suis ipse legibus haud obligatur. Vt contra ipsum obtineat, lege ciuitatis praeceptum esse debet. Iam ergo, an praescriptioni immemoriali hoc datum sit, quaeritur? Vt iuris peregrinis et domesticis vtriusque generis ergo ratio habenda est. Quod ad ius Romanum attinet, certe loca, quae pro praescriptione immemoriali tanquam titulo iurium regalium acquirendorum adferuntur, non probant, quorum caussa allegantur. Omnia enim ad ius priuatum pertinent, nec vllum iuris vel populi vel imperatoris vetustatis auxilio a priuato adquisiti deprehenditur in legibus Romanis vestigium. Maximum praesidium in iure Canonico ponunt, qui vim eiusmodi praescriptionis immemorialis adfirmant. Prouocant primum ad *cap. 26. X. de V. S.* in quo cum comiti Tholofano Pedagia, Guidagia et Salinaria Legatus interdixisset Pontifex declarauit, illa tantum esse interdicta, quae non apparent Imperatorum vel regum vel Lateran. Concilii largitione concessa vel ex antiqua consuetudine a tempore, cuius non exstat memoria

N

intro-

introducenda. Sed quis non videt, nullam hic propositam esse constitutionem generalem, neque adeo de iuribus imperii ciuilibus transferendis sermonem esse. Extendunt itaque hoc capitulum, qui generatim praescriptionem immemoriam vicem tituli in quibuscunque iuribus acquirendis obtinere contendunt, quod certe ad Iureconsultorum officium non pertinet. Eadem quoque ratione *c. 1. de praeser. in 6to*, vbi de praescriptione decimarum et rerum ecclesiasticarum sermo est, ad omnia alia referenda esse autumant, cum quibus ex iisdem causis facere non possumus. Progredimur ad iura domestica. Ex his primum ad defendendam generalem praescriptionis vim prouocant ad *Rec. Imp. de ao. 1548. §. 54. 55.* et de *ao. 1576. §. 100. 104.* qui vero tantum exemptiones statuum a contributionibus publicis, in quarum quasi possessione ultra hominum fuerint memoriam, tuentur. Deinde nec obseruantiam generalem obici posse putamus, ex qua praescriptio immemorialis vniuersim tituli instar habeatur, quae nunquam probari poterit: nec usum fori, cum omni tempore fuerint Iure consulti qui in acquirendis iuribus summae potestatis praescriptionis nullam vim esse adfirmarent. Deficiente itaque lege generali, nec generatim in iuribus imperii ciuilibus, nec speciatim in acquirendo iure detractus praescriptionis immemorialis vim esse putamus, donec lege cuiusque territorii aliud definitum esse constet. Edenda itaque est, si superioritas territorialis id exigit, causa possessionis, quam qui adferre nequeunt, iure suo excidunt. Summum hoc ius habet constitutio Regio-Holsatica, quam supra allegauimus, quae praeter titulum priuilegii alium ad legitimam iuris detractus exerci-

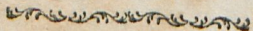

exercitium acquirendum haud admittit. In plurimis contra territorii possidentes in iure suo defensos esse vidimus, quod aequitati humanitatisque deberi existimamus, quam iuri summo in eiusmodi causis praefereendam merito esse, quis non videt? Quinam autem detractus civitatum in territoriis fines sint, ex natura subordinati exercitii et concessionis ipsius intelligi possunt, quos ultra non persequimur.

§. XLV.

Ex ratione salutis publicae iure in peregrinos statuendi et detractu utendum est superioritati territoriali.

Amplissima iuris in peregrinos statuendi ac detrahendi facultas, quam ex iure publico vniuersali et historia detractus superioritati territoriali asseruimus, nullos limites habet, quam quos ei salus publica ponit. Haec vero dominis territoriorum in Germania eo magis summa lex esse debet, quum omnes eiusdem rei publicae sint ciues, adeoque ad felicitatem communem omnes, quantum possint, contribuere teneantur. Quid enim? etiamsi hereditates liceat denegare, detractu summo uti, nonne id cuiilibet superioritati licet? Vexabuntur itaque singuli, nec vniuersae civitati magna commoda adferentur; quin interdum plus amissum erit, quam acquisitum, si accurate omnia computentur. Nisi igitur singularis civitatis vel territorii ratio aliud suadeat, imitandum profecto esset humanissimae constitutionis Brunsvicensis Lunenburgicae de ao. 1737. exemplum, cuius supra mentionem inieci-
mus, ex qua omnibus, qui velint, remissio detractus pacto mutuo constituenda oblata est.

etiam adhibenda sunt admittit. In primis contra ter-
 roribus possit nec in iure suo detentor esse videtur, quod ad
 totum manum esse debet, tamen non potest in iure
 in illi de illis tractantibus necesse est, quia non tenentur
 auctore detentore in iure suo esse, sed ex natura
 ordinis exercitii et concessio ipsius intelligi possunt, quos
 in non detentantur.

XIV

De ratione hanc hanc in iure suo detentor
 etiam in iure suo detentor.

Amplius hanc in paragrapho detentor ne detentor in
 iure suo ex hoc possit videtur et hanc detentor iure
 iure suo detentor hanc, necesse hanc hanc, necesse hanc
 et hanc hanc hanc. Hanc vero detentor detentor in iure
 iure suo hanc hanc hanc esse debet, tamen non tenentur
 auctore detentore in iure suo esse, sed ex natura
 ordinis exercitii et concessio ipsius intelligi possunt, quos
 in non detentantur.

De ratione hanc hanc in iure suo detentor
 etiam in iure suo detentor.

Amplius hanc in paragrapho detentor ne detentor in
 iure suo ex hoc possit videtur et hanc detentor iure
 iure suo detentor hanc, necesse hanc hanc, necesse hanc
 et hanc hanc hanc. Hanc vero detentor detentor in iure
 iure suo hanc hanc hanc esse debet, tamen non tenentur
 auctore detentore in iure suo esse, sed ex natura
 ordinis exercitii et concessio ipsius intelligi possunt, quos
 in non detentantur.

Ks 81

(alt Stückzahlung)
übernommen

23-43.1) Reto
29.1.01

vd 18

ULB Halle

003 905 977

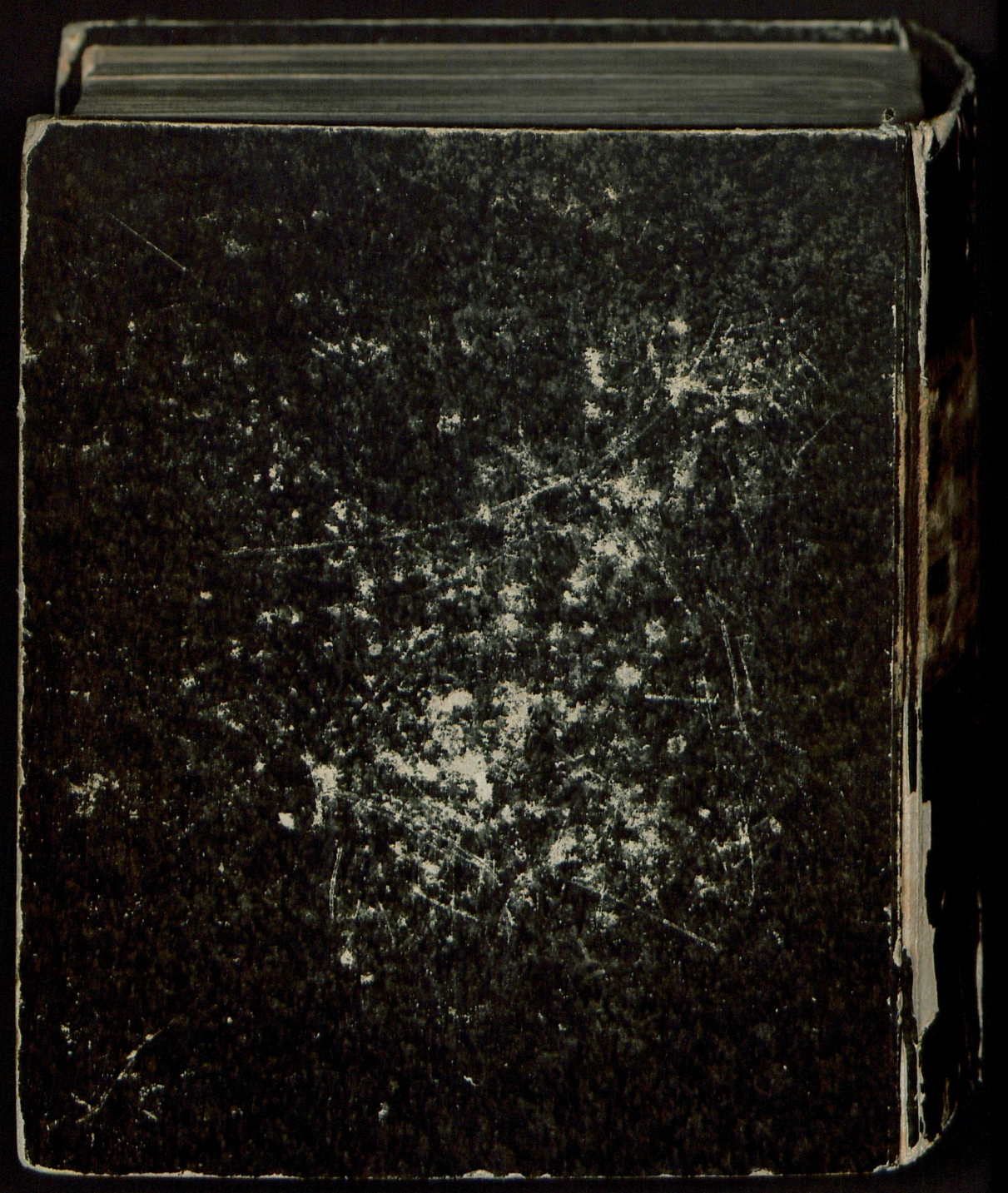

3

sb.

ML

32

811.

31.

COMMENTATIO
IVRIS PVBLICI GERMANICI

QVA

IVS DETRACTVS
SVPERIORITATI TERRITORIALI
VINDICATVR EIVSQVE VERA INDOLES
OSTENDITVR.

AVCTORE
IOANNE FRIDERICO BONHOEFFER
I. V. D.

GOTTINGAE

APVD IO. CHRIST. DIETERICH ACADEMIAE TYPOGRAPHVM
MDCCLXXXIII.

